

Curação 3.0

Dit is een uitgave van:
Uitgeverij Eigen Boek B.V. te Hoofddorp
www.uitgeverijeigenboek.nl
info@uitgeverijeigenboek.nl

Copyright, © 2013 Dr. Miguel Goede

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978-94-6129-108-0

Curaçao 3.0

Hoe kunnen we Curaçao 2.0 naar het niveau 3.0 brengen?

Dr. Miguel Goede

Uitgeverij Eigen Boek B.V. | Hoofddorp

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	7
Inleiding	9
1. 3.0	19
2. Curaçao 2.0 is kapot	33
3. De droom van Curaçao 3.0	53
4. Verkiezingen 2012 programma	61
5. Singapore als voorbeeld voor Curaçao 3.0	69
6. Hoe voorkomt Curaçao de val van 2.0 naar 1.0?	75
7. Hoe komt Curaçao van 2.0 naar 3.0?	81
8. Democratie Curaçao 3.0	103
9. Overheid Curaçao 3.0	113
10. Onderwijs 3.0	117
11. Economie Curaçao 3.0	131
12. Sociaal beleid Curaçao 3.0	143
13. Wonen 3.0	151
14. En wat nu?	163
De auteur	167
Eindnoten	168

VOORWOORD

Succes met je boek. Het is *entertainend*, soms scherp en gewaagd. Het is een boek van een echte vrijdenker en criticus, maar onderliggend ook een optimist. Ik wens je veel succes met de publicatie. Ik verwacht dat je heel veel commentaar gaat krijgen. Eerst negatief daarna ook positief. Het boek is ook een soort roman. Het vertelt iets over Curaçao anno 2013. Een bepaalde tijdgeest. Dat vind ik leuk. Het is persoonlijk.

Is het herkenbaar of komt de schrijver van Mars? Het is heel herkenbaar. De schrijver is een bezorgde kritische Curaçaoënaar die geen blad voor de mond neemt. Het zou zo een roman kunnen zijn. Het is heel erg duidelijk dat de hoofdpersoon of schrijver lef heeft. Er zit ook emotie in.

Wat hoop ik dat er gebeurt als dit boekje uitkomt? Dat mensen erover praten. Dat mensen de schrijver gaan bellen voor gesprekken 3.0, interviews, conferenties, talkshows. Dat hij geciteerd wordt. Mensen zullen zeggen: "Miguel, dat is die vent die een vlijmscherp betoog heeft geschreven." Dat gaat zeker gebeuren. Zoiets is niet eerder op Curaçao verschenen. We dachten dat zijn blogs nergens op sloegen. Konden het niet volgen, maar nu: *it makes sense*. Nadat dit boekje uit is gekomen hoop ik dat je al bezig bent met de proeftuin, implementatie. Ik vraag me alleen echt af hoe 3.0 tot stand moet komen. Als je zo een mening hebt over 2.0 en over

sommige mensen, dan kun je verwachten dat men zegt: “Oké Miguel, hoe moet het dan?” Je moet dan wel een plannetje hebben over hoe je het gaat doen. En we zullen dan behoorlijk kritisch zijn hoe Miguel het zelf gaat doen. Dus kortom: zorg dat je altijd doet wat je zelf predikt! Anders ben je volkomen ongeloofwaardig. Maar voor nu heb je het *voordeel* van de twijfel.

Je noemt mensen. Je moet wel de verantwoordelijkheid ervoor dragen dat dit allemaal iets van jou is. Dat men niet gaat denken dat wat je schrijft, gezegd is door meneer X of meneer Y. Het is handig om in de inleiding te zeggen dat alles wat je hierin schrijft van jezelf komt. Een soort *disclaimer*.

Je kunt ook de lezer waarschuwen dat het een pittig boekje wordt. Dat je de dingen bij de naam noemt. En dat, als de lezer hier niet van houdt, hij het boekje maar opzij moet zetten.

Bloglezer 3.0

INLEIDING

Het is 20 augustus 2012. Ik ga zo aan boord van het vliegtuig. Terug naar Curaçao 2.0. Ik was de afgelopen tijd even weg van het eiland. Maar ook weer niet, want virtueel via internet ben je nooit weg. Ik zit bij Starbucks Schiphol aan de koffie en schrijf op mijn iPad een aangepast blog, omdat ik te moe ben van het reizen.

Ik heb net het Antilliaans Dagblad digitaal doorgenomen en zie dat er van alles aan de hand is op Curaçao. Het is nog te vroeg voor internet radio. Op het portaal www.basilachill.com kun je nagenoeg alle media volgen. Je blijft toch de hoop koesteren dat er iets is veranderd de afgelopen tijd. Toen ik vertrok, was de regering niet gevallen en nu wel. Ik ben benieuwd.

Ik heb het boek "Society 3.0"¹ in Nederland gelezen. Het is een verwijzing naar web 3.0.² De aanduiding 3.0 staat voor een volgende fase in de ontwikkeling van de samenleving. Ik pleit nu voor Curaçao 3.0. We hebben behoefte aan het Curaçao 3.0, want Curaçao 2.0 werkt niet. 10-10-'10 was een valse start. Wat werkt niet? De politiek, de democratie, de economie, de samenleving. 2.0 Produceert te veel armoede, haat en criminaliteit. De huidige politici van 2.0 zijn tot nu toe niet in staat gebleken om perspectief te bieden. Er is ook geen visie op Curaçao 3.0. Dat moet anders.

Curaçao 3.0 moeten wij co-creëren met zijn allen. Daarbij speelt de *social media* een belangrijke rol. Gezamen-

lijk moeten wij tot oplossingen komen voor onze echte problemen. Een voorbeeld: aan het eind van de grote vakantie 2012 deed Gonzalo Cuales, één van de radio-makers bij Z86, namens een burger een oproep via de radio om een ouder van een kind te helpen door twee poloshirts voor het nieuwe schooljaar te kopen voor haar schoolgaande kind. Binnen enkele minuten was de vrouw meer dan geholpen. Dit is slechts een heel klein voorbeeld van hoe wij gezamenlijk problemen kunnen oplossen. Gonzalo Cuales paste misschien onbewust 3.0 toe. Maar ik weet nu hoe het werkt.

In deze context zijn de verkiezingen van 19 oktober 2012 op Curaçao een kans, om te bepalen wat wij willen voor Curaçao en wie wij willen hebben als uitvoerders. Wat mij erg opvalt is dat problemen worden benoemd. Het wijzen naar anderen en naar het verleden. Oplossingen die worden aangedragen zijn slechts reparaties van verouderde systemen. Systemen die niet meer werken. Weinig mensen hebben een visie of een droom van een Curaçao dat op een hoger niveau functioneert. We moeten weer het mooiste eiland ter wereld worden om op te leven. Dat kunnen we.

Dit boek is een verwerking van mijn blogs van het jaar 2012 op mijn website www.miguelgoede.com over de ontwikkeling van ons eiland Curaçao. Van een niet langer houdbare situatie, naar een hoger niveau. Van een vastgelopen maatschappij, slecht presterende organisaties, met veel mensen aan de kant, kansloos, van jeugdwerkloosheid en van opkomende corruptie naar een maatschappij die weer loopt. Met organisaties die weer

diensten verlenen op wereldniveau zoals weleer. Naar een maatschappij die goed bestuurd wordt. Van niveau 2.0 naar 3.0. Pim Bouwman en Stanley Brown waren zo eerlijk om mij te vertellen dat ze niet begrijpen wat ik bedoel met 2.0 en 3.0. Ik snap het. Het zijn misschien nieuwe concepten die goed moeten inzinken. Die meer uitleg vereisen, stapje voor stapje uitgelegd, want het gaat ons allemaal aan. Ook u, waar u ook bent. Als u ons *dushi* Curaçao een warm hart toedraagt.

Ik zal het kort even uitleggen. 1.0 Is het feodale tijdperk, 2.0 het industrietijdperk en 3.0 is het informatie- of internettijdperk.

1.0 Is het feodale tijdperk: economische, sociale en politieke organisatie in agrarische samenlevingen, die gebaseerd is op persoonlijke banden, waarbij grondgebied en macht in handen zijn van een beperkte groep heren (krijgers). Zij overheersen de boeren die de grond bewerken en parasiteren op hun werk.³

2.0 Is het industrietijdperk: tijdperk na de industriële revolutie, de omschakeling van handmatig naar machinaal vervaardigde goederen. De kapitalistische klasse en de arbeidersklasse ontmoeten elkaar.

3.0 Is het informatie- of internettijdperk: de wereld beheerst door het internet. De creatieve klasse is de drijvende kracht van de samenleving.

Vóór de komst van Shell zat Curaçao grofweg in de fase van 1.0. Eerst heersten hier de overwegend blanke grootgrondbezitters. Op Banda Abou en overal op Curaçao zie je plantages uit deze periode. Curaçao was afhankelijk van de slavernij en landbouw en grond speelden een belangrijke rol in onze maatschappij. Na de afschaffing van de slavernij bleef dit een belangrijke rol spelen.

Met de komst van Shell veranderde er veel op Curaçao. De industrialisatie deed haar intrede. Curaçao ging abrupt over in de fase 2.0. In de hoogtijdagen van de Shell werkten er ruim 14.000 mensen bij de raffinaderij die de maatschappij van Curaçao domineerde. En hoewel er ook andere sectoren hun intrede hebben gedaan, zoals het toerisme en de financiële dienstverlening, vind ik dat we nog steeds in fase 2.0 zitten. Terwijl een groot gedeelte van de wereld al in de volgende fase, fase 3.0, zit. We werken met oude denkbeelden van het industriële tijdperk. We laten arbeid en kapitaal tegenover elkaar staan. We delen de wereld in, in arbeid en kapitaal. We negeren de volgende factor: informatie. Zolang we dit niet beseffen, blijven we in deze fase 2.0. 3.0 is ook een knipoog naar Web 2.0. Web 1.0 was eenrichtingsverkeer op het internet. 2.0 is tweerichtingsverkeer.

Waarom kunnen we nu van 2.0 naar 3.0?

Ik wil de personen die op mijn blog hebben gereageerd bedanken. Ik heb eens de vraag gesteld: "Waarom komt Curaçao maar niet van 2.0 naar 3.0?" Jullie reacties komen in essentie erop neer dat er veel goede ideeën voor

Curaçao 3.0 zijn, maar het er niet van komt omdat:

- de gevestigde orde, het huidige leiderschap, te grote belangen heeft bij 2.0 en daarom 3.0 niet zal bevorderen;
- er te veel afgunst onder elkaar is en praten daarom meer het verplaatsen van zinloze lucht op het eiland is. De Curaçaoënaar (3.0) is er nog niet klaar voor.

Ik weet niet of het helemaal waar is. Maar stel dat het waar is. Dan vraagt u zich waarschijnlijk af: “Miguel, waarom blijf je hierover denken en schrijven? Waarom stond je en sta je elke dag vroeg op om een blog hierover te schrijven? En waarom wil je dat ik dit boek lees?” Dit zijn mijn antwoorden op deze vragen:

- omdat we vroeg of laat een alternatief moeten hebben voor Curaçao, want 2.0 kan niet meer;
- om anderen te inspireren na te denken over hoe we 3.0-oplossingen kunnen ontwerpen en implementeren;
- om de leiders duidelijk te maken dat ze visie moeten ontwikkelen, omdat ze dat nu, op dit moment, niet doen;
- om duidelijk te maken dat het leuk is om op een "stoel" te willen zitten (een topfunctie te willen bekleden), maar dat je wel iets moet kunnen bieden. Het verschil moet kunnen uitmaken voor Curaçao;
- om politieke partijen te laten zien dat hun programma's weinig inspirerend zijn;
- om te laten zien dat in plaats van iedere dag weer een schandaal te bedenken, men ook een oplossing kan bedenken voor een probleem;

- om te laten zien dat ondanks alle beperkingen en obstakels er voldoende ruimte is om op onderdelen van 2.0 naar 3.0 te gaan;
- en dat er op den duur een omslag komt.

Mensen herkennen 3.0

Ik liep de journalist Dick Drayer tegen het lijf. Toen ik verder liep zei hij tegen mij: "3.0?" Een andere keer liep ik de minister van economie tegen het lijf. Hij zei: "We hebben wel de mensen nodig om over te gaan naar *the next level*." Met andere woorden: het blog "Curaçao 3.0" wordt gelezen. Dat is leuk, want dan is het schrijven van dit blog meer dan een tijdverdrijf. Ik heb steeds getracht om niet te schrijven vanuit de waan van de dag, de problemen en de onmogelijkheden. Ik heb getracht om oplossingen te bedenken. Dat het werkt, is bewezen door het feit dat ik nu vele medestanders ken. Laten we ook anderen opzoeken en de krachten bundelen.

Een boek over 3.0 op Curaçao

Ik heb getracht een luchtig boek te schrijven, toegankelijk voor een breed publiek. Het is zodanig geschreven dat u bij ieder willekeurig hoofdstuk kunt beginnen met lezen. Maar ook heb ik getracht een prikkelend en inspirerend boek voor de bestuurder, de manager, de beleidsmedewerker en de student te schrijven. Verder ben ik zo dicht mogelijk bij de originele tekst van de blogs gebleven. Vanwege deze benadering is het boek verre van volledig. Er dienen nog vele aspecten te worden belicht. Ik had bijvoorbeeld meer aandacht willen beste-

den aan het milieu. Maar dat komt in 2013 wel aan de orde in mijn blogs. Het is aan u om te beoordelen of ik in mijn opzet ben geslaagd. Ik ben verantwoordelijk voor alles wat er in dit boek staat.

Ik wil prof.dr. Roel in 't Veld bedanken. Ooit stelde hij de vraag: "Waarom heb je geen blog?" Daar is dit allemaal van gekomen. Ook dank ik drs. Runy Calmera, die mij bijna dagelijks feedback geeft op mijn blog. Hij doopte mij om in "Dr. 3.0". Ik bedank alle leden van de *Think Tank 3.0* voor hun commentaar en waardevolle bijdrage. Ook wil ik de heren Yves Cooper, Dick Drayer, Jacob Geltdekker en Edgar Leito bedanken voor het posten van mijn blog op hun *Facebook wall* waardoor het bereik ervan is vergroot. Heel speciaal wil ik Bea Moedt bedanken, die vijf foto's ter beschikking stelde als illustratie voor dit boek. Bea is 3.0: niet alleen zijn wij *Facebook friends*; via dit medium etaleert zij ook haar wereldklasse foto's en stelt zij ze, geheel conform de uitgangspunten van 3.0, kosteloos ter beschikking.

Veel mensen dromen ervan hun verhaal op te schrijven en dat het door anderen wordt gelezen. Een boek 2.0 uitbrengen is bijna onbegonnen werk. Schrijven, laten nakijken, uitgever zoeken, ISBN-nummer, opmaak, kaft ontwerpen, drukken, distributie, promoten en niet te vergeten de financiering.

Maar met 3.0 gaat het makkelijker. Een boek 3.0 is stukken eenvoudiger. Je schrijft je verhaal op, je laat je verhaal corrigeren en je gaat naar een site die e-boeken publiceert. Je volgt de stappen: uploaden, opmaak, kaft

ontwerpen, auteursrechten afspreken, distributie en promotie. Ik heb gekozen voor beide. Over een tijdje zal dit boek ook uitgebracht worden als e-book

.

Foto: Bea Moedt

1. 3.0

3.0 Is gelukkig niet nieuw. Er is al eerder nagedacht over Curaçao 3.0. Een eerdere poging hiertoe uit 1997 werd aangeduid met *“2020, Creating the Caribbean Future”*. Het resulteerde in een gelijknamig boek. Maar echte concrete aanwijzingen dat we definitief op weg zijn naar 3.0 zijn er niet. Wat duidelijk is, is dat 2.0 niet voldoet. De samenleving 3.0 is, hoewel men het niet direct zou denken, het resultaat van nieuwe waarden en normen. De aandacht voor geld en macht van de afgelopen decennia, leiden niet langer tot ontwikkeling. Integendeel, het oplossen van de problemen van 2.0 kan alleen maar door meer aandacht voor waarden als “delen” en “collaboratie”.

Curaçao 2.0 is voorbij. Het is failliet. Exit. Die weg loopt dood. We moeten een heel alternatief systeem gaan ontwikkelen op heel andere grondslagen. Voor onszelf. Voor de volgende generatie op Curaçao, de generatie Einstein van mijn kinderen. Maar ook voor de jongere generatie kinderen die nu op een basisschool zoals de Prins Bernardschool op Curaçao zitten. Zij verdienen een weg naar de toekomst.

Samen delen

De weg naar de toekomst is bijvoorbeeld gebaseerd op ‘samen delen’. En doorgeven van overbodige spullen,

van spullen die je niet langer gebruikt. Het is heel eenvoudig. Een Curaçaos gezin van vier personen moet geen vier iPads hebben, maar moet met elkaar delen. We gaan ook niet allemaal een GPS kopen om een week in Florida rond te rijden, toch? We lenen of huren er een van een *Facebook friend*.

Via Messenger of WhatsApp zeggen we dan:

“Hé, ik ga naar Amerika volgende week, heb je een TomTom te leen?”.

Nagenoeg direct volgt dan het antwoord:

“Ja hoor, je kunt het komen halen.” of *“Nee, maar mijn vriend heeft er één. Wacht even, ik ping hem even voor je”*.

Twee minuten later:

“Het is geregeld. Wat ga je in Florida doen, trouwens? Kijk hier naar mijn Facebook foto’s en tips waar je moet verblijven. Ik heb wat goede tips voor je. Ik stuur je de link”.

Dit noemen we *The Mesh*⁴. We gaan meer collectieve goederen en diensten maken en liefst zonder de politiek en de overheid erbij te halen. Maar de basis van Curaçao 3.0 is: het internet, sociale media en GPS.

Laten we dicht bij Curaçao blijven. We hoeven niet ver te gaan om collectieve goederen uit te leggen. Het meest simpele voorbeeld zijn onze schitterende openbare stranden. Die gebruiken wij met zijn allen. U gaat met uw gezin elk weekend naar het strand. Misschien hebt u zelfs een duikcursus gehad waardoor u hebt geleerd om

ook de onderwaterwereld van Curaçao met anderen te delen. Mooie belevenis. Mijn strand is Caracasbaai. Dit werkt al honderden jaren. We gebruiken dit collectief goed al honderden jaren met anderen. We delen het. Maar we kunnen het met zijn allen wel schoner houden. Laten we wat meer kijken naar een van de basisaspecten van een 3.0-systeem op Curaçao.

MVO

3.0 Is meer dan maatschappelijk ondernemen. Een tweede uitgangspunt is het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaam ondernemen of maatschappelijk ondernemen is een vorm van ondernemen gericht op economische prestaties (*profit*), met respect voor de sociale kant (*people*), binnen de ecologische randvoorwaarden (*planet*): de *triple-P* benadering.

Dat vind ik niet genoeg. Het gaat om het oplossen van een maatschappelijk probleem, of ergens aan bijdragen en er dan ook nog redelijk aan verdienen. Een voorbeeld op Curaçao is het bedrijf Ecoversum⁵. Dit bedrijf plaatst onder andere dakgoten en regenbakken.

Virtueel

Het doet er niet toe waar je bent en wanneer. Virtueel ben je altijd op het juiste moment op de juiste plek. Dit is van belang voor het inschakelen van al het talent dat in Nederland of elders in de wereld zit voor, voornamelijk, studie.

Immaterieel

Het gaat er niet meer om wat je hebt, maar wie je bent en waar je voor staat en gaat.

Je ziet het al bij de jongeren van de *generatie Z*⁶. Ze hebben alleen maar de smartphone. Verder hebben ze hun vrienden en vertellen ze hun verhaal met tekst, beeld en geluid. Je hoort ze steeds minder over de statussymbolen van vroeger.

Faith

Confident belief in the truth, value, or trustworthiness of a person, idea, or thing. Belief that does not rest on logical proof or material evidence.

Vertrouwen

Het is vertrouwen dat uiteindelijk voor stabiliteit zorgt in relaties. Het is de basis om open te staan en samen te kunnen bouwen. Is dat vertrouwen aanwezig, dan lukt het vrijwel altijd om uitdagingen, problemen en obstakels te overwinnen.

Functioneel

Het gaat niet om objecten, maar om de functie. Bijvoorbeeld: het is geen auto, maar een transportmiddel. Een bus is net zo goed, als je maar op tijd aankomt waar je moet zijn.

Transparant

Zaken moeten na te trekken zijn als dat nodig is. Dat bevordert het vertrouwen.

Vertrouwen en transparantie maken collaboratie mogelijk. Het gaat om samenwerken. Men vraagt hulp. Men biedt hulp aan.

Open source

Of open bron, beschrijft de praktijk die in productie en ontwikkeling vrije toegang geeft tot de bronmaterialen (*source*) van het eindproduct.

Internet

Dit zijn enkele van de uitgangspunten waar systemen 3.0 op zijn gebaseerd. Het internet is de *driver* van 3.0. Het gaat om het creëren van sociale netwerken, om kennis, ideeën en emoties te delen. We willen onze ervaringen delen.

Hoe is het met het internet op Curaçao gesteld?

Als ik de statistieken op Curaçao erop nasla (voor meer statistieken hierover ga naar www.cbs.an), dan lees ik het volgende over de status van ICT-voorzieningen op Curaçao.

"Het percentage huistelefoonaansluitingen is gedaald van 76,4 procent in 2001 naar 71,5 procent in 2011. Daar staat tegenover dat het percentage huishoudens met mobiele telefoons steeg van 61,4 procent in 2001 naar 94,0 procent in 2011. In 2011 heeft 62,8 procent van de huishoudens een pc of laptop in huis; in 2001 was dit nog 33,4 procent. Meer dan de helft (53,2 procent) van de

woningen heeft in 2011 een internetaansluiting; dat is een forse toename vergeleken met de 20,9 procent in 2001. Daarnaast wordt er in 2011 ook gebruik gemaakt van nieuwe vormen van internetontvangst: in 27,7 procent van de huishoudens heeft men internetontvangst via de mobiele telefoon en in 19,1 procent van de huishoudens heeft men mobiel internet (3G). Opmerkelijk is de daling van het percentage televisies in het huishouden van 96,2 procent in 2001 naar 92,9 procent in 2011."

Volgens de laatste census heeft Curaçao een internetpenetratie van slechts 53 procent? Dat is niet genoeg voor 3.0. Internet is een grondrecht. Stel dat 47 procent geen water had. Dat kan toch ook niet? Mensen willen *connected* zijn. En het verhogen van dit percentage is niet echt moeilijk. Zo heeft de Openbare Bibliotheek nog geen WiFi-aansluiting voor bezoekers. Onze stranden hebben geen openbare WiFi. Niet al onze scholen hebben internet. Niet iedereen in onze maatschappij heeft toegang tot internet. Dit kan anders. Er kunnen veel meer hotspots gecreëerd worden op het eiland. En ik heb geen woorden over voor het feit dat er zoveel gedaan is geweest over het zogenaamde gratis onderwijs, maar niemand heeft gerept over het project "*one laptop per child*". U kent dit project hoop ik? U weet dat één van de doelstellingen is om ieder kind op Curaçao een laptop te geven? Ongeacht achtergrond, ras en inkomen ouders. Ieder kind moet toegang hebben tot het internet.

Waarschijnlijk begrijpt de huidige generatie van *baby-boomers* en *generatie X* het internet niet. (Het verschil tussen de generaties wordt in hoofdstuk twee verder uitgelegd.) Maar doe het nu gewoon: iedereen op het internet. Dan kunnen alle mensen bijdragen aan Curaçao 3.0 en er deel van worden. Allemaal op die weg naar de toekomst.

Het internet op Curaçao is redelijk. De snelheden horen tot de beste in de regio. Volgens CBS heeft 53 procent toegang tot het internet. Maar dit is niet voldoende om Curaçao naar het volgende niveau te tillen (3.0). Curaçao moet zo spoedig mogelijk 100 procent internet hebben. Alle economische en sociale activiteiten moeten op dat platform kunnen plaatsvinden. De eerste stap zou zijn dat de regering dit als doel stelt in het beleid: dat Curaçao binnen 2 jaar 100 procent internet moet hebben. Met zo'n doelstelling weten alle partijen wat er van hen verwacht wordt. Deze doelstelling moet dan met de *providers* worden besproken, om na te gaan hoe dit gerealiseerd kan worden. Internet is een grondrecht⁷.

Door iedereen op het internet toe te laten, zal het onderwijs en de democratie automatisch op een hoger niveau komen. Dit zal een enorme aantrekkingskracht genereren op investeerders. Het zal een grote positieve impact hebben op onze economische en sociale ontwikkeling.

In deze context moet ernaar gestreefd worden om het hele eiland te bedekken met WiFi-hotspots. In het begin moet dat kunnen tegen betaling van een lage prijs en misschien later gratis. In deze context wil ik weer de

aandacht vragen voor het project om iedere scholier een laptop te geven. Het geld voor dit project staat al jaren gewoon op een bankrekening. Dit alles zal alleen maar meer inkomsten opbrengen voor de providers, want het aantal klanten zal met 50 procent stijgen, waardoor de prijzen kunnen dalen.

Mijn punt is: terwijl sommige politici zich druk maken om de macht, de stoelen, moet iemand zich daadwerkelijk druk maken over wat we met dit eiland moeten doen om iedereen een beter leven te gunnen. Los van het feit of het nu wel of niet in door politici opgestelde documenten is opgenomen.

Internet als nutsvoorziening

Het volgende punt is dat internet een nutsvoorziening is. Een nutsbedrijf is een bedrijf dat, vaak vanuit een monopoliepositie, opereert in een sector die beschouwd wordt als zijnde van openbaar nut, omdat het belangrijke producten of diensten levert die in het algemeen belang zijn. Internet is geen product op zich maar een randvoorwaarde voor een economie 3.0. Het nutsbedrijf UTS⁸ moet begrijpen dat het doel van het bedrijf niet is, het maken van winst, maar zorgen dat iedereen aangesloten is op het internet tegen een redelijke prijs en met een zo hoog mogelijke kwaliteit. Liefst zo snel mogelijk om onze economie een voorsprong te geven. Projecten als het winkelcentrum Sambil⁹ zullen het eiland niet op een hoger niveau tillen. Sambil creëert natuurlijk arbeidsplaatsen, is goed voor de bouwsector en voor de werkgelegenheid. Maar we moeten het naast arbeids-

plaatsen vooral hebben van de export op een klein eiland als Curaçao. 3.0 Is de focus naar buiten. Vooral export die deviezen genereert. Toegang tot internet voor iedereen zal helpen om de exportsector te faciliteren. Deze ontwikkeling van het internet sluit prima aan bij het project van de datacenter van Ctex¹⁰.

Social Networking

Iedereen heeft het er over. Het gaat om drie woorden: 'social', 'net' en 'working'. Het heeft dus vooral ook met werk te maken. Werk dat een groot gedeelte van de Curaçaose bevolking nodig heeft om te kunnen overleven. Maar velen zijn zich er niet van bewust en benadrukken het sociale. Het is zelfs zo dat sommige werkgevers niet willen dat medewerkers bezig zijn met *social networking* tijdens het werken. Maar beste werkgevers, *social networks* zijn ook een productief platform geworden. Niet alleen voor marketing, strategieontwikkeling en communicatie, maar ook voor collaboratie en samenwerken. Stimuleer uw werknemers om meer gebruik te maken van *social networking* met klanten en collega's, als u meer omzet en groei wilt realiseren. Al uw klanten zitten op *social networks*.

Zo kan bijvoorbeeld ook uw *human resource management* bij werving en selectie bijna niet meer zonder Facebook. De pagina's van sollicitanten worden zorgvuldig beoordeeld. En het gaat veel verder. Het werken wordt steeds meer virtueel. We zitten steeds minder op één plek, op kantoor. Het werken is 24/7, los van plaats en tijd. Het werken en *social* zijn hierdoor helemaal met

elkaar vervlochten. Via *social media* wordt naar oplossingen gezocht door uw klanten. De afgelopen jaren zien wij wereldwijd dat de *social media* ook een rol gaan spelen bij verkiezingen en andere politieke acties.

We moeten echter wel onderscheid maken tussen netwerken die waarden vergroten en verdelen, de positieve netwerken, en netwerken die waarden pakken, afschermen en onderling verdelen; de negatieve netwerken.

Het internet is een grondrecht geworden omdat *connecten* via *social media* een basisbehoefte is. Mensen die geen deel kunnen nemen aan *social media*, zijn uitgesloten.

De 47 procent op Curaçao die geen toegang heeft tot het internet is uitgesloten voor wat betreft ontwikkeling. De jongere generatie is verslaafd aan *social networking*. Een trouwe lezer van mijn blog vertelde me het volgende over zijn beleving van 3.0:

Miguel, dit is pas information 3.0 of datacenter 3.0.

Omdat ik een online tool heb *ge-reviewed* op mijn blog ben ik benaderd door een Indiaas bedrijf om hun *cloud¹¹ service* software te *review*-en. Moraal van het verhaal is dat je elke software zo kunt neerzetten op hun datacenters. Je kunt zelfs je eigen datacenter meebrengen.

Deze datacenter in India zijn flexibel. Je hoeft dus alleen maar software te ontwikkelen en dat ergens met 1 klik neer te zetten.

We zitten dus al in een wereld waarin iedereen met programmeerkennis zo zijn applicaties in de *cloud* kan *hosten*.

Wat betekent dit voor ons datacenter op Curaçao? Als ik dat niet ook hier op Curaçao kan doen, dan ga ik naar India.

Ze (Ctex, datacenter op Curaçao) moeten gewoon de ontwikkelaars de mogelijkheid geven om zeer snel met 1 klik alles neer te zetten in de *cloud* op de datacenter. Ik heb gehoord dat het langer gaat duren om iets neer te zetten in die datacenter. Het moet door een commissie *ge-reviewed* worden. Uiteraard goed voor de security en stabiliteit, maar dan kunnen ze niet concurreren met een Indiaas bedrijf.

Wat voor een mogelijkheden krijg ik in de *cloud*? Ik kan als Curaçaos bedrijf mijn applicaties ontwikkelen en in India neerzetten en verkopen of verhuren aan een bedrijf in Europa, in Nederland, of in Afrika. *Any place, anytime*, vanuit mijn desktop overal ter wereld.

We kunnen er iets moois van maken, van dat datacenter op Curaçao. We zijn sterk in *Financial Services*. We hebben de financiële offshore uitgevonden! Als we nu de financiële dienstverlening 3.0 koppelen aan ons datacenter, dan zie ik dit gebeuren. Curaçao is competitief als ik niet alleen mijn applicaties hier kan hosten, maar ik moet ook MET 1 DRUK OP DE KNOP een bedrijf kunnen creëren. Met alles erop en eraan. Uiteraard zonder mogelijkheid voor fraude of *money laundering* (witwassen van geld) etc.

Kunnen we dat op Curaçao leveren met ons nieuwe datacenter? Stel, ik wil een softwarebedrijf bouwen voor vijf man en ik ben helemaal *clean*. Kan ik dat met 1 druk op de knop regelen via *Financial Services 3.0* op Curaçao?

See you in the cloud.

Het verhaal hierboven van deze lezer is heel simpel: vroeger moest je een computer hebben, een zware computer, en moest je iemand hebben met heel veel kennis om die zware computer te onderhouden. De computer stond bij jou op kantoor, op de afdeling, of ergens in een aparte serverruimte. De tijden zijn veranderd. Je kunt nu overal een virtuele computer huren. Hij kan overal staan in de *cloud*.

Dit is niet alleen voordelig voor bedrijven, maar biedt ook kansen voor softwareontwikkelaars. Deze kunnen werken in de *Knowledge Zone Curaçao*. Door deze mogelijkheden heb je alleen kennis nodig van programmeren en het bouwen van een applicatie, je hebt dus geen *hardware*kennis meer nodig. Als je dus een nieuwe dienst hebt en een softwareapplicatie, bijvoorbeeld boekhouding of hotelapplicatie, dan kun je dat overal op laten draaien. In India, in Amerika, op Curaçao. Liefst op Curaçao natuurlijk, in ons eigen datacenter. Dus je hebt die zware jongen die jouw computer of server op kantoor komt bekijken en onderhouden niet meer nodig. Je opent met gemak en met dezelfde snelheid je hotelapplicatie op een grote computer ergens in een datacenter in India, Amerika of Curaçao draait.

Onze mensen moeten dus niet meer leren hoe ze een computer, die ze voor zich hebben, moeten onderhouden. Onze mensen moeten leren hoe ze een computer, of een machine met de functies van een computer die duizenden kilometers verder weg staat, benaderen en gebruiken. Hoe ze bijvoorbeeld een applicatie erop kunnen laten draaien. Onze mensen moeten leren hoe ze 100 van zulke computers erbij kunnen inschakelen als eentje uitvalt. Hoe ze met iemand op een ander continent samenwerken om het probleem op te lossen.

Maar het kan verder gaan. Wat dacht u van met één druk op de knop een hele *company* (bv) bestellen. Dat moet die nieuwe *Financial services* van Curaçao gaan doen. Met één druk op de knop een fatsoenlijk bedrijf oprichten. Als klant kun je niet zes weken wachten.

Foto: Bea Moedt

2. CURAÇÃO 2.0 IS KAPOT

Je kunt Curaçao zien als een complex adaptief systeem dat bestaat uit een aantal aan elkaar gekoppelde deelsystemen. Een complex adaptief systeem (CAS) is een complex systeem waarvan de onderling verbonden componenten de mogelijkheid hebben zich aan te passen en te 'leren' van eerdere ervaringen.

Enkele van de deelsystemen zijn: de overheid, rechtshandhaving, de wegen, de havens, de utiliteitsvoorzieningen, de ICT, de financiële sector, de afvalstoffenverwerking, het onderwijs etcetera. Voor een goede ontwikkeling zouden alle deelsystemen op hetzelfde hoge niveau 3.0 moeten functioneren. Wij weten allemaal wat er gebeurt als de stroom uitvalt of als er geen internetverbinding is. De ketting is zo sterk als de zwakste schakel.

De financiële sector draait nog niet helemaal op het niveau 3.0, maar is eerder één van de oorzaken waarom Curaçao op 2.0 zal blijven vastzitten.

Als een deelsysteem beter zou functioneren, is dat moeilijk vol te houden omdat de andere deelsystemen op het niveau 2.0 of zelfs lager zitten. Als één systeem het begeeft, zal heel Curaçao plat gaan. Dat moment lijkt nu steeds dichterbij te komen.

In de literatuur spreekt men van *X-events*¹². Wat mensen die deel uitmaken van een deelsysteem zich moeten realiseren is dat er maar één systeem is: Curaçao 3.0.

Sterker nog, Curaçao 2.0 zit vast en is niet meer te redden:

- overheid is bankroet (AD, zaterdag, 22 september 2012);
- overheid moet anders;
- het gerucht gaat dat Aqualectra financiële problemen heeft;
- pensioengerechtigde leeftijd moet omhoog;
- Bario kan beter;
- gevangenis werkt niet;
- gezondheidszorg werkt niet;
- universiteit moet anders;
- school moet anders;
- openbaar vervoer moet anders.

Dus we moeten ons met elkaar gaan bemoeien. Waarom dreigen bepaalde subsystemen op Curaçao het te gaan begeven? Slecht management en slechte bemensing. Curaçao 2.0 heeft sinds jaar en dag problemen met *the right person in the right place*. Het goede van de afgelopen twee jaar is dat we nu weten wie het in ieder geval niet kan. En ja, de dertigers (*generatie Y*) heeft enige bagage, maar moet beter samenwerken met de *babyboomers* en de *generatie X*.

Samenwerken is noodzakelijk, anders loopt Curaçao 2.0 vast; dat staat vast. En als we niet snel zijn, zal dat niet lang meer duren. Misschien is het in 2012 al gebeurd en anders zal het in 2013 nog gebeuren, als we niet gezamenlijk ingrijpen. De visie en het doel zijn er al: Curaçao 3.0.

De oplossing is niet om 2.0 te repareren; dat kan niet meer. De oplossing is om nieuwe deelsystemen van 3.0 te gaan ontwikkelen. De uitgangspunten voor dit systeem zijn: Duurzaamheid en Samen delen. Alle 2.0-systemen op Curaçao zijn gebroken: Politiek, Bestuur, Onderwijs, Gezondheidszorg, Transport, Pensioenen, noem maar op. De oplossing is om deze systemen te vervangen door 3.0-systemen.

Veel factoren spelen daarbij een rol. Ik wil de technologie benadrukken. In het bijzonder het internet en *de social media*, in combinatie met het aantreden van de *generatie Y* (zie voor uitleg onderstaand kader) en binnenkort de *generatie Z*, en daarmee het uittreden van de generatie van de *babyboomers*. Dit zijn generaties die zijn opgegroeid met het internet, de smartphone en *social networks*. Zij kijken heel anders tegen het leven, de samenleving en de maatschappelijke problemen aan. Het is een eigenwijze generatie die het even zal komen doen. Ze zijn niet geneigd te communiceren met *babyboomers*, las ik in het boek over de *generatie Z*. Deze generatie geeft de *babyboomers* vaak de schuld van de huidige problemen. Zo worden de problemen van de pensioenen en de gezondheidszorg gezien als het gevolg van slechte regelingen uit het verleden.

<p>Babyboomers: de mensen die geboren zijn tussen (grotweg) 1945 en 1955. Deze generatie heeft een aantal gemeenschappelijke ervaringen.</p>

Ze maakten kennis met de stijgende naoorlogse welvaart en gingen studeren in de woelige periode tussen 1965 en 1975.¹³

Generatie X: deze groep betreft ruwweg de mensen die zijn geboren *tussen 1961 en 1981*.

Deze generatie wordt in België en Nederland ook wel *Generatie Nix* of de *Verloren Generatie* genoemd, aangezien deze groep de periode van economisch verval na de tweede oliecrisis meemaakten. Ze waren pas afgestudeerd (in veel gevallen aan één van de universiteiten) en hadden veel moeite om werk te vinden, doordat de bedrijven het aanwerven van personeel beperkten en gingen snoeien door middel van een zuiniger loonbeleid. Universitair geschoolden hadden door dit gewijzigd bedrijfsmanagement de naam gekregen te duur te zijn in vergelijking met afgestudeerden op HBO- of graduaatniveau.¹⁴

Generatie Y: geboren tussen 1982 en 2001. De Generatie Y blinkt uit in andere competenties en heeft andere waarden dan haar voorgaande generaties. Competenties waar de generatie Y hoog op scoort en in uitblinkt: ondernemerschap, klantgerichtheid, besluitvaardigheid, omgevingsbewustzijn, initiatief.¹⁵

Generatie Z: de nieuwe Generatie Z is geboren tussen 1990 tot en met het begin van het huidige millennium, is aanstormend en stroomt in 2020 de

werkvloer op. Jos Ahlers en René C.W. Boender beschrijven in hun spraakmakende boek de opkomst van deze onstuitbare, digitale generatie.

Op basis van nieuw onderzoek wagen zij zich aan een voorspelling van het gedrag van deze hele nieuwe generatie. Een generatie die altijd en overal online is. Voor wie sociale media geen ontdekking, maar een noodzaak zijn.

Wat zijn hiervan de consequenties op maatschappelijk gebied? Het resultaat van hun onderzoek is een baanbrekende en totale inzage in hoe generatie Z denkt: over geloof, sport, ouders en ouder worden, de zorg, lust en liefde, de pil, extremisme, tolerantie etcetera.¹⁶

We zitten nu midden in de crisis van Curaçao 2.0. Het werkt allemaal niet meer: Aqualectra, UTS, Curoil, ziekenhuis, *downgrading* luchthaven, de politiek, het begrotingstekort, het te grote ambtelijk apparaat. Gelukkig zien we ook de voorbodes van 3.0: Ctex, Jazz Festival, onze sporters en artiesten in het buitenland. Maar wanneer komt nu de definitieve doorbraak, het zogenaamde *tipping point*¹⁷ voor 3.0? Een voorwaarde voor veranderen is dat we door het diepe dal heengaan. In deze context waren de afgelopen verkiezingen van 19 oktober 2012 doorslaggevend. U hebt de keuze tussen Curaçao 2.0 en 3.0. Weet wel dat 2.0 het verlengen van de pijn betekent. Curaçao 2.0 is een onprettige plek geworden. Het is onzeker, onveilig, je wordt geïntimideerd, tegengewerkt. Het blokkeert de creativiteit,

terwijl het gaat om creativiteit. We moeten weer vrij zijn om te denken en te praten; om het Gesprek 3.0 te voeren. Via het gesprek komen we samen en vormen we teams 3.0. Helaas hebben we de keuze voor Curaçao 3.0 te maken in een politiek klimaat 0.0. Dit zal dus veel inspanning vergen van ons allemaal. Probeer toch het gesprek 3.0 aan te gaan en open mensen de ogen dat 2.0 geen optie is. We moeten ook naar democratie 3.0.

Wat denken de economen?

In augustus 2012 kwamen de Curaçaose economen bij elkaar in het auditorium van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten¹⁸. Ik kon er niet bij zijn, maar ik heb de PowerPoint slides gezien. Ik heb begrepen dat alle indicatoren de verkeerde kant op staan. Ik sprak een architect. Hij zei dat hij zijn tent nog niet sluit, maar dat hij nu alleen maar koffie drinkt en hoopt op betere tijden. Ik sprak een taxateur. Hij vertelt mij dat hij het druk heeft. Veel mensen willen de waarde van hun huis weten. Ze denken aan verkopen, bij een bepaalde uitslag van de verkiezingen van 19 oktober 2012. Ik sprak een notaris. Er worden minder aktes opgesteld. Veel huizen staan te koop, maar er zijn geen kopers. Ik sprak een directeur van een transportbedrijf. Hij vertelt dat er veel minder containers aankomen. Over de stroomuitval op het eiland hoef ik niets te vertellen, want die kennen we allemaal. We hebben een periode achter de rug waarin de stroom dagelijks uitviel. Het gaat gewoon niet goed met de economie. En het komt niet alleen maar door de wereldcrisis.

Stimul-IT¹⁹ organiseerde een conferentie over cross-media, Economie 3.0. Het was druk en toch: nog veel te weinig mensen houden zich er echt daadwerkelijk mee bezig. Maar eerlijk gezegd, Stimul-IT kan het ook beter uitleggen. Het gaat erom cross sectoraal nieuwe banen te scheppen met behulp van ICT. Een voorbeeld: een *app* voor Curaçao²⁰.

Oké, er komt een grote *shopping mall* en Ctex wordt gebouwd. Dat laatste project is onderdeel economie 3.0. En het Jazz Festival (ook onderdeel van 3.0) is een hit. Maar er is geen vertrouwen²¹. Ondanks het project gratis onderwijs voor iedereen, zullen we in de toekomst niet de juiste mensen hebben. In het huidige politieke klimaat wordt talent niet alleen niet benut, maar weggejaagd en kapot gemaakt. Gezien de kwaliteit van de websites en de inhoud van de politieke partijen, vraag ik me af of er voldoende ideeën zijn hoe de Curaçaose economie 2.0 getild kan worden naar 3.0. Om onafhankelijk te worden zullen we eerst financieel en economisch onafhankelijk moeten zijn. Verder wijst onderzoek uit dat aardolie geen zegen is maar een vloek²². Het is de vraag of we die gaan vinden.

Jonge mensen zijn bezorgd

Een bezorgde studente uitte zich in onderstaande brief als volgt:

Brief aan de toekomstige President van de Republiek Curaçao 3.0 Ik wil u feliciteren met het resultaat van de verkiezingen van 19 oktober jl.

U wordt de eerste president van ons onafhankelijke land. Ik heb zeer veel verwachtingen van u. Immers er hebben meer dan 19.000 mensen op u gestemd.

Dat zijn niet alleen de armen.

Ik wil tevens wat gedachtes van mij en mijn studiegenoten en vrienden met u delen. We willen u niet bekritisieren, maar wat suggesties en ideeën voorleggen en wat vragen stellen.

Ik stel me voor dat Curaçao een presidentieel stelsel zal kennen net als de Verenigde Staten.

We hebben vernomen dat u voor *soberania* (onafhankelijkheid) bent. Wij zijn voor *soberania* 3.0. Dat betekent: financieel onafhankelijk, economisch onafhankelijk, bestuurlijk onafhankelijk.

Wij vragen uw aandacht voor de volgende issues:

Onderwijs
Economie
Democratie

Gratis onderwijs alleen voor minderbedeelden, want mijn ouders kunnen het betalen. Dus voor mij hoeft het niet gratis. Ik heb ook geen beurs van SSC, want ik heb gespaard.

Maar hebt u ook een plan voor de economie? Ik hoor dat u weer fabrieken wilt aantrekken. Is dat niet achterhaald? In onze boeken hebben ze het alleen maar over dienstverlening en geen fabrieken. Dus ik begrijp u niet goed. Het gaat alleen maar om kenniseconomie. Over economie gesproken. Kunnen we ons niet liever aansluiten bij een blok om zo

een grotere markt te krijgen? Kunnen wij ons niet meer op het buitenland richten, omdat wij *business* moeten aantrekken uit het buitenland?

Wat denkt u te doen aan de verdeeldheid op het eiland? Hoe denkt u over democratie? Mogen intellectuelen denken en praten en met u van mening verschillen of gaat u ze dan opzijzetten?

Ik heb mijn moeder gevraagd om me te helpen deze brief te schrijven. Wij zijn een beetje bang. Ze zeggen dat u niet van feedback houdt. Mijn vader heeft me gezegd dat het gevaarlijk is om u te schrijven. Mijn vriendinnen durven dat niet. Ik studeer psychologie. Ik begrijp dat u dat vak ook heel leuk vindt.

Ik wilde ook onafhankelijk worden. Mijn vader heeft mij gezegd dat ik dan maar voor mezelf moet zorgen. Ik heb meteen een baantje bij McDonald's genomen. Gelukkig heeft hij mijn schulden betaald.

Mr. President, ik heb het gevoel dat ik nu op beide benen sta en keihard moet werken voor mijn levensonderhoud. Hebt u ook dat gevoel? Ik ben een trotse *Yu di Korsou*, net als u. Ik kan niet terug naar mijn vader en moeder. Ik zou me schamen. Maar ik ga het halen. Het is een keiharde wereld, maar ik ga het halen. De boodschappen zijn duur. Ik doe boodschappen op de markt. Als ik mijn huishoudboekje niet op orde heb, ben ik weg. Daarom heb ik tegen al mijn vriendinnetjes gezegd dat het vanaf nu geen feestje meer is. Degenen die op mijn kosten komen eten, dat zijn niet mijn vrienden.

We eten samen en delen de kosten. Iedereen moet voor zichzelf zorgen. En ik heb mij meteen gedistantieerd van alle slechte vrienden met slechte invloeden. Vanaf nu investeer ik in mijn onderwijs. Op kamers wonen is geen pretje, maar ik ben blij dat mijn ouders mij goed hebben opgevoed.

In 2030 ben ik misschien minister van onderwijs. Dan ben ik 36 jaar, net zo oud als de heer Schotte nu. Ik hoop dat u mijn brief waardeert en niet gaat schelden en kleineren. Ik zou trots zijn op ons onafhankelijk eiland. Kunt u deze brief met uw adviseurs bespreken?

Studente 3.0 (Fictieve studente)

Direct na de verkiezingen van 19 oktober 2012 schreef Studente 3.0 de brief aan de toekomstige President van Curaçao. Ik kreeg heftige kritiek op het publiceren van die brief. Ik heb daarom in eerste instantie afgezien van het publiceren van de brief van Young Professional 3.0. Maar een paar dagen later kwam ik erachter dat ze echt bestaan. Ze presenteren zich in een video clip²³. Hier onder volgt de brief van de *Young Professional*.

Brief aan de toekomstige President van de Republiek Curaçao 3.0 Ik ben 23 jaar oud, Master in Business Administration. Ik ben Summa Cum Laude afgestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Mijn specialisatie is Strategic Management.

Ik ben voorzitter van het door mij opgerichte platform van Young Professionals.

Binnenkort arriveer ik op mijn *dushi Korsou*.

Ik heb een baan bemachtigd bij een internationaal consultancy bureau op Curaçao.

Ik heb kennis genomen van de brief van de studente 3.0 via het internet.

Ook ik wil u feliciteren met het resultaat van de verkiezingen van 19 oktober jl. en u erop wijzen dat u de toekomstige President bent van het onafhankelijk land Curaçao.

Graag wil ik namens the Young Professionals de volgende punten met u bespreken:

Strategisch plan Curaçao 3.0

Democratie 3.0

Onderwijs 3.0

Maatschappelijke ontwikkeling 3.0

Justitie 3.0

Wij maken ons zorgen over het feit dat er geen strategisch plan is voor het onafhankelijke eiland. Wij vernemen al jaren van alle zittende regeringen dat er zo'n plan komt, maar het is er nog niet van gekomen. U lijkt ons een pragmatische leider en gaan er daarom vanuit dat dit plan er nu wel komt. Dat is van belang om over 10 jaar op eigen benen te kunnen staan. Wij verzoeken u dringend om via internet onze Young Professionals in het buitenland ook te betrekken bij deze discussie. Wij zijn de internetgeneratie en de toekomst.

Wij hebben een heel andere kijk op het postindustriële tijdperk. Met nadruk op "post". De democratie op Curaçao baart ons grote zorgen. Met afschuw hebben wij kennisgenomen van uitspraken over een vermeende staatsgreep.

Wij zijn dan ook opgelucht dat de verkiezingen, zoals altijd, rustig zijn verlopen en dat duidelijk is geworden dat u de kar mag trekken. In deze context plaatsen wij vele vraagtekens bij de manier waarop de professionals de afgelopen twee jaar zijn behandeld.

Wij zijn ook verbaasd dat niemand voor deze groep is opgekomen. Het komt bij ons over dat er geen respect is voor professionals die hard hebben gestudeerd. Op dit punt deel ik helemaal de zorgen van Studente 3.0. Wij vragen ons af wat wij te zoeken hebben op ons eiland als politici het allemaal zelf beter weten. De staat van de Openbare Financien en Aqualetra illustreren dat onze kennis noodzakelijk is. Wij hebben kennisgenomen van het feit dat onderwijs de laatste tijd veel aandacht krijgt. Wij zijn voorstander van onderwijs voor de minderbedeelden, maar laat de professionals zelf betalen. Wel pleiten we voor het overnemen van onze studieschuld als wij terugkeren naar het eiland. Verder willen we de discussie over onderwijs meer richten op de inhoud en de kwaliteit.

Wij pleiten voor meer samenwerking met het bedrijfsleven en meer aandacht voor ICT in het onderwijs.

Wij zijn er van overtuigd dat ieder kind een laptop en internet moet hebben. Het verschil tussen rijk en arm op het eiland is groot. Dat u daar aandacht voor vraagt ondersteunen wij. Dit terwijl de belastingdruk erg hoog ligt. Wij zijn van mening dat goed onderzocht moet worden hoe dit geld effectiever kan worden besteed. Ook zijn wij het met u eens dat de bestrijding van corruptie de hoogste prioriteit heeft.

Wij maken ons verder zorgen over de toename van de invloed van de zogenaamde maffia. Wij stellen ons voor dat door internationale samenwerking dit zal worden opgelost. U mag gerust weten dat wij ons zorgen maken en bang zijn om openlijk mee te doen aan dit debat. Wij stellen vast dat de samenleving steeds meer autoritaire en nationalistische trekken vertoont. Onze *generatie Y*²⁴ wil liefst niet met het openbaar bestuur te maken hebben, maar wij willen wel de vrijheid hebben om te ondernemen en te leven.

Wij maken ons zorgen over het politieke klimaat op ons eiland.

Wij willen graag met u verder van gedachten wisselen als u dat ook wilt!

Young Professional 3.0 MBA (Fictieve YP)

De gewone man maakt zich zorgen

Ook op de terrassen en bij de *snek* beluisteren we bezorgdheid. In de eerste week van november 2012 ging ik na een vergadering even langs café “de Heeren”.

Even een kopje koffie drinken en mijn e-mail checken. Ik kom daar niet vaak.

Er liepen heel veel bekenden in en uit. Alle gesprekken gingen ongeveer zo: “Hoe gaat het? Wat een verkiezingsuitslag! Hoe heeft de kiezer zo kunnen stemmen? Ze zullen het wel merken wanneer de maatregelen genomen worden. Wanneer ga je weg van het eiland? Het wordt niets meer met het land.”

Op een avond haal ik een biertje bij de *snek*. Het is vrijdag, moet kunnen. Aan twee tafels, bezet door ieder vier mannen, wordt, om bijna tien uur in de avond, nog heftig gesproken over hoe Nederland de LGO-sector op Curaçao kapot heeft gemaakt. Landen en gebieden overzee (LGO) zijn landen of gebiedsdelen die een speciale relatie met een van de lidstaten van de Europese Gemeenschap onderhouden. Dit levert onder andere handelsvoordelen op.

Zaterdag vraagt Stanley Brown op zijn Facebook of het waar is dat de Nederlanders onze offshore industrie kapot hebben gemaakt.

Een politicus op zijn Facebook zegt: “Laten we er voor gaan!” Ik vraag: “Gaan, waarvoor? De bezuinigingen die we moeten doorvoeren?” Zijn reactie: “Je bent negatief.”

Mijn conclusie: iedereen heeft zijn werkelijkheid. Iedereen scheidt zijn eigen werkelijkheid. Maar sommige mensen hebben geen benul van wat er aan de hand is, of ontkennen de werkelijkheid.

Het Gesprek 3.0 wordt steeds moeilijker, omdat mensen de feiten niet willen kennen.

Het tekort op de begroting wordt ontkend. Het leeghalen van de overheids-NV's wordt ontkend. Een troost: straks moeten we allemaal met de werkelijkheid omgaan.

Curaçao *re-inventen* is de oplossing

De vraag is, zijn we nog op tijd om Curaçao 2.0 te *re-inventen*? *Re-inventing* is een vorm van verandering. Het is als een systeem niet meer gerepareerd kan worden of verbeterd kan worden, maar opnieuw ontwikkeld moet worden. Re-inventing is noodzakelijk, want alle systemen hebben een curve met een begin en een einde. Met andere woorden, als men niet re-invent, verdwijnt het systeem.

Over veranderingen op Curaçao heb ik eerder gepubliceerd. Verandering is nergens gemakkelijk, maar op ons eiland is het een groot probleem. De weerstand is enorm en vaak mislukt verandering.

De systemen van Curaçao 2.0 zijn al in decline, verval. Alle 2.0-systemen op Curaçao zijn gebroken. Politiek, Bestuur, Onderwijs, Gezondheidszorg, Transport, Pensioenen, noem maar op. De oplossing is om deze systemen te vervangen door 3.0-systemen.

Systemen kunnen overleven door, voordat ze in verval raken, zichzelf opnieuw uit te vinden: re-invent.

Het re-inventingproces moet echter beginnen in 'Establish phase', dus ruim voor het verval inzet. Dan ontstaat er een tweede, nieuwe curve die doorgaat, ook als de oorspronkelijke curve afsterft. Zie figuur 2.

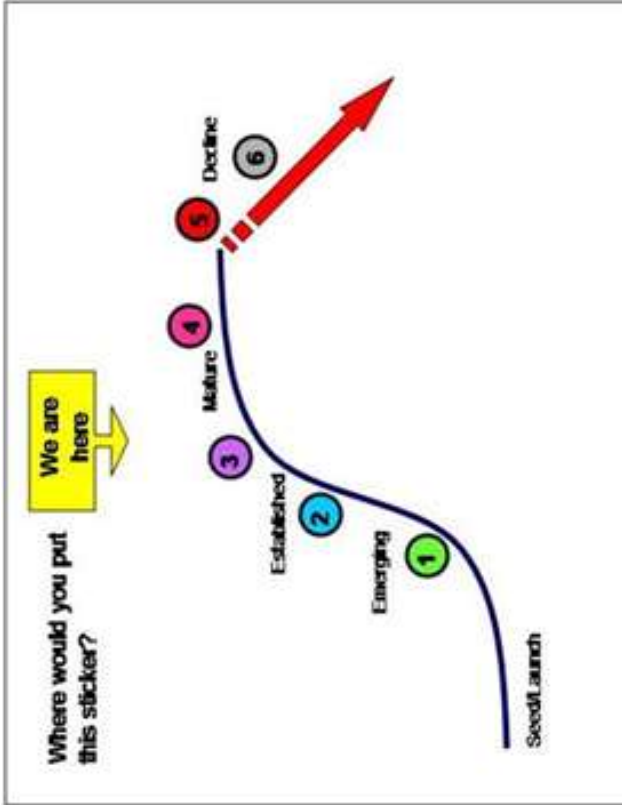
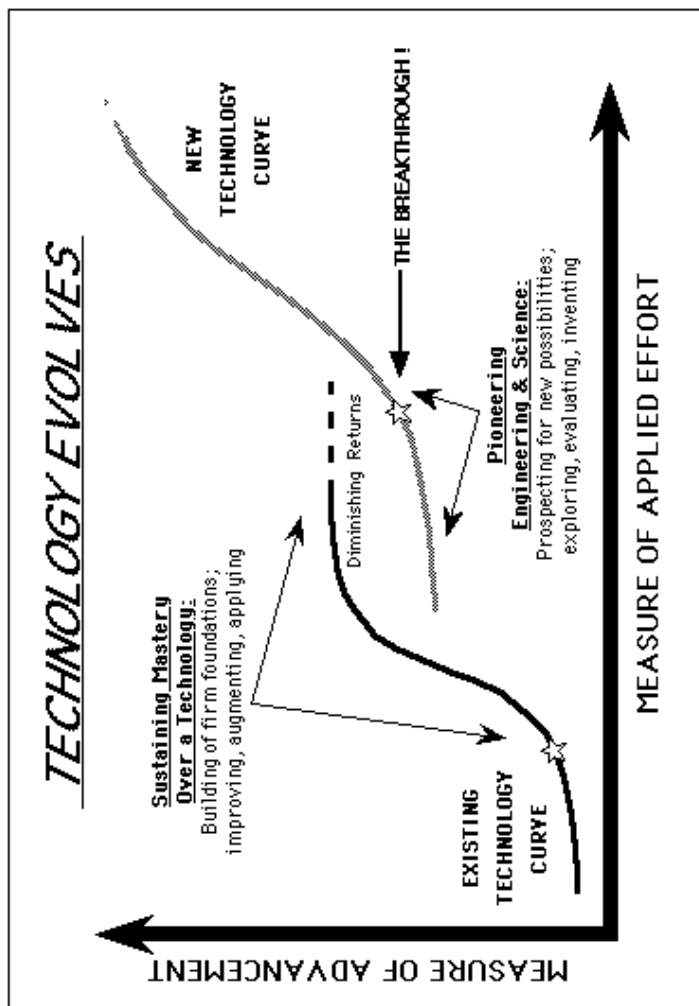
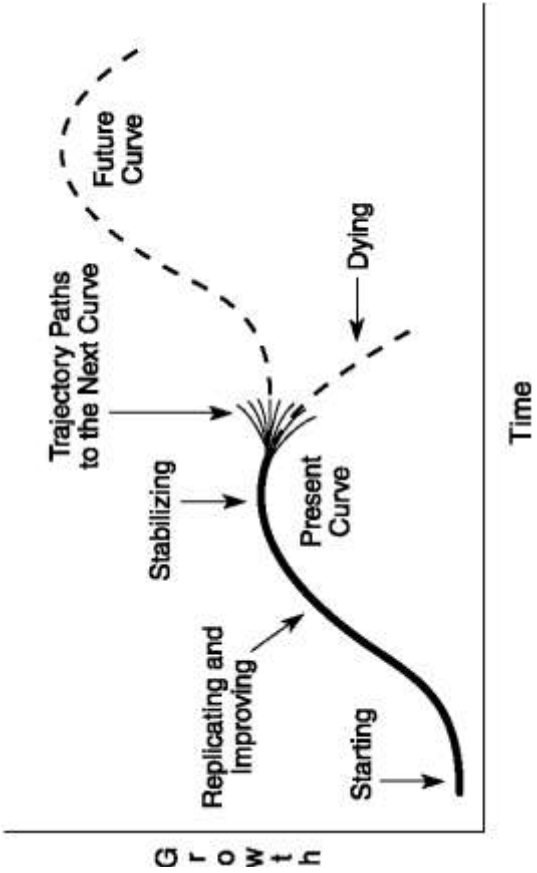

Figure 1: S-curve²⁵

Figuur 2: S-curves volgen elkaar op²²

Als men het *re-inventing* proces laat inzet, is succes bijna onmogelijk. Dat realiseert men zich onvoldoende. Ook de auteur van het hierna volgende figuur vergist zich.

Figuur 3: Te laat ingezette tweede curve²⁵

Ik zal het trachten uit te leggen. De oorspronkelijke curve moet nog voldoende groei en rendement laten zien. Er moeten nog winsten en reserves zijn om de nieuwe curve in de beginfase te subsidiëren.

En daar ligt nu het probleem. Curaçao 2.0 heeft geen winsten en reserves meer om de sprong naar 3.0 op eigen kracht te maken. Het is niet waarschijnlijk dat Nederland in onze *re-invention* wil of kan investeren. De vraag is of we buitenlandse investeerders kunnen aantrekken, die in de diverse deelsystemen van Curaçao 2.0 willen investeren, in het kader van *re-inventing* Curaçao. Wie wil nu investeren in Aqualectra, UTS, de raffinaderij, het Dok, het nieuwe ziekenhuis?

Met andere woorden met de schuldsanering, door Nederland in het kader van de staatkundige veranderingen van 10-10-'10 van het land Curaçao, beschikte Curaçao over de middelen om zich te *re-inventen*. Dat is niet gebeurd. Nu is het begrotingstekort weer toegenomen, zijn schulden toegenomen, is het eigen vermogen afgenomen. Wat nu?

Het is niet onmogelijk, maar het is buitengewoon moeilijk. Er is een deskundige visie nodig. En leiderschap die iedereen betreft.

3. DE DROOM VAN CURAÇAO 3.0

Zaterdag 15 september 2012. Een datum in de geschiedenis van Curaçao. Een dag met een verhaal. Het is het verhaal van de staatsgreep van 13 september 2012. De dag waarop de ex-Minister-President weigert te vertrekken uit zijn kantoor na de beëdiging van de nieuwe regering door de Gouverneur; nadat eerder het kabinet de meerderheid in het parlement verloor²⁵. Het is ook de dag dat Jean Julien Rojer dubbel wint van Federer in Rotterdam, tijdens de Davis Cup-wedstrijd. De dag dat Churandy Martina op ons eiland als held wordt onthaald.

Soms denk je, wat doen verhalen ertoe? Het is alleen maar tekst, beeld en geluid. Verhalen zijn heel belangrijk, want we zijn allemaal acteurs in onze eigen en onze gezamenlijke film. De verhalen in ons hoofd bepalen wat we doen en wie we zijn. Het is daarom belangrijk dat je een eigen verhaal hebt en dat ook vertelt, op Facebook bijvoorbeeld. Als je niet vertelt wie je bent, dan vullen anderen het voor je in. Dat geldt niet alleen voor jouw persoon, maar ook voor het eiland. Zo hebben we veel te lang bepaalde media in Nederland laten vertellen wie we zijn. En misschien zijn we nu geworden wat men over ons vertelde. Curaçao is net de adelaar die is opgevoed door een kip²⁶. In zijn hoofd is hij een kip en kan dus niet vliegen. Maar als hij weet dat hij een adelaar is, is hij vrij.

Gesprekken, speeches, artikelen, boeken, gedichten,

films, clips, muziek, foto's, schilderijen, persberichten, advertenties, blogs. Allen bevatten ze verhalen.

Verhalen, sprookjes, anekdotes, roddels, geruchten, mythes, fabels, geschiedenis, idee, gedachte, ingeving. Allemaal zitten ze in onze hoofden.

Dromen en nachtmerries zijn de verhalen die deel zijn gaan uitmaken van ons onderbewustzijn en die mede bepalen wie we zijn en wat we doen.

Willem, een vriend, zegt vandaag op de porch: "Dit eiland is verdeeld". "Nee," zeg ik "dit eiland wordt verdeeld door verhalen. Het is het verhaal van de slavernij en het kolonialisme. Dit verhaal vertellen we al honderden jaren en iedere keer weer worden we opnieuw slaaf en meester en is een revolutie nodig om ons te bevrijden (Curaçao 1.0), zoals nu. Tula die ons eens heeft trachten te bevrijden uit de slavernij in 1795, is nu gemaakt tot de belangrijkste acteur in onze '*mental slavery*'".

Dit jaar gaan we het pas goed aanpakken. 2013 Is het jaar van Tula, 150 jaar na de afschaffing van slavernij op Curaçao. Er komt een echte internationale film over Tula. Wat een verschil met Martin Luther King. Hij had een droom en die wordt iedere dag meer werkelijkheid.

Waarom maken wij geen nieuw verhaal; een verhaal waarin we allemaal succesvol zijn en het goed gaat met het eiland? Dat is het verhaal van Curaçao 3.0. Ik heb liever een film over het succes van Curaçao en haar helden, of over alle andere uitingen van het succes van het eiland. Over de foto's van Bea Moedt, het Jazz- en

Film-festival van Gregory Elias, Pitoch Heyden, docent aan een universiteit in Australië, de vele (te veel om op te noemen) honkbalsterren die Curaçao op de kaart zetten. Over Yves Cooper met zijn nieuwe krant en nu een internet videokanaal. Over Brian Dekker, Hemayel, de te jong overleden dichter, Levi Silvanie, Tanya Cross, Izaline Calister, onze atleten met de Olympische vlag die over de hele wereld de voorpagina halen. Geef mij maar een science fiction film met een *spaceport* van Maurice Adriaens die toeristen de ruimte inschiet vanaf de Airport City. Dan is de droom van Andres Casimiri werkelijkheid geworden.

Curaçao is een wonderbaarlijk eiland op weg naar een briljante toekomst. Wat we nodig hebben zijn mensen die ons verhaal vertellen, die de verbanden leggen, onze ogen openen, laten zien dat onze dromen werkelijkheid zijn geworden, dat we een verhaal hebben, dat we geschiedenis maken en dat we succesvol zijn. Tula R.I.P.

Het verhaal van Curaçao 3.0

Curaçao 3.0 is een succesvolle, open en democratische samenleving van goed opgeleide creatieve mensen, die 100 procent internet *connected* is. Dit vormt de basis van systemen voor preventieve gezondheidszorg, permanente educatie, een efficiënte overheid, het vervullen van een logistieke functie in de wereld en het promoten van duurzaam toerisme.

Deze samenleving 3.0 is er al bijna. Van Kura Hulanda, het huis van TEDx²⁷, het Renaissance Hotel, het huis

van het Rotterdam Film Festival, het nieuwe ziekenhuis in Otrobanda, het WTC, het huis van het Jazz Festival, het wereldvermaarde Carmabi instituut, de mangrove bossen, de Airport City²⁸, de basis van de eerste Spaceport ter wereld, de Ctex datacenter, het Christoffel park en het museum Savonet, de historische binnenstad en de oudste in gebruik zijnde synagoge van het westelijk halfrond, het oudste joodse privé-archief in het museum Mongui Maduro, waarvoor joden uit alle hoeken van de wereld speciaal naar hier komen om onder andere hun stamboom te completeren, en Kura Hulanda Westpunt.

Nee, geen heren Wiels en Pierre als onze *storytellers*; hun dagelijkse verhaal brengt ons niet verder. We hebben politici, journalisten, artiesten en anderen nodig, die ons het 3.0-verhaal vertellen en onze mensen inspireren om binnen dit 3.0-verhaal hun dromen na te streven.

Wij willen niet nog een keer het slavernijverleden opnieuw vertellen en beleven; vertel alsjeblieft nog een verhaal ernaast. Misschien is dat de reden waarom de jonge mensen, met hun smartphone, niet meer communiceren met ouderen. Ze willen hun eigen dromen achterna. Als we samen met hen zouden dromen, zou de toekomst er veel leuker uitzien.

Ik dank John Steyaert voor zijn opmerking. Hij zei: "Als jullie iets anders willen op Curaçao, moeten jullie samen iets nieuws maken en niets steeds achterom kijken".

Dienend leiderschap

Om van 2.0 naar Curaçao 3.0 te komen is leiderschap nodig. Ik heb het dus niet over een leider. Leiderschap heeft onder andere te maken met onderlinge relaties in een groep. Afhankelijk van de situatie vervullen één of meerdere personen het leiderschap.

De afgelopen jaren heb ik meerdere malen onderzoek gedaan naar het leiderschap op Curaçao²⁹. De conclusie was steeds dat er een leiderschaps crisis is: het leiderschap is versnipperd, er is geen (gezamenlijke) visie, het is gericht op het eigenbelang en groepsbelangen, gericht op de korte termijn, het is probleemgericht en niet gericht op oplossingen en het is niet in staat om het tij te keren. Het leiderschap is de afgelopen tien jaar jonger geworden, maar de overige kenmerken zijn gelijk gebleven of extremer geworden. Hoe dat zo is gekomen? Door het slechte voorbeeld dat in de loop der jaren is gegeven.

Wat Curaçao nodig heeft is dienend leiderschap:

“It begins with the natural feeling that one wants to serve, to serve first. Then conscious choice brings one to aspire to lead. That person is sharply different from one who is leader first, perhaps because of the need to assuage an unusual power drive or to acquire material possessions. The leader-first and the servant-first are two extreme types. Between them there are shadings and blends that are part of the infinite variety of human nature.³⁰”

Maar hoe komen we aan dergelijk leiderschap? Dit moet ontwikkeld worden en leiders moeten ontstaan. Ze moeten veel lezen, reflecteren, mentoren uitzoeken en blijven leren.

Curaçaoënaar 3.0

Ik heb dit onderwerp onbewust uitgesteld, maar ik zal er nu wel aan beginnen. De mens, het talent, is de basis van de economie 3.0. De grote schrijver Boeli van Leeuwen³¹ beschreef en vergeleek ons met de Arubaan. Hij noemde ons geniaal en anarchistisch. Wij kunnen niet in (hiërarchische) structuren werken: *all chiefs and no indians*. 'Liever een muis dan de staart van de leeuw,' heeft Boelie ook gezegd, dacht ik. Maar laten we uitgaan van onze kracht: geniaal. Wij zijn creatief en intelligent, met name lichamelijk intelligent. Bewijzen voor deze stelling zijn de vele succesvolle mensen uit deze samenleving: Churandy, Tanya, Jean Julien, Profar, Izaline, Enid. Wat wel opvalt is dat ons toptalent zich vaak in het buitenland heeft ontwikkeld. Om de Curaçaoënaar 3.0 te ontwikkelen, moeten we zoeken naar een balans tussen emotie en ratio, individualisme en team, lokaal en globaal. We moeten onze doelen en plannen rationeel vaststellen en onze emotie en passie inzetten om ze te bereiken. We moeten, naast onze individuele kwaliteiten, kunnen inpassen in een collectief, maar wel op basis van merites en niet op basis van vriendjespolitiek. We moeten onze cultuur koesteren, maar ons ook helemaal richten op de globalisering. We moeten ons naar buiten richten. Waarom

ontwikkelt ons talent zich vaak in het buitenland? Niet alleen vanwege de voorzieningen, maar ook omdat ze daar de ruimte, de kans krijgen. Geef elkaar de ruimte. Er is behoefte aan coaching, aan begeleiding en aan goede gesprekken om het talent te ontwikkelen.

Wij zijn, uitzonderingen daar gelaten, ver van de Curaçaoënaar 3.0. Wat ik de laatste dagen om mij heen zie is: haat, frustratie, hebberigheid etcetera. Het leidt tot verbaal geweld en (auto)destructief gedrag. We zijn zelfs achteruitgegaan: er wordt minder gezongen en gedanst, minder geschreven en gelezen, minder gesport en minder gedroomd.

Hoe is het zo gekomen? We hebben een onverwerkt verleden: slavernij, kolonialisme, noem maar op. We zitten midden in een verwerkingsproces. Populisten hebben misbruik gemaakt van ons gevoel van onbehagen en hebben dag in dag uit zitten stoken. Alle negativisme is losgekomen. We hebben niet het politieke leiderschap om ons op een hoger niveau te tillen. En toch zijn de vooruitzichten nog positief. Het kan nog. We moeten ons realiseren dat het meer om de toekomst gaat dan om het verleden.

We hebben goede mensen nodig om van niveau 2.0 naar niveau 3.0 te komen. Niet alleen jonge mensen, de zogenaamde *generaties Y en Z*, maar ook de *baby-boomers* met hun ervaring en hun geld. Zoals ik al stelde, gaat het om 'delen' en duurzaamheid. Het gaat steeds meer om het immateriële en om meer openheid.

Het gaat nu niet goed met Curaçao 2.0. Misschien is dit

een voorwaarde om gezamenlijk de stap naar niveau 3.0 te maken. Maar het benoemen van niet capabele mensen en het opzijzetten van anderen die wel kunnen bijdragen zijn foute stappen. Gelukkig hebben we het web 3.0. Dit maakt het mogelijk mensen te laten bijdragen aan de ontwikkeling van Curaçao 3.0. Dus deel je ideeën en ontmoet elkaar om ze uit te voeren. Het is zelfs mogelijk om studenten in het buitenland, bijvoorbeeld in Nederland, te betrekken bij Curaçao 3.0. Want Curaçao 3.0 is virtueel.

4. VERKIEZINGEN 2012 programma

Het is duidelijk dat we op 19 oktober 2012 gestemd hebben vanuit onze emotie³² en minder met ons ratio. Rationeel stemmen is ook moeilijk, omdat de programma's van de politieke partijen niet even duidelijk zijn. Eén partij heeft zelfs geen programma. Ik stel voor om in de toekomst te stemmen op die partijen die meer appelleren aan de emoties 3.0 en minder aan die van 2.0.

Emoties 3.0 zijn:

<p>Zelfverzekerd gesterkt, open, trots, vastberaden, veilig, zeker, zelfbewust, dankbaar, erkentelijk, geraakt, ontroerd</p> <p>Opgebeurd extatisch, geestdriftig, gelukzalig, hartstochtelijk, opgewekt, opgewonden, stralend, uitbundig, uitgelaten, verrukt</p> <p>Vrolijk blij, frivool, uitbundig opgetogen,</p>	<p>Geïnspireerd onder de indruk, verbaasd, verwonderd verfrist gestimuleerd, hersteld, uitgerust, verjongd, vernieuwd</p> <p>Gestimuleerd energiek, enthousiast, geanimeerd, gepassioneerd, geprikkeld, levendig, verbaasd, verbluft, verlangend, verrast, versterkt, verwonderd, vurig geamuseerd, gelukkig,</p>	<p>Betrokken aandachtig, betoverd, geboeid, gefascineerd, geïnteresseerd, geïntrigeerd, gestimuleerd, nieuwsgierig, verdiept, waakzaam</p> <p>Vredig gecentreerd, gelijkmoedig, gelukkig, gerust, helder, kalm, ontspannen, opgelucht, op mijn gemak, rustig, sereen, stil, tevreden, vervuld, voldaan</p>
---	---	--

Emoties 2.0 zijn:

<p>Bang angstig, in paniek, ontsteld, ongerust, op mijn hoede, verschrikt, versteend, verontrust, wantrouwend, vermoeid, futloos, leeg, lusteloos, slaperig, uitgeblust, uitgeput, verslagen</p> <p>Machteloos hopeloos, hulpeloos, moedeloos, kwetsbaar, gevoelig, hulpeloos, onzeker, wiebelig</p> <p>Afkeer haatdragend, minachtend, vol afschuw, vijandig, walging</p> <p>Opgelaten onbehaaglijk, ongemakkelijk, beschaamd, schuldig, verward</p>	<p>Pijn alleen, berouwvol, gebroken, gekweld, gekwetst, miserabel, ontredderd, verbitterd</p> <p>Gespannen chagrijnig, geïrriteerd, overweldigd, rusteloos, zenuwachtig</p> <p>Onrust alert, geagiteerd, gealarmeerd, geschrokken, nervuus, ongemakkelijk, ontdaan, onthutst, ontmoedigd, ontsteld, verbaasd, verbouwereerd, verschrikt</p> <p>Geërgerd boos, gefrustreerd, geïrriteerd, ongeduldig, ontevreden, ontstemd</p>	<p>Kwaad furieus, razend, verontwaardigd, woedend, wraakzuchtig</p> <p>Verlangend afgunstig, hunkerend, jaloers, nostalgisch, smachtend</p> <p>Verward ambivalent, aanzelend, onthutst, onzeker, perplex, verbijsterd, verloren</p> <p>Treurig bedroefd, melancholiek, ontmoedigd, ongelukkig, terneergeslagen, teleurgesteld, verdrietig, wanhopig, triest</p> <p>Afwezig afstandelijk, apathisch, gelaten, koel, ongeïnteresseerd, onverschillig, teruggetrokken, verveeld, vervreemd</p>
---	---	--

Niemand heeft het over het 3.0-tijdperk

De verkiezingen zijn achter de rug. Wat ik nu inzie is dat veel grote en belangrijke partijen bezig zijn met een ideologie 1.0 of 2.0.

1.0 Het feodale koloniale systeem van slavernij. Veel partijen zijn nog bezig met het verhaal van onderdrukking en autonomie. Het gaat om identiteit en het wegdoen van koloniale namen in het straatbeeld. Anderen zijn nog bezig met de klassenstrijd van het kapitalisme 2.0. Dan gaat het om arbeidsvoorwaarden, menswaardige behandeling van werknemers, om de winstbelasting en de omzetbelasting (OB), om onderwijs voor iedereen, onderwijs dat je klaarstoomt voor de arbeidsmarkt, om een huis voor iedereen en om water uit de kraan.

Niemand heeft het over het 3.0 tijdperk. Niemand heeft het over globalisering, over het recht op internet voor iedereen, over de kwaliteit van onze ICT, over WiFi-hotspots over het hele eiland, over de laptop in het onderwijs, over een laptop voor ieder kind of over het zo inrichten van onze samenleving dat we voordeel kunnen behalen uit de nieuwe werkelijkheid. Niemand heeft het over de nieuwe werkelijkheid. Het gevolg is dat we blijven steken in een verouderd denkpatroon en in een achterhaalde wereld en wereldbeeld. Welke politieke partijen en politiek leider hebt u een verhaal over deze nieuwe economie 3.0 horen houden? Ga het Gesprek 3.0 aan met de volgende generatie.

Ik had al zien aankomen dat we uit emotie 2.0 zouden stemmen. De ideologieën zijn 2.0 en zelfs 1.0 en zijn

zwaar verouderd. Dit terwijl Curaçao 2.0 stuk is. We willen de revolutie 1.0 van 1795 nog een keer over doen en ook de dekolonisatie 1.0 van 1948 tot en met 1954. Maar dit keer moeten wij de strijd voor Tula winnen en moeten we niet een autonoom land worden, maar een onafhankelijk land.

In de tussentijd staat de wereld niet stil. De ICT ontwikkelt zich verder en daardoor gaat de globalisatie verder.

Maar daar hebben we even geen tijd voor, want we moeten de geschiedenis nog even corrigeren. We hebben geen visie op Curaçao 3.0 en wat ook belangrijk is, de politiek heeft geen enkel idee hoe ze het financiële probleem gaat aanpakken.

Er is geen ICT-plan voor het eiland. Er is geen visie op kenniseconomie en geen visie op daarbij passend onderwijs. Welke nieuwe vaardigheden heeft onze bevolking nodig, via onderwijs, om deel te nemen aan de nieuwe werkelijkheid.

We zijn bezig met de geschiedenis recht te zetten, straatnamen te veranderen. Dit is het resultaat van leiderschap die onze Curaçaoënaars 1.0 en 2.0 klein houdt en bezig doet houden met het verleden.

De conclusie is dat alleen een klein wonder ons kan redden van het afglijden van Curaçao 2.0 via 1.0 naar 0.0. Sommige mensen vertrouwen op de engel die ons altijd van de afgrond komt redden. De uitdaging is toch nog een manier te vinden om systemen op Curaçao te upgraden naar 3.0 en zo aansluiting te houden met de wereld.

Nationaal dialoog

De interim-regering Betrian is een nationale dialoog begonnen. Goede zaak. Als maar niet alles stilgelegd wordt voor dialoog. We weten wat we moeten doen. Het is niet de eerste poging om een nationaal dialoog te voeren. Ik hoop dat het een dialoog 3.0 van deze tijd wordt en niet 2.0 van de vorige eeuw. Er zijn meerdere elementen waar naar gekeken kan worden: de procedure van de dialoog en de inhoud. Over de inhoud kan ik kort zijn. We kunnen de huidige systemen niet repareren. Het gaat om het opzetten van nieuwe systemen 3.0. Oké, het verleden moet een plek krijgen, maar het gaat om de toekomst. En verder gaat het om waarden en normen 3.0.

Wat betreft de procedure het volgende. Met veel groepen in een zaal gaan zitten, is niet meer van deze tijd. Veel mensen willen dit niet meer.

Ik pleit voor een virtueledialoog via een website, *social media*, een *app*. Ik pleit voor het delen van alle informatie met iedereen, via het web, zodat iedereen zijn conclusies kan trekken.

Het heeft vele voordelen: de dialoog duurt 24/7, het wordt gelijk vastgelegd, we kunnen nu ook bijvoorbeeld studenten en deskundigen in het buitenland erbij betrekken en we denken en handelen gelijk op niveau 3.0.

Maar hebben we niet een paar stappen overgeslagen? Zouden we voor de dialoog niet de vele deskundigen, die op brute wijze opzij zijn gezet onder het kabinet Schotte, moeten rehabiliteren?

Ik kan mij niet voorstellen dat over de toekomst van Aqualetra wordt gesproken zonder het afgezette management. Zij moeten hun deskundigheid ook kunnen inbrengen. Moet er geen verzoeningspoging zijn, tussen de daders en de slachtoffers?

De opdracht van de gouverneur van Curaçao aan de informateur in oktober 2012

In de opdracht van de gouverneur van Curaçao aan de informateur in oktober 2012 staat het volgende:

In het regeerprogramma voor de komende jaren moeten in ieder geval de volgende prioriteiten zijn uitgewerkt:

1. de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs;
2. een integrale aanpak van de financiële en inhoudelijke problematiek in de volksgezondheidssector;
3. de bouw van een nieuw ziekenhuis;
4. het meerjarig op orde brengen van de overheidsfinanciën;
5. de aanpak van het criminaliteitsprobleem;
6. het initiëren van het beleid op het gebied van sociale en educatieve vorming;
7. het versterken van de saamhorigheid in de Curaçaose samenleving;
8. het uitwerken van een visie op de toekomst van de (staatkundige) verhouding met de andere landen in het Koninkrijk der Nederlanden.

Ik zou de hoogste prioriteit toekennen aan de economie 3.0, maar ook aan landbouw en productie.

Ik zou een koppeling maken tussen onderwijs en economie; dat is kenniseconomie. We kunnen ons niet uit de crisis bezuinigen.

Onze gehele ICT moet 3.0 worden voor economie en onderwijs.

Ook het ambtelijk apparaat 3.0 heeft urgent aandacht nodig.

Er moet na een Gesprek 3.0 een Masterplan 3.0 komen.

Een elementair stappenplan:

- aanwijzen Minister-President als trekker
- aanstellen trekker en begeleidingsgroep
- plan van aanpak opstellen (*smart*)
- bestaande rapporten benutten
- website lanceren
- sessies organiseren met stakeholders
- integreren van ideeën
- vaststellen
- uitvoeren
- monitoren, evalueren
- bijstellen (conform *plan- do- check- act* cyclus)

Foto: Bea Moedt

5. SINGAPORE ALS VOORBEELD VOOR CURAÇAO 3.0

Singapore werd in de jaren zestig onafhankelijk van de Britten en werd binnen dertig jaar één van rijkste landen ter wereld. Op Curaçao wordt al jaren gekeken naar Singapore. Singapore hoort thuis in het rijtje van Barbados, Ierland en Nieuw-Zeeland.

Ik heb hierover al eerder geschreven in mijn wetenschappelijk werk, op zoek naar de lessen van de andere eilanden voor Curaçao³³. Nu hebben onze 'onafhankelijkheidsleiders' Singapore en de biografie van Lee Kuan Yew³⁴ ook ontdekt.

Dan valt de draai naar een onafhankelijkheid met vriendschapsbanden met Nederland ook te begrijpen. Singapore is met een goede verstandhouding vertrokken. Lee Kuan Yew nam ook geen ontwikkelingshulp aan, omdat hij voorzag dat Singapore verslaafd zou raken aan de hulp. Singapore was trots. Heeft het op eigen kracht gedaan.

Maar er zijn nog meer grote verschillen tussen Lee Kuan Yew en onze leiders. Zo is hij een uitgesproken kapitalist en hebben wij socialisten. Singapore omarmde buitenlandse investeerders en werkte nauw samen met de vakbonden. Singapore kent bijna geen sociale voorzieningen, maar er is werk voor iedereen en iedereen moet sparen. Lee Kuan Yew koos niet voor de eigen cultuur, maar omarmde het Engels. Hij verenigde vier gescheiden groepen tot één Singapore. Hij nam

een Nederlander als brein: dr. Albert Winsemius³⁵. Hij was voorstander van kennis en intellectuelen. Hij stuurde jongeren naar het buitenland, naar de beste universiteiten en de beste mensen werden benoemd in de topfuncties.

De huidige voorstanders van de onafhankelijkheid van Curaçao hebben tot nu toe precies het tegenovergestelde gedaan. Nu een draai maken, om meer in de voetsporen van Lee Kuan Yew te treden, is volstrekt ongeloofwaardig.

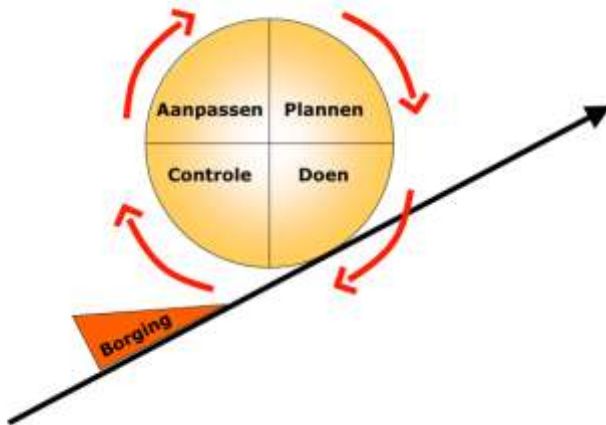
En Lee Kuan Yew heeft een schaduwzijde. Hij manipuleerde verkiezingen en legde de media aan banden. Daar is hij zeer open in en hij legt uit waarom hij het destijds heeft gedaan. Hij geeft toe dat Singapore nu meer democratisch moet worden. Dat is de opdracht aan de nieuwe generatie.

Dan laat ik nog buiten beschouwing dat Singapore reeds in de jaren zestig een miljoenen bevolking had en dat het confucianisme doorslaggevend is voor de werking van het model van Singapore. Mensen aanvaarden gezag en werken hard. Dat is iets anders dan de geniale anarchie van Curaçao, zoals Boeli van Leeuwen die beschreef.

De verkiezing is het begin van een cirkel van vier jaar. Amerika heeft zich uitgesproken over de afgelopen vier jaar en over de komende vier jaar.

Het Nederlandse kabinet, Rutte II, is een feit. De keuzes voor de komende vier jaar zijn gemaakt en het gaat draaien.

De Deming kwaliteitscirkel³⁶: plannen, doen, controleren en aanpassen.

Figuur 4: De Deming kwaliteitscirkel³⁷

De essentie van het draaien van de cirkel is de herhaling. Men krijgt een nieuwe kans om het beter te doen dan de vorige keer; men kan leren, als men het bewust doet. Er moet ook sprake zijn van een borging. En daar wringt nu de schoen op Curaçao.

Een illustratie: 4 november 2012 gaat de Minister van Financiën naar de Raad van Commissarissen van de raffinaderij om een nieuwe interim-directeur te benoemen. De vergadering gaat niet door. De cirkel gaat niet draaien en dat ziet men over de hele linie. Maar deze minister heeft het in de gaten. Hij weet dat het moet draaien en hij zorgt dat de benoeming uiterlijk de volgende dag plaatsvindt. Zaken moeten draaien. Dat gevoel heb ik nog niet bij de formatie van de nieuwe

regering van Curaçao. Ook de begrotingscirkel draait niet, want we zijn laat. De jaarrekeningcirkel draait niet, onderhoud van gebouwen niet en ga zo maar door.

Het is het geheim van Singapore. Hiermee bedoel ik niet de beroemde masterplannen van Singapore, maar het feit van het Kaizen: de essentie van de nationale cultuur en de arbeidsethos. Mensen gaan iedere dag voor hun taken en doen het iedere dag iets beter dan gisteren. Mensen klagen niet en bemoeien zich niet de hele tijd met politiek. Mensen willen produceren en vinden daar voldoening in en zijn er trots op. Praat maar met de chauffeur van de taxi: *“Do what you have to do, and do it well.”* Ik heb daar mensen niet horen luisteren naar talkshows of kranten zien lezen. Als er niemand in de shop is, gaat men schoonmaken. Peuken van sigaretten worden van straat geveegd. Geen graffiti en geen kauwgum. Jongeren studeren en studeren.

Wij zijn geen Singapore, maar ook hier moeten zaken gaan draaien. Er gebeuren ook goede dingen op Curaçao, zoals het Coco-festival van Giro Bank³⁸ om jongeren te leren ondernemen. Het wordt voor de tweede keer gehouden; er ontstaat dus een cirkel en iedere keer beter. Nu internet toepassen, dat moet een integraal onderdeel worden van het programma, want dat is de werkelijkheid van vandaag. Maar het echte probleem voor ondernemers is de mentaliteit van de overheid, met name de belastingdiensten. Zij zien in iedere ondernemer een belastingontduiker, daar moet iets aan gedaan worden.

De Open Monumentendag Curaçao³⁹ was ook een succes. Het is de tiende keer dat deze cirkel draait! We moeten Dennis Klaus en alle vrijwilligers bedanken en feliciteren. Het is veel werk voor een groep vrijwilligers. En toch kan hiervoor meer gebruik worden gemaakt van internet (om het bereik van dit evenement te vergroten. Zo had Bea Moedt een mooie fotorapportage kunnen maken. Ook had ik meer foto's op de website verwacht. Dit zijn enkele verbeterpunten.

Er is een gemeenschappelijke visie nodig op Curaçao 3.0. Wat is het belang van visie? Dat mensen dan weten waar ze aan werken. Een visie maakt van iemand die stenen stapelt of van iemand die een muur metselt een bouwer van een kathedraal. Er zijn nu goede stenen, maar we zien de kathedraal niet.

6. HOE VOORKOMT CURAÇAO DE VAL VAN 2.0 NAAR 1.0?

Vrijdag 16 november 2012 kwam Standard & Poor's met hun rapport over de economie en financiën van Curaçao⁴⁰. Het was de dag na de presentatie van de Minister van Financiën aan de Staten over hetzelfde onderwerp⁴¹. Eén van zijn boodschappen die wel goed aankomt is, dat als er geen maatregelen worden genomen, de salarissen van de ambtenaren in maart 2013 niet uitbetaald kunnen worden.

Later die dag spreek ik een vriend en lid van de *Think Tank* 3.0. Hij steekt een monoloog af:

“We kunnen Nederland niet de schuld geven van onze huidige problemen. Trouwens de Nederlanders zitten nu zelf te creperen. Het gaat niet goed met Nederland. Werkloosheid neemt toe. Hun werkloosheid onder 45-plussers steeg behoorlijk. De jeugd is al helemaal werkloos. Die gaat studeren en hoopt dat als ze klaar is, de recessie over is. Dat de ouderen werkloos worden, betekent dat de recessie zich verdiept. Dus vanuit die hoek zullen we geen groei van toeristen verwachten, terwijl Nederland meer dan 30 procent van onze toeristen levert. Dus minder Nederlandse toeristen voor Curaçao. En toch zouden wij twee hotels moeten bouwen in 2013.

Het gaat om: export, export, export. Toerisme, toerisme, toerisme. Jobs, jobs, jobs. De overheid moet kleiner en efficiënter (van 1.0 naar 3.0).

Dat Nederland hier achter zit? Deze chaos hebben we zelf veroorzaakt. We kunnen Nederland niet de schuld geven.

Heb je al gehoord van de mogelijke *down grading* door Standard en Poor's? Dat betekent dat lenen duurder wordt. In twee jaar hebben ze ons weer lekker bij de afgrond gebracht, die

En Cooper maar zeggen dat we een surplus hebben. Jamaloodin deed ook niets met de brieven en waarschuwingen van Jardim. Lekker hoor, deze bestuurders. Kan hard gaan hoor, met 7 procent tekort op de begroting en 25 procent tekort op je betalingsbalans.

MEO en alle instanties blijven nog aardig rustig vind ik. St. Maarten groeit met 5 procent dit jaar. Maar Curaçao: Curaçao 0 procent. Ik heb het gevoel dat nu de shock inslaat. Maar velen begrijpen het niet. Triest, triest, triest.

We moeten echt een kortetermijn- en langetermijnplan hebben. Er moet gewoon een kwart van de ambtenaren weg of de OB naar 11 procent. Wat kies je? Plus toerisme met een 50 procent omhoog, ambtenarensalarissen bevroren, pensioenleeftijd naar 67 en ten slotte minimumloon omlaag plus het ontslagrecht versoepelen. Het ziekenhuis krijgt een taakstelling om efficiënter te worden. Alle buitenlanders moeten 2000 dollar borg betalen bij toe

gang tot het ziekenhuis. Iedereen moet basis verzekerd zijn.

Ik weet dat je als je 150 miljoen wilt bezuinigen, je aan dit soort forse maatregelen moet denken.

Je groei haal je uit het flexibiliseren van de arbeidsmarkt, verlaging arbeidskosten en productiever maken van mensen. Door de belastingverhoging rem je de economie, maar ook de importen.

Verder moet je de banken dwingen om bedrijfsleningen te geven en geen leningen voor auto's en luxe dingen.

Offshore op lange termijn door veel nieuwe verdragen. Ook een deal met enkele externe partijen.

Je moet 100 procent gas geven op exporten. Ondernemerschap stimuleren.

2013 moet het jaar van toerisme en ondernemerschap worden. Wegen renoveren. Overheid investeert in wegen, borden, toerisme. Elke maand een expositie of event in ITC. Punda. CTDB moet omschakelen.

Het geld krijg je door die ambtenaren te ontslaan! Automatiseringsplan bij overheid. Minder ministeries en alleen kerntaken. De rest doet het bedrijfsleven.

Samenvattend: kosten omlaag. Drastisch. Productiviteit omhoog. Export, export, export. Toerisme, toerisme, toerisme. Jobs, jobs, jobs. Overheid kleiner, en efficiënter. Anders kun je medio april 2013 al die ambtenaren niet meer betalen!"

Het klinkt niet goed. Curaçao komt van 2.0 naar 3.0 als organisaties van 2.0 naar 3.0 gaan. Ik citeer één van de volgers van mijn blog:

"We hebben een zeer groot probleem heer Goede, mensen kunnen niet praten, laat staan discussiëren. Daar gaat al langere tijd alles de mist mee in. Ik kan het niet altijd eens zijn met u, maar dat wil niet zeggen dat ik niet meer met u kan praten. Als je hier op dit heerlijke eiland een meningsverschil met iets of iemand hebt, dan ben je direct zijn vijand. En daar, juist daar verliezen we alles wat we alsmear proberen op te bouwen. Praten, discussiëren en meningen uitwisselen is de kracht van een volk. Daarom zijn we nu zo zwak en komen we niet meer uit simpele problemen. "

Het Gesprek 3.0

De Curaçaoënaar 3.0;

waar we goed in zijn en waar we nog in moeten groeien. We moeten beter in teamverband werken.

Wat is een goed team? Een goed team is een divers team en niet een groep waarin iedereen hetzelfde is. We maken gebruik van de verschillen, van elkaars sterke punten. Een duidelijke doelstelling, heldere taakverdeling en een minimum aan procedures. Om een goed team samen te stellen, is het noodzakelijk dat men van elkaar de teamrollen⁴² kent.

En uiteindelijk gaat het om het Gesprek 3.0.

Wat is het gesprek?

We beginnen met wederzijds respect. We luisteren meer dan praten. Er is een introductie. Een werkdeel en een slot. In het werkdeel gaat het om het probleem, de oorzaken, de alternatieven, de voor- en de nadelen, de keuze. Bij het slot gaat het om het commitment. Tijdens het gesprek gaat het om zorgvuldig formuleren en de nuance en niet om verheffen van de stem, extremen en polarisatie, maar om harmonisatie. Maar wie moet bij een gesprek aanwezig zijn? Iedereen die noodzakelijk is en kan bijdragen. Ik zie te veel dat wij mensen van het gesprek uitsluiten, terwijl men drommels goed weet dat die persoon een belangrijke bijdrage kan leveren.

7. HOE KOMT CURAÇAO VAN 2.0 NAAR 3.0?

Ik heb al gesteld dat Curaçao 2.0 verleden tijd is. Recent zagen we de problemen bij de brandweer en op de scholen. Allemaal hebben ze te kampen met gebrek aan materiaal. Ik heb gezegd dat we moeten gaan voor de droom van Curaçao 3.0. Verder heb ik al aangegeven dat we laat zijn voor *re-inventing* Curaçao.

We komen niet uit de crisis door te bezuinigen. We hebben weer een financiële injectie nodig. En we hebben leiderschap 3.0 nodig.

Maar wat moet er morgen gebeuren? Het moet weer gaan draaien. En dit is geen retoriek. Ik refereer aan de Deming kwaliteitscirkel of Kaizen.

De volgende actoren kennen een cirkel:

- het land Curaçao
- de Staten
- de Raad van Ministers
- de Departementen
- de Raden van Commissarissen
- de Directies
- management
- medewerkers en ambtenaren

Er bestaan de volgende cirkels:

- dag
- week
- 15 dagen

- maand
- kwartaal
- half jaar
- jaar
- meerjaren

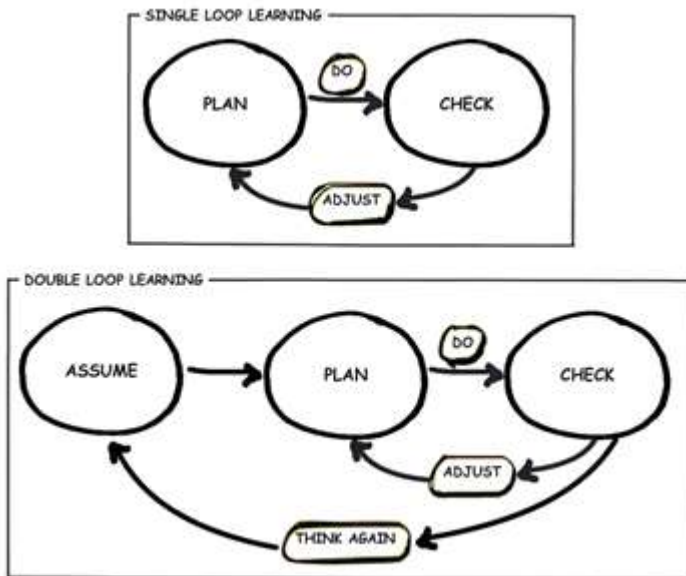
Iedere actor zou morgen weer naar de planning moeten kijken en daarover weer moeten vergaderen. Alle periodieke overleggen moeten weer conform procedure gaan lopen. Planningen en evaluaties moeten op tafel en er moeten nieuwe afspraken gemaakt worden. Het moet blijven draaien. Dus iedere week en misschien iedere dag moet men een uur door de cirkel heengaan. Zijn de gestelde doelen bereikt? Nee? Wat gaan we er aan doen? Totdat het probleem is opgelost en we door kunnen naar de volgende uitdaging.

Dit is het geheim van de interim-regering Betrian van Curaçao. De Gouverneur stelde de doelen. De Raad van Ministers (RvM) ging weer wekelijks vergaderen. Beslissingen werden genomen en instructies gingen naar de departementen. De RvM vroeg om *quickscans* van de overheids-NV's. Die gingen ook hun cirkel starten. De RvM ging naar de Staten. Ook daar werd de cirkel gestart.

Toen kwamen de verkiezingen, het begin van de vierjarencirkel. En volgens mij is het daar niet goed gegaan, want er waren geen plannen. Er zal dus snel een plan moeten komen. Jammer is dat de kiezer zich niet heeft uitgesproken over het plan.

Maar laten wij bij het begin beginnen. Jouw eigen per-

soonlijke cirkel. Wat zijn jouw doelen? En laten we ons beperken tot de doelen op het werk. Wat is jouw planning? Wat is jouw dagplanning? Wat heb je af en waarover moet je in Gesprek 3.0 met de leiding afstemmen om bij te stellen? Voor het persoonlijke traject stellen wij de cirkel van Chris Argyris voor. Met name willen wij wijzen op de dubbele loop.

Figuur 5: Single and double loop learning van Chris Argyris⁴³

Een lezer stelt een vraag: “He, Miguel hier een vraag voor je: Stel, een organisatie op Curaçao gaat een jaar met jou aan de slag, maar niet individueel. Vijf managers van vijf verschillende organisaties. Wat leren ze in jouw jaarprogramma, zodat ze van 2.0 naar 3.0 gaan?”

Van 2.0 naar 3.0 in 10 stappen

Van 2.0 naar 3.0 is maatwerk. Het is onder andere afhankelijk van het type business, de sector, de markt en de positie van de organisatie in het geheel. Het is conceptualiseren, maar vooral doen.

Waar gaat het om?

Om de volgende elementen die ook enigszins gevolgtijdelijk uitgevoerd kunnen worden. Maar ten slotte simultaan en continu.

- **Webpresence.** 3.0 Speelt zich af op het internet. Dus daar beginnen we dan ook gelijk mee. Een eenvoudig internet dat, als het nodig is, door de manager zelf wordt beheerd. Gedurende het jaar wordt deze website interactief gemaakt.
- **Visie en missie.** Waarom bestaat jouw organisatie? Wat is jouw toegevoegde waarde voor de samenleving of klant?
- **Communicatie.** Hoe communiceer je binnen het bedrijf? Hoe communiceer je met de klant of afnemer? Om de visie te realiseren moet men op één lijn zitten.
- **Outputs definiëren.** Wat zijn jouw producten en diensten? Wat maakt ze onderscheidend?
- **ICT-plan.** Wat is er in huis aan ICT? Hoe staat het met de integratie van de hard- en software? Hoe is de continuïteit gewaarborgd? Hoe staat het met de beveiliging? Maar ook, welke smartphones worden er gebruikt en hoe? En het gebruik van open source software.
- **Processen beschrijven.** Wat zijn de procedures?

Hoe is de controle (*plan do check act loop*) geregeld?

- Plannen en budgetteren. Er moet een (jaar)cyclus worden vastgesteld. Er moet aandacht zijn voor de prijs en de kwaliteit. Het jaar moet vastliggen.
- Draaien (PDCA). Bij iedere dag(cyclus) wordt gekeken naar de week, de maand, het kwartaal en het jaar. Iedere dag wordt geproduceerd en wordt er gezocht naar verbetering of innovatie. Alle processen zijn belangrijk, maar met name het proces van factureren en innen.
- *Branding*. Hoe wordt gezorgd dat potentiële klanten ons kennen en benaderen.
- Verkoop. Uiteindelijk gaat het om betalende klanten.

Maar het blijft maatwerk.

Web 3.0 behelst de trend waarbij internettoepassingen meer op elkaar zijn afgestemd, kunnen samengaan of geïntegreerd kunnen worden. Jouw website is de ontmoeting met je klanten. Je introduceert jezelf, je maakt kennis, je maakt afspraken, je verschaft je diensten, je verstuurt de rekening en je wordt betaald. Web 3.0 wordt beschouwd als de derde fase in de ontwikkeling van het internet en is daarmee een vervolg op Web 2.0.

1.0 Wordt beschouwd als het web van de documenten. Web 2.0 als het internet, waarbij de computergebruiker meer invloed uitoefent door middel van meer interactie.

3.0 Speelt zich af op het internet. Dus daar beginnen

we dan ook gelijk mee. Een eenvoudige website, die door de manager zelf wordt beheerd. Wij volgen de strategie *just do it*. We beginnen binnen een uur met een website en werken iedere dag via het ‘principe van het draaien’ aan de website. Daar de website de essentie is van de organisatie 3.0, besteedt de CEO dagelijks een uur aan de website. Het is onderdeel van de dagcyclus van de CEO. Zo wordt niet alleen de inhoud van de site dagelijks ververs, maar worden er steeds meer functionaliteiten toegevoegd. Laat me een voorbeeld geven. Dit jaar zijn drie nieuwe kranten gestart. Eén is een gedrukte krant en de andere twee zijn uitsluitend digitaal. Het is dus 2.0 tegen 3.0. Welke hebben de toekomst en welke heeft een probleem? Maar geen nood, krant 2.0 kan zo naar 3.0. *Just do it*.

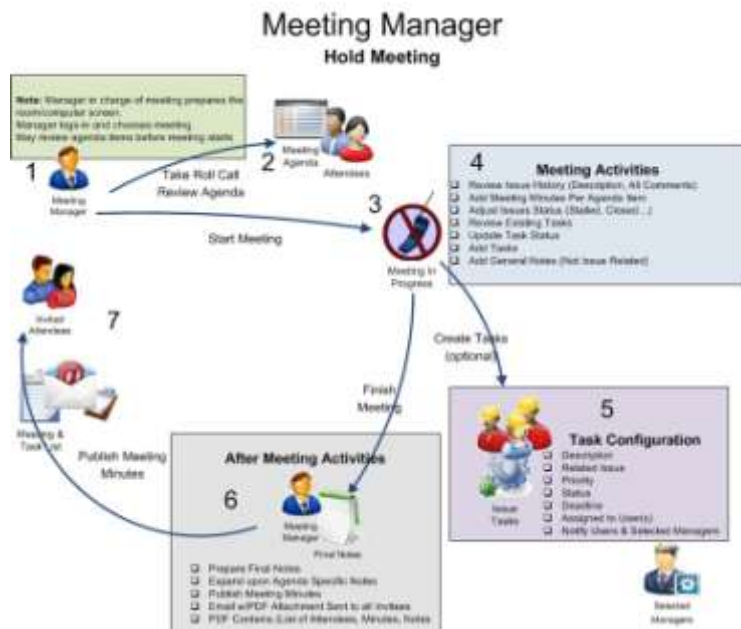
Figuur 6: De besluitvormingscirkel⁴⁴

Zaken draaien als er beslissingen worden genomen

Beslissen is ook een cirkel. Wat mij opvalt is dat velen het beslissingsproces in hun hoofd niet doorlopen. Dan neemt men ook geen beslissing. Beslissingen moeten trouwens gebaseerd zijn op feiten. Wie beslissingen neemt, zal ook eens fouten maken. Maar dan begint de cirkel opnieuw: *'Identify the problem'*.

Beslissingen worden vaak in groepen genomen. Die vinden dan plaats in een vergadering (*one hour meeting*).

De vergadering kent ook een eigen cirkel.

Figuur 7: De vergadercirkel⁴⁵

Het is van belang gezamenlijk de beslissingscirkel per agendapunt binnen de vergadercirkel te doorlopen. En zo draait de organisatie omhoog. Een klein detail, maar het is belangrijk: de cirkel moet steeds vooruit door-draaien. Steeds terugdraaien heeft tot gevolg dat u en de organisatie niet verder komen. Het is een variant van de vorm van 'Ja, maar..' denken. En nogmaals, doordat het allemaal draait, krijgt het genoeg mogelijkheden voor correctie.

7.1. Vision Curaçao 3.0 2020

Ronald Rouse en Lernnerth Angela zijn van mening dat Curaçao pas gaat draaien als er een gezamenlijke visie is.

Maar de Deming-cirkel gaat pas draaien als er beslissingen worden genomen en men tot actie overgaat.

Nog een ander triviaal iets: zeg nooit een *meeting* af om door de cirkel te gaan, ook al denk je dat er niets te melden is. Vraag in een dergelijk geval in de *meeting*: "Waarom is er niets te bespreken? Zijn we zo goed?"

Lernnerth is een oud-student en hij leest dagelijks het blog 3.0. Hij stelt dat op Curaçao de formatie van een regeringscoalitie niet loopt, omdat de partijen geen plannen hebben, geen verkiezingsprogramma.

Dat geldt zeker voor PS. PAIS en PNP hebben wel een programma. Trouwens MFK en MAN hebben ook geen programma.

Dus we kunnen ons moeilijk voorstellen hoe de gesprekken verlopen.

De stelling is: Wij hebben niet veel met visie op Curaçao. We leven bij de waan van de dag. We doen aan het blussen van brandjes. We ontkennen dat we op rampkoers liggen en sturen niet bij. Ik weet niet of jullie dat bedoelden met 'we hebben geen visie'. Maar het kan niet zo blijven. Dus we gaan de visie uitwerken en onder de aandacht van mensen brengen. Verder gaan we door met het presenteren van 3.0-oplossingen voor deelsystemen 2.0.

De informatie die recentelijk werd gepubliceerd, heeft mij gelijk gegeven.

**'Liquiditeitsproblemen voor regering Curaçao',
Amigoe, donderdag 15 november 2012 09:16 WIL-
LEMSTAD**

Demissionair premier Stanley Betrian heeft vanochtend een pleidooi gehouden voor urgente maatregelen om de financiële situatie van het land te verbeteren. Als maatregelen uitblijven, bestaat er volgens Betrian een grote kans dat de regering begin volgend jaar met liquiditeitsproblemen te kampen krijgt. Betrian deed zijn uitspraken vóór een presentatie van demissionair Minister van Financiën José Jardim over de huidige financiële situatie van het Land Curaçao.

Jardim schotelde zijn toehoorders zeer kille cijfers voor ten aanzien van de liquiditeitspositie van het eiland. Op 10 oktober 2010, bij de start van het land Curaçao, had het eiland nog een liquiditeit van 408 miljoen, maar eind 2011 was dit gedaald naar 321

miljoen, aldus Jardim. In september 2012 daalde de liquiditeitspositie verder naar 250 miljoen. Eind oktober werd dit 162 miljoen.

Een daling van 87 miljoen, rekende Jardim de Statenleden vanochtend voor.

Ik heb gezegd dat het geheim van Singapore is, het 'draaien'. Lernnerth en anderen stelden dat het niet draait, omdat we geen gezamenlijke visie hebben.

Dus nu de aanzet tot een visie Curaçao 3.0.

Het is niet nieuw, het wordt door ons al jaren gebruikt:

Curaçao 3.0 2020 Vision

- An open and competitive economy enabled by state of the art technology and an attractive financial and physical infrastructure, in which a core government has the role of conductor and refrains from playing along with the other musicians of the orchestra.
- This economy should also be diverse, consisting of strong industrial sectors as well as a solid service sector, especially the hospitality industry.
- This economy is the foundation for the happiness of the people, who will be living in a continuous learning community and preventive healthcare system
- We kunnen ook zeggen: Curaçao 3.0 is de Singapore van het Caribisch gebied.

- Deze visie moet uitgewerkt worden voor de volgende deelgebieden:
 - Justitie
 - Algemene Zaken
 - Gezondheid, Milieu & Natuur
 - Economische Ontwikkeling
 - Onderwijs, wetenschap, cultuur & sport
 - Verkeer, vervoer & ruimtelijke planning
 - Bestuur, planning & dienstverlening
 - Sociale ontwikkeling, arbeid & welzijn

Hieronder wordt de visie Curaçao per deelgebied ingevuld.

Visie Justitie Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid gaat het om: "Het Ministerie van Justitie draagt zorg voor de rechtsorde, rechtshandhaving, veiligheid en openbare orde binnen het land Curaçao. De kernwaarden voor 'goed bestuur' zijn: transparantie, verantwoordelijkheid, kwaliteit, inclusiviteit, integriteit, betrouwbaarheid, duurzaamheid en samenwerking."

Het gaat om het bevorderen van de rechtstaat ter bescherming van de mensenrechten, ter bevordering van de kwaliteit van het leven, onder andere door bevordering van werkgelegenheid en van investeringen ten behoeve van de economie. Justitie bestaat vanwege de imperfecties van gezondheidszorg, onderwijs en economie.

Waar het gaat om criminaliteit zal het accent liggen op het slachtoffer. De andere cliënten van Justitie zijn ook slachtoffers van het systeem van gezondheidszorg, onderwijs en economie. De primaire taak van Justitie is preventie en resocialisatie. De grensoverschrijdende criminaliteit moet prioriteit hebben. Het is een bedreiging voor de samenleving en verziekt de politiek en economie.

De politie 3.0 maakt, naast een wijkgerichte aanpak, gebruik van internettechnologie, camera's en GPS. Ook bij verkeersovertredingen. Het aantal patrouilles kan omlaag en bewijsmateriaal kan direct worden vastgelegd. Ook moeten er politiedrones (onbemand 'vliegtuig') worden ingezet. Dit is goedkoper en veiliger dan helikopters.

Foto 1: Drone van de politie⁴⁶

Het gebruik van camera's zal bij burgers worden bevorderd. Op deze manier kan de burger betrokken worden bij preventie en bestrijding van misdaad.

Er moet meer aandacht komen voor cybercrime. In dat kader zal ook gekeken moeten worden naar wetgeving.

De gevangenis 2.0 die we nu kennen, werkt niet. Het is te vol. Er zijn weinig zinvolle activiteiten in de gevangenis, het toezicht faalt, er zijn teveel mensen die in herhaling vervallen, er is geen jeugdafdeling etcetera.

Helaas kunnen we de gevangenis niet afschaffen. Er zullen altijd mensen zijn, die opgesloten moeten worden. Dus wat hier wordt gesteld, gaat niet in alle gevallen op. Maar met behulp van de technologie kunnen mensen op allerlei andere manieren een straf krijgen.

De gevangenis 3.0. Met behulp van GPS en camera's kunnen we veel mensen buiten de gevangenis vastzetten. De voordelen zijn legio: ze worden niet echt buiten de samenleving geplaatst, waardoor ze straks weer geïntroduceerd moeten worden; ze worden niet door de staat onderhouden; ze kunnen zelf productief blijven en geschoold worden. Dit in combinatie met het toepassen van *restorative justice*, het confronteren van slachtoffer met de dader en de dader zoveel als mogelijk de schade laten herstellen of betalen. In plaats van te investeren in de gevangenis moeten we investeren in de reclassering.

"Restorative justice emphasizes repairing the harm caused by crime. When victims, offenders and community members meet to decide how to do that, the results can be transformational."⁴⁷

Visie Financiën Curaçao 3.0

Hier wordt de Visie Financiën 3.0 verder uitgewerkt:

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Financiën: "Het Ministerie van Financiën stimuleert een effectief en evenwichtig beleid op het gebied van financiën, belastingen en douane om de publieke middelen verantwoordelijk, efficiënt en rechtvaardig aan te werven en te besteden, en om op een vergelijkbare manier controle uit te oefenen op budgettaire zaken. Zij is voorstander van een effectieve en efficiënte uitvoering van zaken met betrekking tot belastingen en douane. Als organisatie heeft het Ministerie van Financiën (FIN) een modelfunctie: de medewerkers zijn van hoge kwaliteit en van onbesproken gedrag. Intern en extern passen zij de *'checks and balances'* correct toe en handelen zij in alle opzichten volgens vastgestelde normen."

Het gaat om kostenbeheersing, stimulering van de economie door het bevorderen van het investeringsklimaat; maximale versimpeling van het systeem van belastingen en het mogelijk maken, belasting te betalen via het internet. Ook moet het begrotingsproces, inclusief begrotingsbewaking, geoptimaliseerd worden. Voorlopig kan de Cft (Commissie Financieel Toezicht)⁴⁸ rustig haar gang gaan: niet stoppen met Cft.

Het is dus duidelijk dat Curaçao niet uit de huidige crisis komt door alleen te bezuinigen. Ik zei het eerder: de economie moet gaan groeien. De economie is veranderd; het gaat om kenniseconomie. De kenniseconomie draait om mensen met creativiteit. Deze mensen

moeten aangetrokken worden en aan de andere kant moeten ze ontwikkeld en gestimuleerd worden via het onderwijs. We moeten de Curaçaoënaar 3.0 ontwikkelen. Het gaat om het ontwikkelen van Curaçaoose talent. Het gaat om andere waarden en normen: samen en delen.

Visie Algemene Zaken Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Algemene Zaken: "Het Ministerie van Algemene Zaken en Buitenlandse Betrekkingen is verantwoordelijk voor het waarborgen van de rechtstaat van het Land Curaçao en is verder ook belast met interne en externe optimale communicatie, duurzame relaties binnen het Koninkrijk der Nederlanden en het buitenland, het vergroten van de nationale identiteit van haar bevolking en het waarborgen van de nationale veiligheid."

We leven in een rechtstaat. Dit moet gekoesterd worden. In deze context is het instellen van een constitutioneel hof wenselijk. Communicatie zorgt voor de zingeving. Het gaat om het Curaçaoose verhaal. De regering is ook de *storyteller* van het verhaal van het land en haar inwoners. De burgers moeten begrijpen waar het om gaat. Dit moet continu uitgelegd worden. Wij zijn onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden. In deze context bewaken wij onze nationale veiligheid. Discussies over staatkundige veranderingen leiden voorlopig alleen maar tot stagnatie.

Wij profileren ons waar mogelijk in het buitenland ter

bevordering van onze eigen identiteit, cultuur en economie en de wereldvrede. Waar mogelijk dragen we bij aan oplossingen.

Visie Gezondheid, Milieu & Natuur Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Gezondheid, Milieu & Natuur: "Het Ministerie van Gezondheid, Natuur en Milieu staat voor de optimale bescherming en verbetering van de gezondheid van Curaçao, evenals de verwezenlijking van een duurzame ontwikkeling van de gemeenschap. Het ministerie tracht haar doelstellingen te bereiken, onder andere door regels op te stellen op het gebied van de gezondheid. "

Het accent ligt op preventie in de gezondheidszorg. Milieu en natuur zijn speerpunten. We gaan voor duurzame ontwikkeling. Economie en duurzaamheid gaan samen: *green economy*.

Visie Economische Ontwikkeling Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Economische Ontwikkeling: "Het Ministerie van Economische Ontwikkeling geeft richting aan een duurzame, economische ontwikkeling van Curaçao met als belangrijkste doel een hoge kwaliteit van het leven en een voorspoedig leven voor de inwoners van Curaçao. Het ministerie brengt dit tot uiting door effectief vooruit te lopen op sociale en internationale ontwikkelingen, optimale diensten aan de bevolking te leveren en een diepgaande strategie te volgen.

Het ministerie is verantwoordelijk voor het ondersteunen van lokale bedrijven, het verstrekken van de nodige vergunningen en het onderhouden van internationale contacten om investeerders, die voor meer werkgelegenheid kunnen zorgen, aan te trekken."

De economie Curaçao 2.0 werkt niet. Het is crisis. We moeten naar een economie 3.0. Het gaat om kennis-economie en duurzame ontwikkeling. Het gaat om onderwijs en onderzoek als deel van de economie. Ook gaat het om het weer op de kaart zetten van Curaçao als financieel centrum. Het gaat om entertainment en toerisme. We moeten ondernemers stimuleren en moeten daarom incubators opzetten. In dit kader moet de *Knowledge Zone Curaçao* ontwikkeld worden. Er is ook productie nodig, met name van voedsel.

Visie Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport Curaçao 3.0

13 November 2012 deden de schoolleiders een noodkreet⁴⁹. Wij moeten dus aan de slag. In deze kennis-economie gaat het om het aantrekken en ontwikkelen van de *Creative Class*. De Curaçaoënaar is zeer talentvol en dat moet ontwikkeld worden. Alle kinderen moeten deelnemen aan het programma *One Laptop Per Child*, want de ICT is de essentie van de samenleving 3.0. De universiteit moet een regionaal kenniscentrum zijn, dat in het midden staat van een *Knowledge Zone Curaçao*. Er moet worden samengewerkt met het bedrijfsleven en NGO's en er moet geïnternationaliseerd worden. De bevolking moet deelnemen aan

permanente educatie, omdat verandering constant is. Onderwijs moet de burger waarden als democratie en duurzaamheid bijbrengen, zodat de democratie beter gaat functioneren. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de media, want we leven steeds meer in een mediocratie. Ook gaat het om het bevorderen van preventieve gezondheidszorg en preventie van criminaliteit. Naast cognitief onderwijs moet er ook aandacht zijn voor sport, kunst en cultuur, omdat er veel talent is op het eiland. Dit geheel kan gefinancierd worden door de introductie van een lotto.

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport Curaçao: "Het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport bestaat uit 4 verschillende afdelingen met hun eigen doelstellingen en taken. Alle afdelingen hebben dezelfde visie: Curaçao zal een onderwijssysteem hebben waarin elke burger het recht en de kans heeft onderwijs op niveau te volgen om in deze moderne, technologische gemeenschap te kunnen functioneren. In dit deel staat de volledige toewijding tot onderwijs en vorming centraal. Op deze manier draagt het ministerie bij tot het realiseren van de visie van het Land Curaçao. Deze visie is verbonden met dit ministerie."

Visie Verkeer, Vervoer & Ruimtelijke Planning Curaçao 3.0

Hier wordt de visie Verkeer, Vervoer & Ruimtelijke Planning 3.0 verder uitgewerkt. Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Verkeer,

Vervoer & Ruimtelijke Planning: "Het Ministerie is verantwoordelijk voor duurzame ontwikkeling in het verkeer, vervoer en ruimtelijke ordening. De woorden integraal, zeker en schoon staan centraal in het ministerie. In het Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Ordening worden de beste instrumenten gebruikt om de kwaliteit van het leven van iedereen te behouden en te verbeteren. Er wordt voor de optimale toegankelijkheid van Curaçao zorggedragen."

Het gaat om de wegen, het openbaar vervoer, de telecommunicatie en met name de ICT, maar ook om de volkshuisvesting. De ICT is de *key*. We moeten een top in infrastructuur hebben en het hele eiland moet aangesloten zijn op het internet dat overal via WiFi toegankelijk moet zijn. Om onze positie als logistieke hub te behouden moet de logistiek in de haven en op de luchthaven van internationaal niveau zijn.

Er moeten voor het leefklimaat geschikte huizen en *barios* zijn; moeten niet alleen de sportvelden worden gepland en gebouwd, maar moeten er ook trottoirs en fietspaden worden aangelegd, zodat mensen zich ook fysiek kunnen verplaatsen. Er moeten bomen worden geplant voor de schaduw en het openbaar vervoer moet een echt alternatief worden voor de privé-auto. Dit bevordert niet alleen het sociale leven, maar ook de gezondheid en het voorkomt criminaliteit.

Visie Bestuur, Planning & Dienstverlening Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Bestuur, Planning & Dienstverlening: "Onze

missie en bestaansreden zijn dat het ministerie een leiderschapsrol op zich neemt bij het realiseren en waarborgen van een goed functionerend overheidsapparaat op Curaçao. Wij zijn een nieuw ministerie. In het vorige overheidsapparaat heeft er nog niet eerder zulk een entiteit bestaan."

Visie Sociale Ontwikkeling, Arbeid & Welzijn Curaçao 3.0

Volgens de website van de overheid van Curaçao is de missie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid & Welzijn: "Het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn zet zich in om samen met de burgers, bedrijven en instanties de sociale ontwikkeling en het welzijn van de bevolking van Curaçao te stimuleren in de richting van een duurzame, gezonde, liefdevolle, veilige, constructieve en geëmancipeerde leef-, leer- en werkomgeving. De doelstellingen van het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn zijn als volgt:

- bevorder de sociale samenhang en een cultuur van bemiddeling in de buurten;
- stimuleer de deelname in de arbeidsmarkt en goede werkrelaties;
- draag zorg voor sociale veiligheid en gerechtigheid;
- geef autoriteit aan het volk van Curaçao;
- stimuleer een gezonde ontwikkeling van kinderen en benadruk de rol van de familie;
- bescherm de rechten van het gezin en de jeugd."

8. DEMOCRATIE CURAÇAO 3.0

Na een vakantieperiode ben ik weer geland op Curaçao 2.0. Normaal maak ik bewust of onbewust een vergelijking van hoe het was en hoe het nu is. Hoe het buitenland is en hoe Curaçao is. Deze keer nam ik niet de moeite. Ik denk dat het is, omdat er hard gewerkt moet worden aan de voorwaarden voor verandering, los van welke inhoud van de verandering dan ook. En de belangrijkste voorwaarde is democratie 3.0.

Democratie 3.0 is meer dan ooit een systeem waar de burger iets te melden heeft en dat draait om het welzijn van de burger. Het algemeen belang wel te verstaan. Dat is mogelijk vanwege web 3.0. Op Curaçao heb ik het gevoel dat web 3.0 wordt gebruikt om ons terug te werpen naar een democratie 1.0. Zonder te willen gaan vergelijken, kijk ik naar de Nederlandse groep jongeren van de *generaties Y en Z*, G500⁵⁰. Deze groep heeft in de Nederlandse politiek voor een echte revolutie gezorgd, door actief via het internet jongeren te mobiliseren om op te komen voor de belangen van jongeren, over alle partijgrenzen heen. Door jongeren te stimuleren lid te worden van politieke partijen en als netwerk van jongeren te opereren binnen bestaande partijen.

In het Oosten denkt men anders over democratie dan wij. Een citaat uit Singapore van 2009:

"Democracy is a better form of government than all the alternatives. However, democracy

does not guarantee good governance and does not solve all problems. A democratic government can be a corrupt government. Some democracies are incompetent. Election does not guarantee a competent government. People may elect incompetent persons or a group of people who are interested only in enriching themselves and have no vision for the country and no commitment to the people. So, while I believe in democracy, I am also very aware of its shortcomings. It is not a panacea. It is, however, the least bad form of government, as Churchill once said."⁵¹

Als ik aan de situatie op Curaçao denk, denk ik steeds aan deze tekst. De conclusie is dat onze democratie pas zal werken als politici en kiezers beter zijn opgeleid over het systeem.

De laatste tijd wordt veel gesproken over democratie. Dat is niet nieuw. Democratie is onderwerp van discussie, al meer dan 2000 jaar. Democratie is niet statisch maar ontwikkelt zich steeds verder.

En toch worden er de laatste stellingen geponeerd die erg simpel zijn.

Zo wordt gesteld dat democratie is: regeren door de meerderheid, die beslissingen neemt in een openbare vergadering van het parlement.

Zonder direct op de stellingen in te gaan, wil ik enkele punten naar voren brengen.

Prime Minister Churchill stelde:

"It has been said that democracy is the worst form of government except all the others that have been tried."

Met andere woorden democratie is niet perfect en niet af.

President Lincoln definieerde democratie als:

"government of the people, by the people for the people."

Dit brengt mij op het volgende. Democratie is:

- een *way of life* van een samenleving
- een procedure
- een uitkomst

De samenleving omarmt de democratische waarde. De wetten en regels zijn een uiting van de democratische *way of life*. Deze zijn per definitie niet perfect en niet volledig. Onderdeel van deze regels is dat de meerderheid beslist, maar rekening houdt met de minderheid. Want de minderheid van vandaag is misschien de meerderheid van morgen. Dat hebben we op Curaçao ook gezien toen "No" de meerderheid werd, nadat lange tijd "Si" de meerderheid was. Ook toen werd er misschien niet goed omgegaan met de minderheid. Ik stel het hier even simpel.

Dus democratie is meer dan 'de meerderheid beslist'. Als dat zo zou zijn, is er sprake van tirannie van de meerderheid.

Democratie kent haar wetten, regels en procedures. Zo zijn er regels over hoe het parlement beslist. Maar er zijn gevallen dat de inhoud van het besluit belangrijker is dan de procedure: "*content over form*". Een voorbeeld: zo is er tijdens de tweede verkiezing van President Bush van alles misgegaan, met name in de staat Florida. Gore had het resultaat kunnen blijven aanvechten. Maar hij stelde de democratie (*the way of life*) hoger dan de democratische procedure.

Als derde punt. Een land waar democratische wetten, regels en procedures zijn, maar veel sociale onrechtvaardigheid is, is niet democratisch qua uitkomst.

Met andere woorden: democratie is meer dan 50 procent plus één. Dus in een discussie alleen uitgaan van democratie als procedure is simplistisch.

Terug naar Lincoln. De droom van democratie is om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij het besturen. Dat was in de geschiedenis nog nooit mogelijk. Met de ontwikkeling van de ICT, wordt het meer betrekken van burgers steeds meer mogelijk (democratie 3.0). Het is echter meer dan een technisch vraagstuk. De burger moet opgeleid worden om deze verantwoordelijkheid in de democratische samenleving te dragen. Dus is het vak democratie op school noodzakelijk.

Een laatste opmerking in deze context. Een regering heeft een dashboard net als een auto of een vliegtuig. Op de wijzers kunnen we zien wat de effecten zijn van het regeringsbeleid. Ik noem een aantal meters: economische groei, betalingsbalans, deviezenvoorraad, werkloosheid, jeugdwerkloosheid, begrotingstekort,

criminaliteit, aantal onderstandtrekkers (bijstandtrekker), aantal toeristen. Dus het is niet zo moeilijk om vast te stellen of beleid werkt of niet.

Democratie 3.0

Nu heb ik democratie 3.0 al meerdere malen laten vallen. Maar wat is dat?

"Piratenpartij wil democratie 3.0

De Piratenpartij wil een puurdere vorm van democratie. De partij spreekt in haar verkiezingsprogramma van democratie 3.0.

Burgers zouden meer de kans moeten krijgen om via internet mee te denken, te praten en te beslissen.

Belangrijke punten voor de Piratenpartij zijn onder meer privacy en een open overheid. Die zou alle informatie moeten delen. Ook moet het auteursrecht worden beperkt.

De partij vindt dat de bestaande partijen blijven hangen in een verouderde ideologie en dat ze niet zien welke vrijheden er intussen worden opgegeven.

Ook in andere landen zijn Piratenpartijen. Vooral in Duitsland heeft zij veel aanhang. In Nederland deed de Piratenpartij in 2010 ook mee aan de Kamerverkiezingen, maar haalde bij lange na geen zetel. Bij de komende verkiezingen is Dirk Poot lijsttrekker."⁵²

8.1. Politiek 3.0

Politiek 2.0 in een media 3.0-omgeving kenmerkt zich door veel beelden en geluid (*sound bites*).

De politiek wordt verpakt in zogenaamde *one liners*. De boodschap gaat niet alleen in één richting, maar de kiezer praat terug. Verder lijkt het erop dat verkiezingscampagnes permanent zijn. Politiek 2.0 is niet voor terughoudende mensen. Het is het tijdperk van de schreeuwers, de populisten. De kiezer is hoger opgeleid, maar rationaliteit legt het vaak af tegen emotiona-liteit. In deze tijden van grote veranderingen en crisis hebben veel kiezers behoefte aan houvast. De populisten bieden houvast, door hun vaak simplistische verklaring van grote complexe veranderingen. Daarbij worden vaak onderbuikgevoelens aangesproken.

Tegenwoordig nemen mensen niet langer het nieuws tot zich via krant, televisie en radio. Het internet heeft alles veranderd. Niet alleen de kranten, televisie en radio presenteren zich via het internet, maar ook de burger levert nieuws *rechtstreeks via social media, YouTube en up-stream* of een combinatie van plat-forms, met een *smart* iets in de hand.

Het nieuws is snel en direct geworden. Het nieuws is vaak echter niet gecheckt. Documenten worden ont-huld en de privacy is geen heilig uitgangspunt. Alles moet zogenaamd transparant zijn.

Het debat is continu en de publieke opinie is veel moei-lijker te sturen. Media als krant, televisie en radio blij-ven belangrijk. Vaak nemen ze nieuws over uit de soci-ale media.

De werking van de media houdt verband met de politiek. Politiek is steeds minder gebaseerd op de volksvertegenwoordiging, maar steeds meer op de participatie van de burger.

Dit is dus politiek 3.0.

Op Curaçao, in Nederland, de Verenigde Staten en Venezuela waren er verkiezingen in 2012. Vaak denken wij dat globalisering zal leiden tot meer uniformiteit. Dat zal wel misschien, maar we vergeten vaak dat globalisering gebruik maakt van verschillen. Zo verschuiven bedrijven hun activiteiten naar lagelonenlanden vanwege het verschil.

Zo is de politieke campagne in het ene land volstrekt anders dan in het andere land en zijn de *issues* totaal verschillend, maar toch is het goed om te vergelijken. Er zijn verschillen en overeenkomsten. Wat mij opvalt is, dat overal de technologie beschikbaar is, maar dat twee weken voor de verkiezingen vele partijen op Curaçao hun website niet op orde hebben. Verder valt mij op dat er veel spots zijn op televisie, dat er veel gebruik wordt gemaakt van *Facebook*. Dat er twee weken voor de verkiezingen nog slechts enkele verkiezingsprogramma's beschikbaar zijn, dat talkshows overuren maken, evenals de muziekgroepen bij de partijfeesten en dat er hier en daar een enquête wordt gepubliceerd. Als ik een waardeoordeel mag uitspeken: het moet veel beter! En ja, ik weet het, we zullen geen speeches op het niveau van Clinton en Obama kennen en geen debatten zoals tussen Diederik en Pechtold. Maar waarom niet?

Politieke partij

Wat is een politieke partij? Ik wil niet eerst naar de handboeken kijken, maar gewoon even nadenken. Een politieke partij heeft: een uitgangspuntenprogramma, waaruit blijkt waar de partij voor staat, een programma waarin wordt uitgelegd wat de partij wil bereiken, een bestuur en een organisatie, actieve leden, een kandidatenlijst, een website. De politieke partij voldoet aan de Wet op de politieke partijen, voert een administratie en publiceert hoe men aan de fondsen komt en daar mee omgaat. Het zijn normale zaken waaraan iedere organisatie moet voldoen. En zeker de partij die een zeer belangrijke rol vervult in onze democratie.

Een politieke partij is een actieve organisatie en niet iets dat enkele weken voor de verkiezingen weer wakker wordt geschud. Ik vind het niet aanvaardbaar dat de websites van politieke partijen na de verkiezingen verdwijnen en dat men niet tijdig verkiezingsprogramma's kan voorleggen. Dit zijn allemaal indicaties dat de politieke partij niet de kwaliteiten in huis heeft die nodig zijn.

Gisteren las ik boeken van Da Costa Gomez, Isebia, Pieterskwiers, Metry. Ik heb nu het gevoel dat voor die tijd in die context, politieke partijen, in het algemeen, beter functioneerden dan nu.

Elektronisch stemmen

Op 19 oktober 2012 gingen we stemmen. Stemmen is de essentie van democratie. Over stemmen valt veel te vertellen. Zo hield Orlando Cuales de week daarvoor

een speech over de verantwoordelijkheid van de kiezer. Ik wil mij zo beperken tot het stemmen in het stembokje.

Op zondag 7 oktober 2012 werd president Chavez voor de derde maal gekozen tot president van Venezuela tot 2019. De opkomst was met meer dan 80 procent een van de hoogste ter wereld. Ter vergelijking: de opkomst bij de laatste verkiezingen voor de Tweede kamer in Nederland was 73,8 procent. Wist u dat het verkiezingsproces van Venezuela tot de beste ter wereld behoort? Dat zegt de Carter Foundation van president Carter.⁵³

En wist u dat tot en met twee verkiezingen terug Curaçao waarschijnlijk de beste verkiezingen ter wereld had? We stemden elektronisch, net als Venezuela. En het resultaat was binnen 30 minuten na de sluiting van de stembus bekend.

Maar een stel paranoïde politici dacht dat via het elektronisch systeem verkiezingen werden gestolen en we moesten terug naar het rode potlood. Het lijkt alsof we niet naar 3.0 willen. Ik wil weer elektronisch stemmen!

Democratie is een dogma

Ik vind democratie een dogma. Minder democratie bestaat ook. Sterker nog Singapore en China hebben dankzij dit systeem hun bevolking enorm vooruit geholpen.

Is dit model ook elders toepasbaar? Onderzoek op dit gebied wijst uit dat de cultuur, gebaseerd op de leer van Confucius, een belangrijke rol speelt.

De leer van Confucius houdt (simpel gesteld) in:

- belangstelling voor de ander (de fundamentele morele deugd);
- het eren van je ouders;
- correct gedrag;
- de ander behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden;
- heersen met morele integriteit en welwillendheid.⁵⁴

Al deze principes zijn van belang, maar het respect voor ouders en daaruit voortvloeiend respect voor centraal gezag, kennen andere landen minder. En dit strookt ook minder met democratie 3.0.

Dus voor ons is democratie 3.0 het beste alternatief. Echter er is een aantal noodzakelijke condities. Niet alleen internetaansluiting voor iedereen, maar mensen moeten opgeleid en opgevoed zijn om met informatie om te gaan en ernaar te handelen. Ook dienen burgers besef te hebben van algemeen belang en solidariteit.

9. OVERHEID CURAÇAO 3.0

Een vriend las mijn blogs. Hij zei dat het een goed onderwerp is en dat ik het eens moest hebben over de overheid 3.0. “Want,” zegt hij “de overheid 2.0 is kapot.” Dat wisten we al. Hij vertelt:

“Mijn vrouw en ik hebben een brief gestuurd naar de overheid. Na twee maanden zijn we er toch maar eens naar gaan vragen. Men vroeg naar het registratienummer van de brief. Die hadden we nooit ontvangen”.

Bij de overheid 3.0 was het zo gegaan: Je stuurt de brief via e-mail of een webformulier. En je krijgt een bevestiging met nummer en elke keer een bericht waar het is, *Workflow*, en ook wat de volgende stappen zijn. Een ambtenaar communiceert via *Skype* met je.

Het trieste is dat al die software al bestaat! Nodig is visie en wil en daadkracht om zoiets integraal in te voeren over de hele overheid. Een lokale professional die niet praat over strategie, maar zo’n ICT-training en organisatie-veranderingstraject implementeert.

Op 10 oktober 2010 heeft Curaçao ook een nieuwe overheid gekregen. Het werd niet de overheid 3.0 maar 2.1. We kregen 9 departementen. De secretaris-generaal en de andere topfuncties van elk departe-

ment moesten nog ingevuld worden. De toenmalige minister vond ze allemaal politiek gekleurd en benoemde zelf mensen. Er was een organisatieontwerp en een business plan voor elk departement. De huisvesting moest nog geregeld worden. Na twee jaar functioneert het apparaat nog niet naar behoren. Velen weten niet wat ze moeten doen en zijn bang voor de politiek. Dit komt omdat er de afgelopen twee jaar binnen en buiten het apparaat is gejaagd op mensen die gewoon hun werk deden.

Kijk ook even naar de website (www.gov.an). De website zou het platform moeten zijn om met de overheid te interacteren. Maar dat is het helemaal niet. Er staat veel te weinig informatie op.

De begroting

De begroting 2013 werkt niet. Het heeft in de krant gestaan. Er is een niet financierbaar tekort. Ik ga er ook niet verder op in.

Natuurlijk moeten we kijken naar de inkomsten- en de uitgavenkant. Om te beginnen bij de uitgaven. Natuurlijk moeten alle onnodige uitgaven worden teruggebracht. Natuurlijk moet gekeken worden naar de efficiëntie. En het is een feit dat personeelskosten de grootste kostenpost is. Waarom dit niet gebeurt?

Natuurlijk komen weer de cliché-oplossingen op tafel: bezuinigingen, kerntakendiscussie, visies op de rol van de overheid, meer markt, minder overheid.

Aan de inkomstenkant zien we het volgende, om te beginnen: de inkomsten van de overheid zijn afhanke-

lijk van de economische ontwikkeling. Als het economisch goed gaat, zijn de inkomsten voor de overheid beter. Een goed economisch beleid en het bevorderen van een positief investeringsklimaat.

Ik ben geen fiscalist zoals mijn broer Alberto en mijn schoolvriend Etienne. Ons belastingsysteem moet stukken eenvoudiger en volledig via het internet af te handelen zijn. Ik wil naar een website, een *app*, en als burger aan mijn verplichting kunnen voldoen.

Ik stel het volgende voor:

- Verschuiving naar indirecte belasting (OB).
- Het samenvoegen van loon- en inkomstenbelasting en zo eenvoudig dat iedereen het in principe zelf kan doen.
- Vereenvoudiging van de vennootschapsbelasting.
- Afschaffen van alle overige belastingen. Zo kan het verlies van wegenbelasting gecompenseerd worden via het verhogen van de heffing van accijnzen op de brandstof.

Het begrotingsproces kan veel beter; als alle leidinggevenden een concept-begroting aanleveren aan de SG van het ministerie; als daarbij rekening is gehouden met regeringsbeleid; als de minister daar verantwoordelijkheid voor draagt; als het ministerie van financiën dit coördineert; als de gezamenlijke SG's een totale concept-begroting opleveren. Vervolgens kan het politieke spel binnen de Raad van Ministers worden gespeeld. Dan kan de begroting in het Parlement worden

vastgesteld; het zogenaamde budgetrecht van het Parlement.

Als bij de uitvoering alle kosten worden gekoppeld met de begroting en als dit wordt bewaakt.

Zo eenvoudig is het. Dan hebben we Cft niet nodig.

Reeds jaren voor de nieuwe status heb ik concrete plannen ingediend om een bestuursacademie op te richten en het apparaat op te leiden, met name de top. Het is mij nooit duidelijk geworden, waarom zo'n instituut nooit is opgericht. Een dergelijk instituut blijft een noodzaak. Het apparaat zal nooit optimaal functioneren als er geen bestuursacademie komt. Laat mij dan het instituut opleiden, want dat doe je niet zonder kennis en een internationaal netwerk. Een voorbeeld voor ons is de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur.⁵⁵

10. ONDERWIJS 3.0

"In Finland, South Korea, and Singapore, by contrast, 100 percent of teachers are recruited from the top third of college graduates. While academic talent alone doesn't fully predict teacher performance, it certainly can't hurt to have the best and brightest teaching the nation's students."

"Finland, South Korea, and Singapore use a combination of salary, prestige, and labor-market responsiveness to ensure that teaching is a career to which the best and brightest aspire. Critically, these strategies are used with great purposefulness on the national level, whereas in the US, there is no national strategy for developing a strong teacher workforce."⁵⁶

Om Curaçao 3.0 en in het bijzonder democratie 3.0 te laten functioneren, is niet alleen internet noodzakelijk, maar ook goed opgeleide en gevormde burgers. Dat is nu niet het geval. Slecht 53 procent heeft internet en het onderwijs voldoet niet. In Curaçao 2.0 wordt nu gedebatteerd over gratis onderwijs. Dit zet geen zoden aan de dijk. Gratis onderwijs blijft onderwijs 2.0. Het is noodzakelijk het project *One Laptop Per Child* te implementeren. Als ieder kind een laptop heeft, beschikt zijn huis ook over internet. Leren 3.0 is zelf leren. Zodra de leerling over een laptop beschikt, start direct het leren 3.0 en begint een traject van onbegrensde moge-

lijkheden, voor de leerling, het gezin, de *bario* en de samenleving. Dit is bewezen. Het is ook niet duidelijk waarom niet ieder kind op Curaçao een laptop heeft. Het is goedkoper dan gratis onderwijs en vele malen effectiever.

Leren 3.0 past helemaal in de belevingswereld van de opgroeiende *generatie Z*. Deze generatie is geboren in de online wereld met smartphones. Alles dat deze realiteit over het hoofd ziet, is gedoemd te mislukken. Beleidsmakers en politici die zelf moeite hebben met deze technologie kunnen moeilijk het leren 3.0 invullen. Pas wel op, het gaat om meer dan technologie. Het gaat ook om het overdragen van waarden en normen, die noodzakelijk zijn voor het functioneren van Curaçao 3.0, in het bijzonder de democratie 3.0.

De Openbare Bibliotheek

Ik draag de Openbare Bibliotheek van Curaçao een warm hart toe. Ik zat in het oprichtingsbestuur, eind jaren negentig. Ik zit daar nu vaak als cliënt, in verband met onderzoek dat ik nu verricht. De mensen en de organisatie doen goed hun best en met de ongetwijfeld beperkte middelen doen ze het goed.

De bibliotheek heeft in de kennissamenleving een belangrijke functie. Naast het feit dat daar zo veel als mogelijke alle informatie beschikbaar moet zijn, heeft zij een voorbeeldfunctie. Men moet daar kunnen ervaren wat mogelijk is in de kennissamenleving. Ook is het de plek om geïntroduceerd en getraind te worden voor de kennissamenleving.

Als ik een 3.0-scan doe van de bibliotheek, concludeer ik het volgende: ze doen het redelijk. Ze hebben een website.⁵⁷ Daar is veel informatie op te vinden over de organisatie, maar ook de catalogus. De zoekfunctie is voor verbetering vatbaar. Je moet veel weten om te vinden wat je zoekt. Maar vaak weet je nog niet zoveel van wat je zoekt, daarom ga je juist zoeken. Het systeem is ook alweer van enkele jaren terug. Je kunt ook via e-mail je boeken laten klaarleggen en een afspraak maken, maar ook dat kan beter.

Verder zou het aanbod van digitaal materiaal (digitale collectie) uitgebreid moeten worden. Dat is ongetwijfeld de toekomst.

Bij het bezoek aan de bibliotheek zie je dat het een actieve organisatie is. Het is schoon. Maar onderhoud moet niet te lang worden uitgesteld. Je ontmoet verder veel senior burgers die wachten op hun computer- of internetcursus. Scholieren, gepensioneerden en onderzoekers die hun ding komen doen.

En nu een belangrijk feit, al die bezoekers komen met hun WiFi-apparatuur, maar er is nog geen WiFi. Nu is UTS sponsor van de bibliotheek, dus hopelijk gaat het niet lang duren.

Er zijn veel plekken om te zitten in de bibliotheek. Echter dat obstakel, het hek, in de bibliotheek snap ik niet zo goed. Het is onvriendelijk. Als het gaat om bewaking, kunnen we dat tegenwoordig opvangen met een camera.

Verder is de bibliotheek actief op *Facebook*. Dat maakt dat je de organisatie goed kunt volgen. Zo zie je ook

welke nieuwe boeken zijn aangekomen, ben je op de hoogte van de komende activiteiten en zie je de activiteiten als ze geweest zijn.

Tot slot: het is goed, maar stel de stappen niet langer uit, want de volgende innovatie zal zich zo aandienen. Pas het 'draaien' toe. Maak plannen en zet stappen.

De universiteit

Mijn visie op de U 3.0? Ik beperk mij in deze publicatie tot onderstaand citaat uit eigen werk.

The university should be part of a Knowledge Zone. We live in the era of creative economy. Creativity is the main economic driver. Creativity has become more highly valued in today's global society. The Creative Economy is driven by the creative class (Florida, 2002, 2007, 2008). The creative class consists of workers whose job it is to create meaningful new forms, such as artists, designers, media people, scientists, innovators, entrepreneurs, professors and athletes, to name but a few. Their designs are transferable and useful on a broad scale. Another part of the creative class is knowledge intensive. Examples are health professionals and business management personnel (Florida, 2002, 2007; Hospers and van Dalm, 2006). Creativity resides with the creative class. Dean and Kretschmer (2007, p. 577) highlight the pairing of production factors and economic actors: landowners, labourers and capitalists.

They point out that there are three hybrid concepts of capital: human capital, social capital and intellectual capital.

They argue that they cannot be paired with one social class but stand at the interstices between economic actors. However, according to Florida and Howkins (2001) intellectual property or creativity is paired with the creative class. They further argue that this is not an elitist approach because everybody is creative (Florida, 2007, p. 34).

The creative class lives in the creative city. Creative cities attract the creative class because of three T's. Talent, Technology and Tolerance (Florida, 2002, 2007, 2008; Landry, 2000).

Up till now the three T's were in good shape in Curaçao. The Talent is still good but there are not enough (government) funds directed towards the development of the talent.

The internet Technology is too slow and expensive, if we compare it to what the global creative class is accustomed to.

The biggest concern is becoming Tolerant. Nationalistic sentiments and populism are eroding the once trademark tolerance of Curaçao.

Creativity alone is not enough. Every creation must be supported by a business model for it to be part of the economy. This does not come naturally to people on the island.

Many creative locals become successful abroad or by entering a partnership.

The K-zone is a project to create space for the creative class/knowledge worker. It is an effort to retain the locals and attract the global.

An article of mine on the K-zone is: "The creation of the Knowledge Zone of Curaçao: the power of a vision", Journal of Information, Communication and Ethics in Society, Vol. 10 Iss: 1, pp.52 - 64.

The K-Zone is not only a vision but also a reality. The only thing that K-Zone partners need to do is to connect and look for synergy. These pictures below illustrate my point. Developments are taking place right now. And this is only the beginning. K-Zone: Jan Noorduynweg, Veeris, Piscadera, Otrobanda. A few months ago the creative class shared ideas in the first TEDx ever in Kura Hulanda at Brionplein. The International Film Festival will attract the global creative class to the K-Zone. Ctex is constructing an international data center. This will attract the ICT creative class and improve the ICT infrastructure. And this will appeal to the international creative class.

A baseball Campus will be constructed near the Airport to accommodate the athletes, part of the international creative class. Carmabi is constructing a new research center to accommodate the researchers, part of the global creative class. The creative class loves spots like Starbucks. Now located in the K-Zone. The road of the K-Zone, near the University at the Jan Noorduynweg, is being constructed.

Op Aruba speelt de discussie over de universiteit zich als volgt af. Wat voor het zustereiland geldt, geldt ook voor Curaçao. Lees de zelfreflectie van de Universiteit van Aruba bij de opening van het academisch jaar 2012-2013.

Maak een vertaalslag naar een andere universiteit in een vergelijkbare situatie. Vanuit deze realiteit moet gewerkt worden aan de universiteit 3.0.

ORANJESTAD — “Ervaar met mij het gemak en ongemak van de academische inspanning.”

Rector Glenn Thodé had de toehoorders vrijdagavond, tijdens de opening van het nieuwe academisch jaar van de Universiteit van Aruba enigszins gewaarschuwd voor de lezing van hoofdspreker, Eva Latham, gerenommeerd wetenschapper. De lezing, een ‘wetenschappelijk geanalyseerde reis’ van kwaliteiten *‘that make or break a university’*, ervoeren velen desondanks als een onvoorbereide trip in de achtbaan.

Door onze verslaggever

Sharina Henriquez

Latham, wiens CV van academische titels, prestaties op gebied van met name mensen- (en vrouwen-) rechten en andere verrichtingen in het internationale wetenschappelijke veld, indruk maakt, leidde het publiek met een mooi verhaal in. Over de frater die haar tekenles gaf, maar daarbij ook de instrumenten die ze in haar academisch leven voor altijd

kon toepassen. De volle universiteitsaula kreeg echter ook al direct mee dat er een 'not so sweet' story zou volgen.

Die had als uitgangspunt of Aruba wel klaar is voor een echte, échte universiteit.

Uitlachen

Een vraag waarbij de wenkbrauwen al waren gerezen, omdat Latham dat bitterzoete verhaal was begonnen met haar eigen ervaring (verweven met soortgelijke ervaringen van anderen) over een mislukte sollicitatie bij de universiteit.

“Als iemand op de deur van de universiteit klopt, maar de hoogste educatie blijkbaar niet goed genoeg is voor de universiteit hier, wat telt er dan? Dat de norm dus is wie je kent, niet wat je weet?”

Universiteiten zijn volgens haar plekken waar kennis wordt onderwezen, verkend en uitgedaagd, waar de beste en slimste mensen lesgeven en waar een honger is naar kennis om daarmee de mensheid te dienen. “Is het mogelijk,” vraagt Latham zich af, “of een cultuur van wederdiensten, eigen belang en politiek profijt, een ‘Galileo Galilei’ -op zoek naar de waarheid en daarvoor opstaat- kan voortbrengen. Of blijft de universiteit de ‘laughing stock’ in de internationale, wetenschappelijke wereld?”

Een half dozijn punten droeg Latham aan, die zo'n indruk maakten dat aanwezigen het, onder andere direct via smartphones, verder het land in communiceerden.

Enkele punten: de universiteit heeft faculteiten die studenten helemaal niet academisch opleiden; Aruba is 'one happy island' van mensen die met valse, academische titels rondlopen; de universiteit heeft haar moment gemist door niet te kiezen voor een faculteit die aansluit bij de moderne technologische ontwikkelingen van nu.

"Wie zit er op al die maatschappelijk werkers te wachten," aldus Latham verwijzend naar de jongste aanwinst van de Arubaanse universiteit, faculteit Arts & Science.

Latham, die al jarenlang geen voet op de 'academische' bodem van Aruba heeft gezet, zegt na die kritiek dat als 'buitenstaander' zij niet de oplossingen kan geven. "Ik onderzoek, analyseer en geef mijn bevindingen."

Toch betoogt ze wel dat het onderrichten van mensenrechten, een verplichting moet zijn. "Want intellectuelen opleiden zonder moreel besef, leidt tot 'opgeleide barbaren'," zo leert volgens haar de geschiedenis.

Discussie

Hoe ongebruikelijk deze lezing was, bleek goed bij de receptie achteraf. Dit soort gelegenheden eindigen zelden in langdurige discussies over de inhoud van de voordrachten. Het zoemde in de universiteitstuin echter nog lang na en een ongekende openheid van gevoelens, meningen, positief en negatief, werd gedeeld.

Het is daarom ook dat rector Thodé na afloop tevreeden concludeert dat de opzet is geslaagd.

“Na 25 jaar was deze avond het punt van *coming of age*. Wanneer je volwassen wordt, moet je reflecteren over je leven.

Het is voor ons belangrijk dat wij reflecteren hoe wij opereren als universiteit.

Wat voor kwaliteit bieden wij, daarom wil ik ook heel graag dat we dit jaar bezig zijn met kwaliteit.

En dan begin je met een academisch debat erover.

Voorbeeld van zo’n debat is dat je ook mensen toelaat waar je het wellicht oneens mee bent.”

Volgens Thodé is hiermee dus een cyclus gestart.

Hij legt uit dat de kritiekpunten van Latham niet alleen van haar zijn, maar een verzameling van kritiek die al heel lang over deze universiteit bestaat.

Vooral ook van mensen buiten de universiteit.

“Het is een beeld dat bestaat en dan is het goed dat je er kennis van neemt. En gaat kijken in je reflectie of dat beeld klopt of niet. En als het niet klopt, bekijken hoe het komt dat het beeld wel bestaat. En als het beeld wel klopt, wat we kunnen doen om de realiteit te veranderen zodat het niet meer klopt.”

Of de opening van een academisch jaar zich hiervoor leent?

Op die vraag zegt Thodé: “Er is voor gekozen, omdat het nog nooit op deze wijze naar voren is gebracht. Binnen een *setting* waarbij de gemeenschap ernaar luistert. Het was altijd individu op individu en het

wordt nooit ter discussie gesteld. Als je begint met iets openbaar te maken, dan stel je het ook ter discussie.

Ik vind dat de universiteit die discussie moet aangaan.”⁵⁸

Het debat over de universiteit 3.0 op Aruba is geopend. Na de openingsrede, volgde een reactie:

‘Een valse start’ noemt Rene Herdé het betoog van wetenschapper Eva Latham tijdens de opening van het nieuwe academisch jaar afgelopen vrijdag. De fractieleider van AVP liep als protest de universiteits aula uit.

De reacties op de toespraak van de hoofdgastspreeker, waarin een negatief beeld van de Universiteit van Aruba (UA) en ook Arubaanse cultuur werd gepresenteerd, gingen ook het weekend nog door, getuige onder andere de sociale media. Ook werd over het vertrek van Herdé gespeculeerd. De politicus, die overigens uit het onderwijsveld komt, laat vanmorgen weten dat hij inderdaad de zaal uitgelopen is om een punt te maken. “Voor het eerst van mijn leven dat ik zoiets doe. Ik sta echt open en heb in mijn carrière altijd geleerd van kritiek, maar dan wel onderbouwd. Ik zal nog wel mijn verontschuldiging aanbieden aan de Gouverneur, want volgens het protocol was het niet beleefd om weg te lopen. Maar ik vond dat ik iets moest doen.” Herdé zag de vele ‘optrekkende wenkbrauwen, rollende ogen, mensen beschaamd om zich heen kijken’.

“Zo voelde ik mij ook,” en ik dacht: we zijn te beschaafd, dit gaat te ver voor mijn beleefdheid om aan te horen.” Het feit dat de rector hiermee blijkbaar een ‘cyclus’ van academische debatten over kwaliteit van de universiteit wil starten, begrijpt de politicus niet. “Er zijn eisen aan een academische discussie.

Daar heeft mevrouw Latham ook in het begin van haar speech over verteld. Ze heeft echter vervolgens stellingen gepresenteerd zonder enige onderbouwing. Dat is dus beneden het niveau van een wetenschappelijke discussie, je moet met bewijzen komen, desnoods een nieuwe theorie presenteren.”

Onderbouwing

Herdé erkent dat met het voortijdig weglopen, er nog een kans was dat de spreker dat in het einde van haar betoog zou doen. “Ik heb echter begrepen dat zij dat dus niet heeft gedaan.” Hij begrijpt nu dat de bedoeling was om te kijken naar het beeld dat er bestaat van de universiteit. “Maar dan nog had ik meer verwacht van een bijdrage van een wetenschapper dan alleen problemen te signaleren en meningen te geven. En als het de bedoeling was om mensen te choqueren, dan kan ik nog wel meer waanzinnige stellingen verzinnen.”

De fractieleider heeft in het begin van de universiteit, eind jaren tachtig, er nog gewerkt. Ook toen waren er discussies over kwaliteitsverbetering zegt hij.

En was er iemand van de Universiteit van Amsterdam die publiceerde dat de UA een kleuterschool is. Ook toen vroeg ik: “Op basis van wat trek je die conclusie. Want zonder onderbouwing kan ik er niets mee.”

Accreditatie

De fractieleider zegt verder ten aanzien van een van de kritiekpunten in Lathams betoog, het uitblijven van accreditatie van de universiteit, dat dit een terecht punt is.

“Dat had al lang moeten gebeuren. Ik begrijp niet waarom dit op zich laat wachten.” Ook de internationale samenwerking van de faculteiten met andere, goede universiteiten, kan volgens hem beter. “De samenwerking met Nederlandse universiteiten is blijven steken op het niveau van gebruik maken van docenten en professoren. Er moet inhoudelijk meer samenwerking komen.” Ook bij de benoeming van personeel kan het beter. “Daarbij speelt geld natuurlijk een rol, als je een topprof wilt aantrekken. Maar ik vind ook dat benoemingen van eigen mensen, Arubanen, aan de hoogste kwaliteitseisen moeten voldoen. Anders doen we onszelf geen enkel goed.”

Het is positief dat er wordt gereflecteerd over de rol van de universiteit.

11. ECONOMIE CURAÇAO 3.0

Het is dus duidelijk dat Curaçao niet uit de huidige crisis komt door alleen te bezuinigen.

Ik zei het eerder: de economie moet gaan groeien. De economie is veranderd; het gaat om kenniseconomie. De kenniseconomie draait om mensen met creativiteit. Deze mensen moeten aangetrokken worden en aan de andere kant moeten ze ontwikkeld en gestimuleerd worden via het onderwijs.

We moeten de Curaçaoënaar 3.0 ontwikkelen. Het gaat om het ontwikkelen van het Curaçaoose talent. Het gaat om andere waarden en normen: samen en delen.

We hebben daarom een inspirerende gezamenlijke visie nodig op Curaçao 3.0 en er is behoefte aan leiderschap 3.0. Het gaat om de Curaçaoose droom. Iedereen moet erbij betrokken worden; democratie 3.0.

De werkloosheid moet gereduceerd worden naar 5 procent door boventallige formatieplaatsen te creëren. Iedereen moet werken, desnoods op een niet productieve arbeidsplaats. Het gaat om armoedebestrijding 3.0. Het gaat om innovatie, om incubators.

Door transformatie op het gebied van de ICT, het onderwijs, de gezondheidszorg, de wijkaanpak, de criminaliteitsbestrijding en andere terreinen kunnen we de kosten structureel verlagen, de directe doelen bereiken, de Curaçaoënaar 3.0 ontwikkelen en de economie 3.0 stimuleren.

Ik wijs op de mogelijkheid van cross sectorale innovatie

in geografische gebieden zoals de K-zone⁵⁹ en de *Creative Zone Curaçao*.

Kapitalisme 3.0 en de creatieve klasse

“De ‘3.0’ achter ‘kapitalisme’ verwijst naar een historische analyse van de ontwikkeling van het kapitalisme. Kapitalisme 1.0 slaat op de fase vanaf de industriële revolutie in de tweede helft van de negentiende eeuw tot de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Het was de tijd van een tamelijk ongebreidel kapitalistisch systeem van *laissez faire*, een periode waarin, zeker in het begin, de rechten van arbeiders niet of slecht waren geregeld, een tijd van Dickensiaanse toestanden: grote fabrieken, lange werkdagen, lage lonen, kinderarbeid, armoedige leefomstandigheden en een verbod op vakbonden. Met de komst van de verzorgingsstaat na de Tweede Wereldoorlog en de steeds betere regulering van de rechten van werknemers, trad de volgende fase van het kapitalisme in: 2.0. In die fase zitten we nog steeds. De grote vraagstukken van dit moment hebben allemaal een relatie met een economisch-maatschappelijk systeem dat vooruitgang, resultaat en productie vooral in financiële termen definieert. Een systeem dat we kenmerken als kapitalisme 2.0. Dit is geen duurzaam toekomstbestendig systeem. Het pleegt immers een grote aanslag op de natuur in de vorm van bijvoorbeeld klimaatverandering en uitputting van grondstoffen.

Bovendien heeft het negatieve gevolgen voor de mens. De grote vraagstukken en economische crisis van dit moment roepen ons op tot een drastische koerswijziging: een overgang naar kapitalisme 3.0. Daarmee hebben we het over een systeem dat 'duurzaam' is in de brede zin van het woord. Een systeem dat niet alleen milieuvriendelijk is en geen aanslag pleegt op klimaat, natuur en aarde, maar dat ook de sociale context en structuur van een maatschappij of gemeenschap is.

Zoals we eerder constateerden, is de bancaire wereld de afgelopen jaren beheerst geraakt door het kortetermijndenken en dat denken is dus in de hand gewerkt door de hoge winsten die op de financiële markten konden worden geboekt, de eenzijdige gerichtheid op het creëren van aandeelhouderswaarde, de bonussencultuur en de korte benoemingstermijnen. Stuk voor stuk zijn dit tevens uitingen van een ver doorgevoerd marktdenken."⁶⁰

"Let's summarize the history of capitalism thus far. Since arising in the eighteenth century, capitalism has changed the face and chemistry of the earth. It keeps doing so, despite signals peril, like a runaway steam engine without a governor. It has built mountains of private wealth, but much of that wealth was taken from the commons, and a great deal of it adds little to our happiness. Its main actors, profit-maximizing corporations, are essentially out of control, and the fruits of their exertions are dispensed

in a highly unequal way.

Why does surplus capitalism behave this way? It's possible that we consistently hire bad CEOs, but I think otherwise.

I think it's the operating system that causes most CEOs to act not with the next generation, but with the next quarterly statement, foremost in mind. This suggests that, if we want to change the outcomes of Capitalism 2.0, we have to upgrade its operating system."⁶¹

Te weinig wordt onderkend dat om de economie weer op gang te krijgen we de creatieve klasse⁶² moeten aantrekken en aan ons binden. Want het gaat om kennis-economie.

Het gaat om mensen met ideeën en kennis, die in staat zijn om in samenwerking met anderen een project of bedrijf te starten. Deze mensen zijn op zoek naar de drie T's: *Talentvolle* mensen, informatie *Technologie*, en een *Tolerante* samenleving. Ook onder de jonge mensen van Curaçao hebben we creatieve mensen. We gaan te onzorgvuldig om met de drie T's. Met name kunnen we wat toleranter zijn en elkaar meer ruimte voor ontplooiing bieden.

Incubator

Wat er mist op Curaçao is een incubator voor jonge ondernemers.

Incubators ondersteunen beginnende ondernemingen en helpen hen de obstakels te overwinnen die jonge

ondernemingen vaak tegenkomen. Ondersteuning bestaat vaak uit werkruimte. Incubators kopen een pand op en delen het op in verschillende kleine werkruimtes, zodat meerdere ondernemers gebruik kunnen maken van een ruimte en de huur delen.

Maar de ondersteuning kan ook bestaan uit adviezen, workshops en financiële middelen.

Mijn voorstel: huur het St. Thomas College of een leeg gebouw in Scharloo of in de buurt van de luchthaven. Benoem een begeleider of ontwikkelaar.

Zelf denk ik dat het een manager moet zijn van 30 jaar. Die wordt begeleid door een Raad van Toezicht: een accountant, een advocaat en een ondernemer.

Het water, licht en telecommunicatie moeten geregeld worden. De organisatie moet professionalisme uitstralen. Stel de spelregels op en roep jonge ondernemers op om zich aan te melden. Dit initiatief kan gecombineerd worden met het initiatief *Negoshi pikiña*, die scholieren wil opleiden tot ondernemers.⁶³

Wij bevorderen innovatie, stimuleren de economie en de jeugdwerkloosheid wordt aangepakt. Begeleid de ondernemers naar maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Wat opvalt is dat de economen dit niet bedenken, ze denken te macro.

Aan de andere kant praat bijvoorbeeld Stimuli-IT al jaren over dit concept en staat het weer in de planning om uitgevoerd te worden.

Laat bijvoorbeeld deze twee groepen met elkaar gaan praten.

Bank 3.0

Het bankgebouw zal verdwijnen. Of er zullen er steeds minder zijn. Ook zullen ze heel anders ingericht worden. Dit is het gevolg van het feit dat alles wat we nu met de bank doen via de smartphone zal verlopen. Maar de echte reden waarom de bank in belang zal afnemen, is dat mensen op een andere manier waarden zullen ruilen. Wij zullen vaker iets voor elkaar doen.

Service op Curaçao

De service op Curaçao is wat het is. Er zijn altijd opmerkingen geweest over de service. Jarenlang is er veel geïnvesteerd in werknemers om de service te verbeteren. Ingewijden zeggen dat de service in de toeristische sector wel oké is. En dit is een belangrijke factor voor de groei in deze sector. En toch wordt er de laatste tijd weer flink geklaagd over de service. Bijvoorbeeld ontstond er op de wall van Edgar Andres Leito, op een maandag, een hele discussie over de service van het bevolkingsregister, beter bekend als *Kranshi*. Burgers keren, al enkele weken, dagelijks onverrichter zake huiswaarts, want de *sedula*-machine werkt niet. En dan moet u bedenken dat vele burgers zich per bus naar *Kranshi* begeven.

Maar laat ik u mijn eigen verhaal vertellen. Mijn achterlicht deed het niet. Ik belde naar de garage. De dame zei dat ik in de middag, om 13:30 uur, mij kon melden bij de garage. Dat is snel.

Ik ging naar de garage. Daar werd ik snel geholpen.

Ik moest naar de onderdelenafdeling lopen en daar vier onderdeeljes kopen. Er was meer personeel dan klanten. Het personeel was netjes in uniform. De enige medewerker die hielp, zat achter een pc. Hij zocht via het systeem naar de onderdelen. Hij nam zijn mobiele telefoon tussendoor nog twee keer aan. Ik moest tussendoor terug naar de garage, want zonder keuringskaart kon hij mij niet helpen. “Waarom hebben ze me dat in de garage niet verteld?” dacht ik. Ruim driekwartier later kreeg ik drie van de vier onderdelen. Kon ik naar het loket om af te rekenen. Daar rolde de rekening uit de printer. Terug in de garage bleek ik eigenlijk nog een vijfde onderdeel nodig te hebben. Maar het had allemaal al te lang geduurd, dus liet ik dat maar voor een volgende keer. Samen met een medewerker zette ik de lamp weer in elkaar.

Na ruim anderhalf uur reed ik weer verder. Het probleem was min of meer verholpen, maar ik moet wel weer één van deze dagen de andere twee onderdelen vervangen.

Wat is mijn oordeel. De afspraak was vlot gemaakt. De garage was redelijk. Ze hadden volgens mij wel zelf de onderdelen kunnen ophalen. Dan hadden ze de vijf juiste onderdelen in een keer opgehaald. De medewerker bij de afdeling onderdelen was de zwakste schakel. Hoe kan het met een geautomatiseerd systeem zo lang duren voordat de onderdelen er liggen?

Om van niveau 2.0 naar 3.0 te komen, zou deze garage de processen nog iets beter op elkaar af kunnen stemmen en het personeel continu trainen om inzicht

te krijgen in de processen en de klant wat vriendelijker te behandelen. Er was niet echt iets mis met de service, maar 2.0 is niet meer goed genoeg.

McDonald's bereikt het niveau ongeveer doordat het de internationale processen en standaarden moet hanteren en het personeel continu wordt getraind. Net wanneer de service daalt, wordt men weer getraind. Maar men mag het glimlachen ook oefenen. Aan het eind moet ik aan Jhudeska en FC Kip denken. Maar alleen omdat het zo grappig is.

Toerisme en entertainment

De *generaties Y en Z* (geboren na 1995) zijn verknocht aan hun smartphone. Ze zijn altijd met elkaar in contact en delen alles met elkaar.

Deze groep reist met weinig spullen en met hun phone. Het is immers tevens hun klok, wekker, agenda, camera (foto en video), pc, radio, televisie, muziekcollectie, boekenkast en verzameling spelletjes.

Via de phone regelen ze een slaapbank bij iemand thuis: Amsterdam, New York, Singapore, Maleisië, Curaçao. Maar een goede hotelkamer daar is ook niets mis mee. Ze gaan naar een *event*, maken foto's en plaatsen deze op hun *Facebook*.

Niet waar: Kim, Danitsja, Gino, Nicole, Shalene?

Enkele *events* op Curaçao zijn:

- Curaçao North Sea Jazz Festival
- Rotterdam Film Festival
- Carnaval

Wat meer kan, zijn conferenties, al dan niet rond deze *events*. Dus deze groep gebruikt geen hotels, maar huurt een slaapbank bij een vriend. Men werkt vaak via het internet gewoon verder voor een klant of een baas. Deze doelgroep zal steeds meer groeien. Eén van de zaken die voor deze doelgroep goed geregeld moet zijn, is internet en entertainment. Deze groep wil onderhouden worden, maar is ook zeer idealistisch. Het gaat om zaken als duurzaamheid en mensenrechten. Hoe jonger hoe idealistischer en hoe meer ambitie.

Nicole

08:33 AM on September 14, 2012 by [nicole](#)

And it is also used as a calculator or money converter when traveling. Good article I see a lot of similarities from my last trip!

Danitsja

10:40 AM on September 15, 2012 by [danitsja](#)

Ik gebruik mijn smartphone ook als rekenmachine lol. Helaas heb ik geen geluk met slaapbanken bij vrienden, dus is het meestal wel een hotel.

Sinds 2010 kent Curaçao een eigen North Sea Jazz Festival. Dit festival is nu wereldberoemd. Op 31 augustus 2012 ging de derde editie van start. Hiermee heeft zij zich gevestigd als bestemming met Entertainment 3.0. Via het internet bereiden mensen zich voor en komt alles bijeen op een afgesproken plaats en tijd. Het festival is een beleving en wordt direct via *social*

media met de hele wereld gedeeld. Het festival houdt eigenlijk nooit meer op, want direct na het festival, begint deze groep (*community*) met de voorbereiding van het volgende festival en ook dat levert veel pret op.

De literatuur spreekt van *experience economy*⁶⁴ "Kort gezegd draait het in de *EE* om 'het exploiteren van het menselijk gevoel'. Het gaat daarbij om het creëren van een unieke beleving en ervaring voor de klant, die 'door deze ervaring geraakt wordt en het zich herinnert'. Dat levert namelijk een toegevoegde waarde aan een dienst of product en daar willen mensen veel voor betalen."

Curaçao is al jaren een *experience* bestemming, want het eiland biedt ervaring aan, meer dan dat er veel te zien is. Ik zeg niet dat er niets te zien is. Met de komst van de *Space Port* in 2014 zal Curaçao steeds meer te bieden hebben. Curaçao wordt dan de eerste plek op aarde van waaruit men commerciële trips naar de ruimte kan maken.

In augustus 2013 zal de vierde editie van het CNSJF worden gehouden. Dit is dus amusement 3.0 en toerisme 3.0.

In mijn wetenschappelijke publicatie, in het Engels, heb ik reeds aangegeven dat Curaçao een creatieve economie moet worden (2009)⁶⁵, dat er een creatieve zone zal ontstaan rond Waaigat en Scharloo en dat er een *Knowledge Zone* zal ontstaan, strikend van de luchthaven tot het Brionplein (2012).⁶⁶

Het is goed te zien dat zaken zich ontvouwen door lei-

derschap. Het grootste obstakel dat ontwikkeling belemmert, is onze mentaliteit en hoe we met zaken omgaan. Iedere dag heb je te maken met negativiteit: afgunst, haat en nijd. Ik heb het reeds eerder gezegd: "Geef elkaar de ruimte".

Brenda

09:35 AM on October 26, 2012 by Brenda

Men vergeet hier vaak dat creativiteit hand in hand moet gaan met planning, discipline en de nodige middelen. Aan creatieve ideeën alleen hebben wij niets. Er zijn weinig "visionaries" die ook uiteindelijk de visie kunnen realiseren. Gregory Elias is er één, maar hij is een "benefactor", geen bestuurder.

Ronald Rouse zegt dat er meer is dan kenniseconomie. Hij heeft helemaal gelijk. Hij zegt dat ook productie noodzakelijk is, met name voedsel. Het wordt steeds noodzakelijker om ons eigen voedsel te produceren. Wereldwijd is permacultuur op komst. Wat is permacultuur? Het doel van permacultuur is samenwerking tussen de mens en haar omliggende natuur, gericht op een langetermijnoverleving van beide. Met permacultuur kun je een lekkere eetbare tuin ontwerpen die niet alleen mooi, maar ook nuttig is. Ook kun je met permacultuur leren hoe je je huis energieneutraal of zelfs energieproducerend kunt maken. Het slimme ontwerpsysteem van permacultuur biedt praktische mogelijkheden om zelf te bouwen aan een wereld die ook op de lange termijn goed is vol te houden.

Foto: Bea Moedt

12. SOCIAAL BELEID CURAÇÃO 3.0

Het doel is: iedereen aan het werk. Een werkloosheid van 0 procent en dit binnen een (1) jaar. Wat is de werkloosheid op Curaçao? Wat is de jeugdwerkloosheid? Hoeveel mensen genieten een uitkering? U kunt het zelf even opzoeken. Maar hoe lossen we dit op?

De econoom Runy Calmera zegt: "In Nederland bestaat iets als evenwichtswerkloosheid. Zo'n 5 procent. Dat is het minimum. Er is altijd wel iemand bezig werk te zoeken. Dus de target is 5 procent. De werkloosheid is op Curaçao rond de 9,9 procent. De jeugdwerkloosheid rond de 22,8 procent."

Voor de oplossing moet de overheid met de werkgevers en vakbonden aan tafel. De oplossing is dat iedereen die geen werk heeft naar een boventallige arbeidsplaats moet, met behoud van uitkering. Het vervoer van huis naar werk moet gefinancierd worden. Op de werkplek wordt men begeleid en opgeleid, totdat men kan doorschuiven naar een productieve arbeidsplaats op Curaçao. Essentieel onderdeel van de training zijn pc- en internetvaardigheden. Deze opleiding en begeleiding wordt gecoördineerd door de overheidsorganisatie Dienst, Werk en Inkomen.

Met deze oplossing worden ook de sociale problemen van werkloosheid opgelost, verbetert het investeringsklimaat, komen de investeringen, groeit de economie en komen de productieve arbeidsplaatsen.

Het is dus niet eerst de banen en dan werklozen aan het

werk, maar de werklozen aan het werk en dan de banen. Door deze revolutionaire aanpak zal Curaçao wereldwijd de aandacht trekken en dus ook van de investeerders. Wij hebben dus geen 80/20 regeling voor buitenlanders nodig.

Oké, wij moeten ook aangeven welke sectoren en gebieden we gaan ontwikkelen. Bijvoorbeeld de ICT-sector rond de luchthaven lijkt kansrijk, maar ook de logistieke functie.

En wat hoor ik op Aruba? Premier Eman nodigt de 50 belangrijkste werkgevers uit om de aankomende ontslagen van de Lago op te vangen. Dus zo gek is mijn idee niet en nu wordt het voor ons in de praktijk getest.

Armoede is een groot probleem op het eiland. Al jaren. Zie de laatste censusgegevens.⁶⁷ Vele organisaties zijn actief op het gebied van de armoedebestrijding en de regering heeft diverse programma's gericht op de bestrijding. Vroeger stond armoedebestrijding prominent op de agenda tijdens de verkiezingen. Tegenwoordig nemen populistische onderwerpen als onafhankelijkheid en corruptiebestrijding een belangrijker plaats in. Ondanks alle inspanningen is de armoede eerder toegenomen dan afgenomen.

Armoedebestrijding 3.0 gaat er van uit dat de burgers het zelf doen. Ieder gezin met opgroeiende kinderen dat het goed heeft, wordt gekoppeld aan een gezin met opgroeiende kinderen dat het minder heeft. Het welgestelde gezin zorgt zoveel als mogelijk voor ondersteuning bij het onderwijs en de ontwikkeling van het kind uit het arme gezin. Bijvoorbeeld door het kind mee te

laten rijden naar school. Een boterham mee te geven. Mee te nemen naar huiswerkbegeleiding. De achterliggende gedachte is dat armoede te maken heeft met het milieu. Op deze wijze wordt het arme kind geïntroduceerd in een milieu dat meer kansen biedt.

Om nog een idee te opperen. Zo kunt u uw pc eerder afschrijven en installeren bij het *twin*-gezin. Maar mogelijk heeft zo'n kind een talent voor sport. Dan kan dat ook ondersteund worden. De beloning: als zo'n kind eens goed terecht komt en onze samenleving minder ongelijkheid vertoont.

Hebt u de film "Blind side" gezien? Het is vast in de DVD-store of ergens te downloaden. Dat gaat over een dergelijk geval in de VS.

Dit idee is gebaseerd op de opkomende tijdsgeest.

"One of the big new trends in society is -believe it or not- sharing. Models such as car sharing, co-working and couch surfing are steadily gaining hold. Almost everyone has heard of them, and many have even tried them. In Germany's major urban centers it's no longer necessary to own a vehicle, since easy and convenient car sharing services are available on (almost) every corner. "⁶⁸

Bob: Miguel, het hele *sharen* en *givingism*, dat zit diepgeworteld in *open source* en ik denk dat de invloed van die manier van denken en vooral het succes van die manier van denken -dat wij samen iets

groots kunnen bouwen zonder dat over te hoeven laten aan experts of instituten of grote bedrijven- steeds meer aan invloed wint.

Kijk ook eens naar 'open hardware' en 'open data'... vooral dat laatste is heel interessant. Open armoedebestrijding?

2 hours ago Â· Like

Miguel Goede: @Bob, *great comment*. Valt me mee dat je het geen onzin vindt. Valt me op dat velen nog geen commentaar hebben op dit voorstel. Heb een voorzichtige conclusie dat velen nog niet veel geven om armoedebestrijding. De nieuwe spirit is nog niet helemaal overgewaaid...

2 hours ago via mobile Â· Like

Bob: Ik denk dat veel mensen zulke dingen doen. Wijlen mijn moeder nam altijd 12 extra broodjes mee naar de kleuterschool, simpelweg omdat er altijd kinderen naar school kwamen zonder voedsel (door armoede of verwaarlozing). En ze had altijd extra voedsel mee en nam wat kinderen mee naar het strand. 'Als ik met twee er naar toe kan, kan het ook met vijf. *Awa di lamunchi* in de kruik en een droge boterham en iedereen is gelukkig.' Later nam ze een extra fles olie op in haar boodschappen. Vriendinnen zeiden: hier is een pakje boter of een zak rijst. Ze had een lijst en iedereen kocht hetzelfde pakket elke maand, dus kon zij structureel op die persoon rekenen: zoveel rijst, zoveel olie, enz.

Een mevrouw had zes kinderen, om in haar eentje op te voeden na de gevangenisstraf.

Ze hebben allemaal hun school afgerond en de oudste twee studeren nu, ik dacht op MBO-niveau, in NL. Een klein beetje ondersteuning helpt echt enorm. Als de overheid zich gaat bemoeien met dat proces, dan wordt het een probleem, maar als meer mensen dit doen, dan herstelt de maatschappij zichzelf. Het probleem is echter, dat er zo'n kloof tussen de *haves* en *have-nots* is. Je kunt echt niet alleen in je eentje een inhaalslag maken met een gezin of een wijk. Daar schamen zij zich voor en zijn ze boos. Hoe moet dit in de praktijk? Veel loopt nu via religieuze organisaties, omdat er al een band is.

12.1. Gezondheidszorg 3.0

Ik ben geen deskundige zoals mijn *Facebook friends* Eduard Braam en Marilyn Moses. Maar vanuit mijn eigen discipline weet ik dat de gezondheidszorg 2.0 op Curaçao kapot is. Ik zal het beschrijven van de problemen en de oorzaken even laten voor wat ze zijn. Wel heb ik een idee hoe gezondheidszorg 3.0 eruit ziet.

De verantwoordelijkheid ligt bij de burger. Het draait om preventie. De burger wordt opgevoed en opgeleid om er een gezonde levensstijl op na te houden. De verzekering brengt hogere premies in rekening voor wie ongezond leeft. Dus geen roken, geen alcohol en geen obesitas. Via internet krijgt men constant informatie over gezondheid en gezond leven. Men heeft op het lichaam een digitale kopie van de persoonlijke *file* en men heeft ook een *but-*

ton met GPS om in spoedgevallen hulp in te roepen. Wanneer men zich niet lekker voelt, benadert men de dokter via het internet. De dokter probeert het via een digitaal consult. Indien nodig, volgt een afspraak en gaat men echt naar de dokter. De dokter zit in een multidisciplinaire groepspraktijk. De dokter is een echte huisarts en familie-arts die de patiënt en zijn gezin ook echt kent en weleens bij de patiënt thuis komt. Dit systeem wordt *primary health care* genoemd, is best *practice* en wordt aanbevolen door de “World Health Organization” (WHO). De dokter heeft een digitale *file*, dat gedeeld wordt met laboratorium, apotheek, specialisten en ziekenhuis. Natuurlijk wordt de privacy helemaal bewaakt. Indien noodzakelijk, wordt men zo kort mogelijk opgenomen in een klein ziekenhuis dicht bij de natuur. De zorg is een combinatie van technologie en menselijke zorg (liefde en positieve energie). Het streven is dat de burger weer snel in de eigen omgeving gezond wordt en doorgaat met de gezonde levensstijl. Dit systeem is zo efficiënt dat het de basis vormt voor medisch toerisme. Natuurlijk betalen de gasten een aangepast tarief. Via het internet wordt het hele bezoek voorbereid en wordt de nazorg gedaan.

12.2. Gevangenis Curaçao 3.0

De gevangenis 2.0 die we nu kennen, werkt niet. Het is er te vol, er zijn weinig zinvolle activiteiten in de gevangenis, het toezicht faalt, teveel mensen vervallen in herhaling van het delict, er is geen jeugdafdeling etcetera. Helaas kunnen we de gevangenis niet afschaffen.

Er zullen altijd mensen zijn, die opgesloten moeten worden. Dus wat hier wordt gesteld, gaat niet in alle gevallen op. Maar met behulp van de technologie kunnen mensen op allerlei andere manieren een straf krijgen.

De gevangenis 3.0. Met behulp van GPS en camera's kunnen we veel mensen buiten de gevangenis vastzetten. De voordelen zijn legio: ze worden niet echt buiten de samenleving geplaatst, waardoor ze straks weer geïntroduceerd moeten worden; ze worden niet door de staat onderhouden; ze kunnen zelf productief blijven en geschoold worden. Dit in combinatie met het toepassen van *restorative justice*, het confronteren van slachtoffer met de dader en de dader zoveel als mogelijk de schade laten herstellen of betalen. In plaats van te investeren in de gevangenis moeten we investeren in de reclassering.

"Restorative justice emphasizes repairing the harm caused by crime. When victims, offenders and community members meet to decide how to do that, the results can be transformational."⁶⁹

Als een instantie belangstelling heeft voor dit concept, kunnen we dit altijd uitwerken.

13. WONEN 3.0

De familie is niet langer een man en een vrouw met hun kinderen of een alleenstaande moeder. In een huis 3.0 wonen tegenwoordig drie generaties. De grootouders wonen vaak in. Het gezin bestaat vaak uit man en vrouw, met kinderen uit eerdere relaties. De opgroeiende kinderen hebben meerdere huizen 3.0. In dit geheel zorgen mensen voor elkaar, voeden ze kinderen op en dragen ze bij aan de samenleving.

Het bureau voor de statistiek meldt op basis van de census van 2011 het volgende over de familie:

Van alle huishoudens bestaat 57,7 procent uit één kerngezin. Het type kerngezin bestaande uit een gehuwd paar met kinderen is flink afgenomen van 24 procent in 2001 naar 18,9 procent in 2011. Het aandeel huishoudens bestaande uit een vrouw met kinderen is gestegen van 14 naar 15,9 procent. De categorie huishoudens “uitgebreide, samengestelde en anders” is ten opzichte van de Census 2001 afgenomen van 19,3 procent naar 16,8 procent.

Het huis 3.0

Sommige door mij gesignaleerde tendensen zijn reeds zichtbaar, andere zijn nog voorspellingen. Het huis 3.0 heeft dus meerdere functies: slaapplek, werkplek, school, ontmoetingsplek. De ICT is onzichtbaar maar centraal. Het huis beschikt over WiFi voor alle communi-

catie. Regenwater wordt gebruikt en er wordt niet alleen energie bespaard, maar ook groene energie geproduceerd. Ook wordt in de tuin of op het dak een deel van het voedsel geproduceerd. Het huis is gebouwd met duurzaam en hergebruikt materiaal. De architectuur is aangepast aan het klimaat, dus energieverblindende technologie om het klimaat te regelen, is niet nodig.

Foto 2: Huis 3.0⁷⁰

Het huis van de toekomst is ook een herberg. Het staat open voor bezoekers die via smartphones en *social media*, voor enkele dagen een slaapbank hebben geboekt. Dit is de levenswijze van de *generatie Y* en in het bijzonder *generatie Z*. Het huis 3.0 is snel en goedkoop gebouwd en is kostenbesparend.

Het heeft weer zwaar geregend op Curaçao in 2012. Weer bleek dat onze infrastructuur niet is afgestemd op de klimaatsverandering. Het regent veel zwaarder dan

vroeger. Maar dat is een ander onderwerp. Een deel van het regenwater is in de dammen van het eiland opgevangen. Maar het grootste gedeelte is direct in zee geloosd. Het is jammer, want het kon opgevangen worden en worden gebruikt in plaats van het dure water van onze *utility company* Aqualectra.

Foto 3: Dakgoot en regencontainer⁷¹

In het verleden hadden de huizen regenbakken, waarin het regenwater werd opgevangen. De laatste jaren wordt het aanleggen van regenbakken en het stimuleren daarvan weer besproken. Maar het schiet niet echt op.

Zo was er een minister die dit zou bevorderen.⁷² Ook is er een bedrijf dat regencontainers installeert.⁷³ Ik heb daarom een aantal voorstellen om dit te versnellen. Op de eerste plaats moeten alle FKP-woningen (corporatie volkswoningen) vanaf nu gebouwd worden met een container om het water op te vangen. Alle bestaande volkswoningen moeten worden voorzien van zo'n container. Met name de bewoners van deze huizen, die horen tot de lagere inkomens, kunnen deze 'subsidie' goed gebruiken. Verder wordt het opvangen van regenwater als voorwaarde gesteld bij een bouwvergunning voor alle nieuwe gebouwen. En de overheid gaat alle huizen, tegen kostprijs, voorzien van een regenbak. Is dit een realistisch plan? Graag verneem ik jouw commentaar.

Jan

08:36 AM on November 26, 2012

Een goed plan. Zou ook de opvangcapaciteit van de dammen kunnen worden uitgebreid? Hoe staat het overigens met het onderhoud van de dammen?

Ronald Rouse

01:31 PM on November 26, 2012 by Ronald

I have been preaching "Watershed Management" for 13 years since I have been living on Curaçao. I wrote a "Watershed Management Plan" and gave it to government, and all the former political parties on the island (PAIS excluded), however there was no interest whatsoever. I pointed out the importance of a watershed management program for the development

of the island and the protection of vitally important natural resources namely; water (at 500 mm per year this represents 222 million cubic meters of water), the topsoil that is washed away (the loss of topsoil leads to desertification), and the negative impact that this sedimentation has on the coral reefs (the topsoil covering the reefs from runoff rainwater stresses, and kill the coral polyps, thereby effecting the whole coastal marine ecology). Cisterns are a small part of the overall watershed management program, but it is vitally important to make a free source of water available to low income house-holds.

Locatie van het werk 3.0

Het is het industriële tijdperk (2.0) dat wonen en werken definitief scheidde. Mensen moesten naar de fabriek om te werken. Het gevolg was onder andere het ontwikkelen van steden, wegen, trein- en andere transportsystemen. Tegenwoordig is werken 24 uur per dag en 7 dagen in de week, 24/7. En: *any place, any time*. Dit dankzij de ICT. Hierdoor is de scheiding tussen werken en niet-werken verdwenen. We *chatten* op kantoor en we werken thuis of hoe we dat ook maar willen. Steeds meer mensen werken niet meer in een kantoor, maar thuis of elders, bijvoorbeeld in een café of zelfs op het strand. Dit wordt aangeduid met de *Third Place*. Ons huis en de buurt worden belangrijker, want het zijn niet langer slaappleatsen, maar echte leefruimtes en werkplekken. Het huis is ook een beetje de school. Veel leren vindt plaats via het internet thuis. De burens en de buurt wor-

den belangrijker. We verlaten het huis niet om te gaan werken, maar om te gaan recreëren en te socialiseren. Niet iedereen is zich hiervan helemaal bewust. En toch is het zo.

Op een ochtend ging ik met frisse tegenzin naar een seminar. Het is toch niet meer van deze tijd. Tegenwoordig ga je naar een webinar. *“Web conferencing refers to a service that allows conferencing events to be shared with remote locations. In general the service is made possible by Internet technologies, particularly on TCP/IP connections. The service allows real-time point-to-point communications as well as multicast communications from one sender to many receivers. It offers information of text-based messages, voice and video chat to be shared simultaneously, across geographically dispersed locations. Applications for web conferencing include meetings, training events, lectures, or short presentations from any computer.”*

Oké, de behoefte om mensen te ontmoeten, zal altijd bestaan. Maar ik wil niet elke keer het verkeer in, inschrijven, wachten en op een stoeltje zitten. Maar om mezelf weer tegen te spreken, binnenkort organiseer ik een seminar.

Transport

Laatst plaatste een *Facebook friend*, Esther Jacobs, op haar *wall*: "Wie kan mij naar de luchthaven brengen?" Ik weet zeker dat ze een lift heeft gekregen.

Mensen zijn altijd onderweg, want mensen willen elkaar ontmoeten. Voor het werk moeten ze elkaar vaak ont-

moeten. Men vervoert zich of laat zich vervoeren: eigen auto, lift, openbaar vervoer. Maar ook te voet of op de fiets. Sinds het bestaan van de auto ontstond de file en kregen we er een vervuiler bij. Veel mensen nemen nog steeds te snel de auto of het vliegtuig. De ICT heeft het nu al mogelijk gemaakt om elkaar te ontmoeten en in de ogen te kijken zonder het huis te verlaten. Om spullen of diensten te kopen hoeven we niet meer naar een winkel of een kantoor, met name daar waar het muziek en boeken betreft. Foto's afdrukken doen we zelf. Ik weet niet meer wanneer ik voor het laatst een bank ben binnengekomen. In Nederland is de bank ingericht als zitkamer. De auto staat steeds vaker stil. Het komt steeds vaker voor dat we de auto delen. Maar we kunnen op Curaçao meer gaan poolen. Ik pleit ervoor dat iedereen stopt bij de bushalte om te kijken of ze iemand mee kunnen nemen. Het hoort bij deze tijd. Ja, op den duur zal de bus verdwijnen of ze moeten een toegevoegde waarde hebben, net als de boekhandel.

Sinds mijn middelbare schooltijd heb ik niet meer gereisd met het ABC busbedrijf. Je weet hoe dat is gegaan. Je gaat studeren, je komt terug. Je gaat werken en koopt een auto. Terwijl ik in Nederland steeds met het openbaar vervoer ben gegaan en als ik nu naar Nederland ga is het openbaar vervoer een echte optie.

Ik zou die optie op Curaçao ook willen hebben. Maar we kunnen het product busbedrijf op Curaçao niet vergelijken met dat in Nederland.

Ja, Nederland is een rijk land. Maar binnen onze mogelijkheden is veel meer mogelijk.

Dus ik dacht: als ik een reis ga maken met ABC moet ik naar de website.

Wat zie ik op hun website, die in drie talen beschikbaar is? Ik vind de 11 routes en de haltes die ze aandoen, maar ik zie alleen de vertrektijd uit Punda. Ik zie geen kaart van de route. Ook zie ik geen tarieven en hoe ik kan betalen. ABC zou moeten investeren in de website. Op de bussen zou ik het adres www.autobusbedrijf.com duidelijk laten zien.

Ik vraag me af of de bussen voorzien zijn van AC. Maar WiFi zou het product nog aantrekkelijker maken. Volgens mij kunnen senior burgers ook gratis reizen, maar dat weet ik niet zeker. Verder pleit ik om studenten van het hoger onderwijs gratis te laten reizen. Ik bedoel dat de gemeenschap het abonnement betaalt.

De haltes verdienen ook de aandacht. Iedereen, met name de oudjes, moet toch een beetje comfortabel op de bus kunnen wachten? Sinds wij bussen kennen, hebben we dit probleem. Ik stel voor om een ontwerpwedstrijd uit te schrijven, om zo aan een ontwerp te komen. Ik stel voor om in het buitenland te kijken of er andere oplossingen zijn. Ik stel voor om de haltes te laten adopteren door instanties of groepen van instanties in de buurt van de halte. Immers, ze hebben er baat bij, want hun personeel en klanten maken er gebruik van. Zo'n halte is verder een perfect object om reclame op te maken.

Een ander idee is om bushaltes in te passen in projecten. Bijvoorbeeld, hoe gaat de halte eruit zien bij de shoppingmall Sambil? Of aan de weg langs Julianadorp?

Foto 4: Bushalte 1⁷⁴

Foto 5: Bushalte 275

Foto 6: Bushalte 376

De wijk 3.0

De wijk, de bario, op Curaçao kan beter. Er zijn vele plannen om de bario leefbaar te maken. Maar volgens mij is het heel eenvoudig (3.0). Laat mensen betrokken bij de school, de kerk, de toko, het buurtcentrum en de sportvereniging in de bario aan tafel zitten en met elkaar praten. Laat ze een keer per maand met elkaar praten en je zult zien wat er gebeurt.

Creëer een stageplek en laat een website van de bario 3.0. maken en onderhouden.

Het initiatief van Andres Casimiri en Junior Tecla. Ze gaan High Flying Parks op het eiland stimuleren. Eind jaren zestig en zeventig bouwden de jongeren in de bario een park met een functionele kunst om daarin de vrije tijd door te brengen met kunst en muziek. Oké, er kwamen blijkbaar ook softdrugs bij kijken. Maar het was

een positief iets en vele jongeren brachten zo hun tijd door. Maar ineens zijn ze in een korte tijd verdwenen. Bij de vissershaven van Westpunt kan men de resten van zo'n park nog zien. Velen denken nog met nostalgie aan die tijd, maar nu pas wil een groep er echt weer iets aan gaan doen.

Het mooie van het huidige project is dat de parken van WiFi, gesponsord door UTS, worden voorzien en dat de overheid er niet aan te pas komt. Dit soort projecten ontstaan niet zomaar. 3.0 Zoekt alle manieren om zich te manifesteren. Ik zie creatieve mensen van alle leeftijden samenkomen om te spelen, te leren, te *chillen* en om het gesprek 3.0 te voeren.

Ik heb nog wat voorstellen. Gebruik containers, vang regenwater op en beplant het dak en zet er een zonnepaneel op. Breng iedereen in de barrio in contact met de technologie die 3.0 mogelijk maakt. Werk samen met Apple en maak er een IPark van.

Foto: Bea Moedt

14. EN WAT NU?

We hadden het *re-inventing*-proces van Curaçao moeten starten voor de schuldsanering van oktober 2010, door gericht beleid te voeren in het kader van een masterplan dat alle sectoren bestrijkt, met als doel alle systemen van Curaçao te *upgraden*.

Think Tank 3.0

Hoe komen we er nu uit? We moeten het van onze genialiteit hebben. Maar dit keer moeten we hoe dan ook alle talenten bij elkaar brengen. Niet alleen de deskundigen hier, maar ook de studenten 3.0 en de young professional 3.0 overal ter wereld. We moeten een *Think Thank 3.0* of een *Brain Trust 3.0* starten. Een Brain Trust is: *a group of official or unofficial advisers concerned especially with planning and strategy*.

Dat kunnen we doen door gebruik te maken van de Web 3.0. Mijn website www.miguelgoede.com is een platform. Wordt lid en doe mee aan dit Gesprek 3.0. Het gaat ergens om en je kunt niet afzijdig blijven. Het gaat om *re-inventing* Curaçao. En onze enige resource is ons menselijk kapitaal.

Wij houden ons bezig met de antwoorden op de volgende vragen:

- Welke problemen zie jij op Curaçao?
- Welke samenhang zie jij tussen de problemen?
- Welke oplossingen zie jij voor de problemen?
- Welke acties moeten door wie genomen worden?

Ik zie ook vele mensen die goed bezig zijn en hun 3.0-projecten uitvoeren.

Bijvoorbeeld het Wiflying Park. Maar wij moeten ook invloed gaan krijgen op de overheid, de gezondheidszorg, het onderwijs, hoe we omgaan met het milieu, de ICT, de logistiek, de infrastructuur. “Yes, we can”.

Het 100 dagen plan van de Minister-President 3.0

In 2013 begint een nieuwe regeringscirkel voor Curaçao. Het is een nieuw begin en dus een nieuwe kans.

Uit dit boek is te destilleren wat er allemaal gedaan moet worden. Ik wil enigszins expliciet zijn over de eerste fase.

Het 100 dagen plan van de Minister-President 3.0.

- Er moet begonnen worden met het opstellen van het masterplan Curaçao 3.0. Maar binnen de eerste 100 dagen kunnen de volgende beslissingen genomen worden en kan een aanvang gemaakt worden met de uitvoering.
- UTS opdracht geven om binnen 365 dagen alle huishoudens internet te verschaffen. UTS een driejarenplan laten ontwikkelen om WiFi op elk strand gratis beschikbaar te stellen.
- Meteen alle kinderen van de basisschool een laptop geven.
- De website van alle diensten op een portal interactief te maken. Communicatie van alle ministeries via een website. Dat is de interactieve website van de overheid.

- Alle afdelingen moeten plannen. Allemaal werkoverleg. Alles moet in Deming-cirkels. De burger kan via internet *interfacen*. Deming-cirkel in de *back office*.
- Binnen zes maanden alle klantprocessen van alle ministeries opnieuw bekijken.

En dan heeft Curaçao een *point of no return*. We nodigen Microsoft en Apple uit *and we are flying*. Je zet het *draaien* in en het is niet meer te stoppen. Ik ben ervan overtuigd dat grote bedrijven het niet kunnen weerstaan om van ons eiland een *smart* eiland te maken. Verdere stappen voor de eerste 100 dagen zijn:

- Iedereen aan de slag. Overzicht van *skills* van iedereen die aan de kant staat en binnen drie maanden in een *jobsite* online.
- De regering moet de zones definiëren: K-zone, Creative Zone, Airport City, Nature Zone, Harbor zone. Mensen binnen die zone kunnen hun ding gaan doen. Iedereen moet de straat schoonhouden. Iedereen moet zijn best doen op school. Iedereen moet hard werken.
- Mensen van elders zullen willen komen kijken wat er op dit jazz-eiland aan de hand is. Binnen drie maanden moet er een plan zijn en daarna uitvoering van alle 3.0 *events* zoals *creative festival* in Scharloo, *knowledge zone festival* en congressen in universiteiten.
- De ministers zijn meer *storytellers*. Ze moeten uitleggen hoe wij van 2.0 naar 3.0 gaan.

Wordt lid van de site en wordt zo tevens lid van de Think Tank. Ga naar: www.miguelgoede.com

DE AUTEUR

Dr. Miguel P. Goede is wetenschapper, strateeg, auteur en management consultant. Zijn onderzoeksgebied is goed bestuur en duurzame ontwikkeling van globaliserende kleine eilanden (SIDS) in het Caribisch gebied.

Onze missie en visie:

Het blij maken van mensen en organisaties door hen te ondersteunen om continu te verbeteren en zo efficiënter, effectiever en productiever te worden.

Wij reflecteren in actie.

"Ik zal u helpen om uw organisatie van niveau 2.0 naar niveau 3.0 te brengen. Mijn persoonlijke uitdaging is om dagelijks een probleem op te lossen door het toepassen van de principes van 3.0 en zo mensen en organisaties te helpen die het nodig hebben."

Website: www.miguelgoede.com

Email: mpgoede@gmail.com

Twitter: [goedemiguel](https://twitter.com/goedemiguel)

EINDNOTEN

1 <http://www.society30.com/>

2 <http://webtrends.about.com/od/web20/a/what-is-web-30.htm>

3 Gevonden op: http://users.pandora.be/history/Verklarende_procent20woordenlijst.htm

4 http://www.ted.com/talks/lisa_gansky_the_future_of_business_is_the_mesh.html

5 <http://www.ecoversum.net/>

6 Generatie Z. Jos Ahlers en René Boender. Uitgeverij Bertram + De Leeuw.

7 <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2694/Tech-Media/article/detail/3134815/2012/01/24/Deskundigen-vinden-toegang-tot-internet-als-grondrecht-onnodig.dhtml>

8 <http://www.uts.cw/>

9 <http://www.zakelijkCuraçao.com/index.asp?page=http://www.zakelijkCuraçao.com/news/4454/Sambil+laat+oog+vallen+op+Cura+procentC3+procentA7ao+voor+groot+winkelcentrum.htm>

10 <http://www.ctexpartners.com/v2/index.php>

11 Cloud computing is het via het internet op aanvraag beschikbaar stellen van hardware, software en gegevens, ongeveer zoals elektriciteit uit het lichtnet. De term is afkomstig uit de schematechnieken

uit de informatica waar een groot, decentraal netwerk (zoals het internet) met behulp van een wolk wordt aangeduid.

De *cloud* (Nederlands: wolk) staat voor een netwerk dat met al de computers die erop aangesloten zijn een soort 'wolk van computers' vormt, waarbij de eindgebruiker niet weet op hoeveel of welke computer(s) de software draait of waar die precies staan. De gebruiker hoeft op deze manier geen eigenaar meer te zijn van de gebruikte hard- en software en is niet verantwoordelijk voor het onderhoud. De details van de informatietechnologische infrastructuur worden aan het oog onttrokken en de gebruiker beschikt over een "eigen", in omvang en mogelijkheden schaalbare, virtuele infrastructuur. De cloud is dus een begrip dat online diensten aanduidt. (http://nl.wikipedia.org/wiki/Cloud_computing)

12 <http://www.amazon.com/X-Events-Collapse-Everything-John-Casti/dp/0062088289>

13 http://nl.wikipedia.org/wiki/Babyboom_procent28term_procent29

14 http://nl.wikipedia.org/wiki/Generatie_X

15 http://nl.wikipedia.org/wiki/Generatie_Y

16 <http://www.managementboek.nl/boek/9789461560254/generatie-z-rene-boender>

17 <http://www.gladwell.com/tippingpoint/index.html>

18 <http://www.qraao.com/index.php/nieuws-vandaag/2237-economen-trekken-aan-de-noodklok>

19 <http://www.stimul-it.com/cw/>

20 <http://Curaçao.opreisgids.nl/nieuws/16420/opnieuw-ee-app-met-Curaçao-info.html>

21 [http://www.zakelijkCuraçao.com/index.asp?page=http://www.zakelijkCuraçao.com/news.asp?nws_id=4559&lan_id=1&bert=Groei procent20van procent20economie procent20staat procent20onder procent20druk procent20door procent20gebrek procent20aan procent20vertrouwen\](http://www.zakelijkCuraçao.com/index.asp?page=http://www.zakelijkCuraçao.com/news.asp?nws_id=4559&lan_id=1&bert=Groei%20van%20procent%20economie%20staat%20onder%20druk%20door%20gebrek%20aan%20vertrouwen)

22 <http://www.sscnet.ucla.edu/polisci/faculty/ross/paper.pdf>

23 http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=POTSZ_GAmml

24 http://nl.wikipedia.org/wiki/Generatie_Y

25 <http://www.nrc.nl/nieuws/2012/09/14/parlement-Curaçao-stuurt-demissionair-kabinet-naar-huis/>

26 <http://www.youtube.com/watch?v=dHAFVI-t1Hg>

27 <http://www.tedxCuraçao.com/site/>

28 <http://www.ca-holding.com/>

29 [http://www.miguelgoede.com/Papers/leiderschap procent20op procent20 Curaçao.pdf](http://www.miguelgoede.com/Papers/leiderschap%20op%20Curaçao.pdf)

30 <http://www.greenleaf.org/whatis/>

31 <http://www.bol.com/nl/p/geniale-anarchie/666792122/>

32 <http://www.koersvaren.nl/wp-content/uploads/2012/10/gevoelens-bij-vervulde-behoefte.pdf>

-
- 33 http://www.miguelgoede.com/Papers/Globalization_of_procent20_procent282_procent29.pdf
- 34 <http://www.amazon.com/The-Singapore-Story-Memoirs-Kuan/dp/0130208035>
- 35 http://en.wikipedia.org/wiki/Albert_Winsemius
- 36 http://nl.wikipedia.org/wiki/Kwaliteitscirkel_van_Deming
- 37 <http://www.leanbouwen.nl/continue-verbetering-als-standaard-werkwijze-de-deming-cirkel/>
- 38 <http://www.girobank.net/news/2012-oinki-su-festival-di>
- 39 <http://www.monumento.com/>
- 40 http://www.versgeperst.com/nieuws/181695/standard-poor_procentE2_procent80_procent99s-zet-status-Curaçao-op-scherp.html
- 41 www.qrao.com/index.php/ouder/3359-jardim-overheidsfinancien-zijn-ontspoord
- 42 http://www.hetconsulaat.nl/sites/live/files/CON-Teamrollen_procent20doorgelicht_procent20A4fc.pdf
- 43 <http://www.reply-mc.com/2009/10/26/what-about-chris-argyris/>
- 44 <http://aveneright.com/entries/86/the-perfect-media-plan-in-7-steps>
- 45 <http://www.aviation-sms.com/SMSPro/BusinessProcesses/MeetingManager/HoldSafetyMeeting/tabid/673/Default.aspx>

-
- 46 <http://news.bbc.co.uk/1/hi/6676809.stm>
- 47 <http://www.restorativejustice.org/>
- 48 Het College financieel toezicht is gericht op het realiseren van het gemeenschappelijk doel van alle overheden binnen het Koninkrijk der Nederlanden: het bewerkstelligen van een duurzame financiële overheidshuishouding. <http://www.cft.an/>
- 49 <http://www.versgeperst.com/nieuws/180956/schoolleiders-openbare-scholen-Curaçao-niet-meer-veilig.html>
- 50 <http://www.g500.nl/organisatie/de-initiatiefnemers/>
- 51 [http://www.spp.nus.edu.sg/ips/docs/pub/sp_tk_The procent20 Principles procent20of procent20Good procent20Governance_071009.pdf](http://www.spp.nus.edu.sg/ips/docs/pub/sp_tk_The%20procent20Principles%20of%20procent20Good%20procent20Governance_071009.pdf)
- 52 <http://nos.nl/artikel/394247-piratenpartij-wil-democratie-30.html>
- 53 http://therealnews.com/t2/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=74&jumival=8935
- 54 http://www.omf.org/omf/nederland/azie_info/godsdiensten/chinese_godsdiensten/confucianisme
- 55 <http://www.nsob.nl/>
- 56 http://www.mckinseysociety.com/downloads/reports/Education/Closing_the_talent_gap.pdf
- 57 <http://www.Curaçaopubliclibrary.an/nederlands/index.html>
- 58 <http://www.amigoe.com/aruba/128091-ongemakkelijke-opening-academisch-jaar>

-
- 59 <http://www.knowledge-zone.com/>
- 60 <http://www.sustainablefinancelab.nl/files/2011/09/Peter-Blom-Het-Nieuwe-Bankieren.pdf>
- 61 <http://www.plancanada.com/capitalism3.pdf>
- 62 http://en.wikipedia.org/wiki/Creative_class
- 63 <https://www.facebook.com/JuniorAchievementCuraçao?filter=3>
- 64 http://en.wikipedia.org/wiki/The_Experience_Economy
- 65 http://www.miguelgoede.com/Papers/Can_Cura_procentC3_procent83_procentC2_procentA7ao_procent20_procent281_procent29.pdf
- 66 http://www.miguelgoede.com/Papers/The_creation_procent20Kzone.pdf
- 67 http://www.cbs.cw/images/stories/20120731_Publicatie_Eerste_resultaten_Census_2011.pdf
- 68 <http://www.cebit.de/en/sharing>
- 69 <http://www.restorativejustice.org/>
- 70 <http://www.busyboo.com/2009/11/18/container-homes-icgreen/>
- 71 http://www.ecoversum.net/prod_rainwaterharvesting.html

72 <http://www.versgeperst.com/nieuws/77204/versgeperst-com-op-bezoek-bij-hensley-koeiman.html>

73 <http://www.ecoversum.net/>

74 http://government.wikia.com/wiki/Bus_stop_design

75 http://government.wikia.com/wiki/Bus_stop_design

76 http://government.wikia.com/wiki/Bus_stop_design